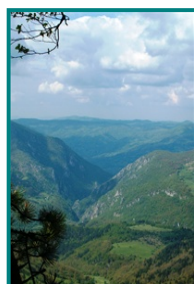
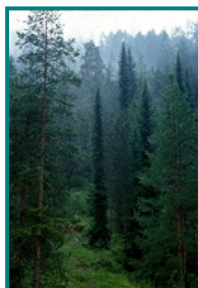

РЕПУБЛИКА СРБИЈА
Министарство грађевинарства, саобраћаја и инфраструктуре
Сектор за просторно планирање и урбанизам

ИЗВЕШТАЈ О СТРАТЕШКОЈ ПРОЦЕНИ УТИЦАЈА ПРОСТОРНОГ ПЛАНА ПОДРУЧЈА ПОСЕБНЕ НАМЕНЕ НАЦИОНАЛНОГ ПАРКА „ТАРА“ НА ЖИВОТНУ СРЕДИНУ

ЈУГОСЛОВЕНСКИ ИНСТИТУТ ЗА УРБАНИЗАМ И СТАНОВАЊЕ

Београд, 2019.године

Наручилац плана: Република Србија
Министарство грађевинарства, саобраћаја и инфраструктуре
Сектор за просторно планирање и урбанизам

**Извршилац –
Обрађивач плана:** Југословенски институт за урбанизам и становање
ЈУГИНУС ДОО
Београд, Андрићев венац бр. 2/II
Директор: Ивана Марковић, дипл. инг. грађ.

**Руководилац
плана:** **Дубравка Павловић, дипл. просторни планер,**
одговорни планер (лиц.бр. 100 0008 03) и
одговорни урбаниста (лиц. бр. 201 0662 04)

**Руководилац за
деталне разраде:** **Марија Станковић, дипл. инж. арх.,**
одговорни урбаниста (лиц. бр. 200 1525 15)

**Координатор
испред МГСИ:** **др Милица Добричић, дипл. просторни планер**

**Руководилац
Извештаја о СПУ:** **Валентина Јанковић, дипл. инж.арх.**
одговорни планер (лиц.бр. 100 0167 10)
одговорни урбаниста (лиц. бр. 200 0667 04)

**Чланови
радног тима:** Валентина Јанковић, дипл. инж.арх.
Дубравка Павловић, дипл. просторни планер,
Милена Вуловић, дипл. просторни планер
Марија Станковић, дипл. инж. арх.

Посебна напомена: Током израде Нацрта ППППН НП "Тара" коришћени су материјали Извештаја о стратешкој процени ППППН НП "Тара" на животну средину из 2010.године (обрађивач ЈУГИНУС, Београд) у којем су учествовали: Душан Шљиванчанин, дипл. просторни планер, Дубравка Павловић, дипл. просторни планер, Драгана Курбалија, дипл. просторни планер и Милица Максимовић, дипл. инж. арх.

САДРЖАЈ

УВОДНЕ НАПОМЕНЕ	1
1. ПОЛАЗНЕ ОСНОВЕ СТРАТЕШКЕ ПРОЦЕНЕ	3
1.1. Преглед садржаја и циљева плана и односа са другим плановима и програмима	3
1.2. Приказ варијантних решења плана која су од значаја за заштиту животне средине	38
1.3. Претходне консултације са заинтересованим органима и организацијама	38
2. ПРЕГЛЕД КАРАКТЕРИСТИКА И ОЦЕНА СТАЊА ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ НА ПОДРУЧЈУ ПЛАНА	40
2.1. Стање квалитета животне средине	40
2.2. Приказ стања заштићених природних добара	48
2.3. Стање културног наслеђа	53
2.4. Проблеми заштите животне средине који су разматрани у плану	56
3. ОПШТИ И ПОСЕБНИ ЦИЉЕВИ СТРАТЕШКЕ ПРОЦЕНЕ И ИЗБОР ИНДИКАТОРА	58
3.1. Општи и посебни циљеви стратешке процене	58
3.2. Избор индикатора	59
4. ПРОЦЕНА МОГУЋИХ УТИЦАЈА ПЛАНСКИХ РЕШЕЊА НА ЖИВОТНУ СРЕДИНУ	61
4.1. Процена утицаја варијантних решења	61
4.2. Разлози за избор најповољнијег варијантног решења	67
4.3. Евалуација карактеристика и значаја утицаја планских решења	72
4.4. Кумулативни и синергијски ефекти	79
5. ОПИС МЕРА ЗА ОГРАНИЧАВАЊЕ НЕГАТИВНИХ УТИЦАЈА НА ЖИВОТНУ СРЕДИНУ	80
5.1. Мере заштите ваздуха	80
5.2. Мере заштите вода	81
5.3. Мере заштите земљишта	82
5.4. Мере заштите од буке	83
5.5. Управљање отпадом	84
5.6. Заштита простора примарног еколошког и естетског значаја	84
5.7. Мере заштите од елементарних непогода и техничко-технолошких несрећа и аспект одбране	84
5.8. Мере заштите природних вредности	90
5.9. Мере заштите непокретних културних добара	100
5.10. Остале мере заштите	102
6. СМЕРНИЦЕ ЗА ИЗРАДУ ПРОЦЕНА УТИЦАЈА НА НИЖИМ ХИЈЕРАРХИЈСКИМ НИВОИМА	105

7.	ПРОГРАМ ПРАЋЕЊА СТАЊА ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ	107
7.1.	Опис циљева плана	107
7.2.	Индикатори за праћење стања животне средине	108
7.3.	Права и обавезе надлежних органа и поступање у случају акцидентних ситуација	110
8.	ПРИКАЗ КОРИШЋЕНЕ МЕТОДОЛОГИЈЕ И ТЕШКОЋЕ У ИЗРАДИ СТРАТЕШКЕ ПРОЦЕНЕ	112
9.	ПРИКАЗ НАЧИНА ОДЛУЧИВАЊА	114
10.	ЗАКЉУЧНА РАЗМАТРАЊА	115

УВОДНЕ НАПОМЕНЕ

Просторни план подручја посебне намене Националног парка „Тара“ (у даљем тексту ППППН) ради се на основу Одлуке о изради ППППН Националног парка „Тара“ коју је донела Влада Републике Србије ("Сл.гласник РС" бр.31/18 и 38/18 – исправка) на основу члана 46. став 1. Закона о планирању и изградњи („Службени гласник РС”, бр. 72/09, 81/09 – исправка, 64/10 – УС, 24/11, 121/12, 42/13 – УС, 50/13 – УС, 98/13 – УС, 132/14 и 145/14) и члана 43. став 1. Закона о Влади („Службени гласник РС”, бр. 55/05, 71/05 – исправка, 101/07, 65/08, 16/11, 68/12 – УС, 72/12, 7/14 – УС и 44/14), а у складу са:

1. Законом о планирању и изградњи ("Службени гласник РС", бр. 72/09, 81/09 – исправка, 64/10 – УС, 24/11, 121/12, 42/13 – УС, 50/13 – УС, 98/13 – УС, 132/14, 145/14 и 83/18),
2. Правилником о садржини, начину и поступку израде докумената просторног и урбанистичког планирања ("Сл.гласник РС" , бр.64/15),
3. Законом о Просторном плану Републике Србије од 2010. до 2020.године ("Службени гласник РС", бр. 88/10),

као и у складу са другим релевантним законима, подзаконским актима и прописима.

Израда Извештаја о стратешкој процени утицаја на животну средину Просторног плана подручја посебне намене Националног парка „Тара“ (у даљем тексту: Стратешка процена утицаја или СПУ) у складу је са одредбама чл. 34 – 35 Закона о заштити животне средине ("Службени гласник РС", број 135/04, 36/09, 36/09 - др. закон, 72/09 – др. закон, 43/11 – одлука УС и 14/16), и одредбама чл. 5,7 – 10 и 12. Закона о стратешкој процени утицаја на животну средину ("Службени гласник РС", број 135/04 и 88/10).

Стратешка процена утицаја планова на животну средину ради се у циљу обезбеђивања заштите животне средине и унапређивања одрживог развоја интегрисањем основних начела заштите животне средине у поступак припреме и усвајања планова и програма.

Правни основ за обављање стратешке процене и израду Извештаја о стратешкој процени утицаја на животну средину Просторног плана подручја посебне намене Националног парка „Тара“ налази се у:

- одредбама члана 5. став 1., Закона о стратешкој процени утицаја на животну средину којима је прописан предмет стратешке процене и утврђена обавеза вршења стратешке процене за просторне планове;
- одредбама члана 9. ст. 1. и 5. Закона о стратешкој процени утицаја на животну средину, којима је утврђено да Одлуку о изради стратешке процене утицаја доноси орган надлежан за припрему плана и програма по претходно прибављеном мишљењу органа надлежног за послове заштите животне средине и других заинтересованих органа и организација, као и да Одлука чини саставни део одлуке о припреми плана и Програма и објављује се у "Службеном гласнику Републике Србије".

Одредбама члана 35. Закона о заштити животне средине одређено је да се "Стратешка процена утицаја на животну средину ради за планове, програме и основе у области просторног и урбанистичког планирања или коришћења земљишта, енергетике, индустрије, саобраћаја, управљања отпадом, управљања водама и других области и саставни је део плана, односно програма или основе". Стратешка процена утицаја на животну средину мора бити усклађена са другим проценама утицаја на животну средину, као и са плановима и програмима заштите животне средине и врши се у складу са поступком прописаним посебним законом, односно, Законом о стратешкој процени утицаја на животну средину.

На основу члана 4. Закона о стратешкој процени утицаја на животну средину, утврђују се основна начела стратешке процене, и то:

1. Начело одрживог развоја – одрживи развој јесте усклађен систем техникотехнолошких, економских и друштвених активности у укупном развоју у коме се на принципима економичности и разумности користе природне и створене вредности са циљем да се сачува

и унапреди квалитет животне средине за садашње и будуће генерације. Разматрањем и укључивањем битних аспеката животне средине у припрему и усвајање одређених планова и програма и утврђивањем услова за очување вредности природних ресурса и добара, предела, биолошке разноврсности, дивљих и биљних животињских врста и аутохтоних екосистема, односно рационалним коришћењем природних ресурса доприноси се циљевима одрживог развоја.

2. Начело интегралности – политика заштите животне средине која се реализује доношењем планова и програма заснива се на укључивању услова заштите животне средине, односно очувања и одрживог коришћења биолошке разноврсности у одговарајуће секторске и међусекторске планове и програме.

3. Начело предострожности – свака активност мора бити спроведена на начин да се спрече или смање негативни утицаји одређених планова и програма на животну средину пре њиховог усвајања, обезбеди рационално коришћење природних ресурса и сведе на минимум ризик по здравље људи, животну средину и материјална добра.

4. Начело хијерархије и координације – процена утицаја планова и програма врши се на различитим хијерархијским нивоима на којима се доносе планови и програми. У поступку стратешке процене планова и програма повећани степен транспарентности у одлучивању обезбеђују се узајамном координацијом надлежних и заинтересованих органа у поступку давања сагласности на стратешку процену, кроз консултације, односно обавештавања и давања мишљења на план и програм.

5. Начело јавности – у циљу информисања јавности о одређеним плановима и програмима и о њиховом могућем утицају на животну средину, као и у циљу обезбеђења пуне отворености поступка припреме и доношења или усвајања планова и програма, јавност мора, пре доношења било какве одлуке, као и после усвајања плана и програма, имати приступ информацијама које се односе на те планове и програме или њихове измене.

Извештај о стратешкој процени је документ којим се описују, вреднују и процењују могући значајни утицаји на животну средину до којих може доћи имплементацијом плана и програма и којим се одређују мере за смањење негативних утицаја на животну средину. Према члану 12. Закона о стратешкој процени утицаја, Извештај садржи нарочито:

1. Полазне основе стратешке процене;
2. Преглед карактеристика и оцена стања животне средине у подручју плана;
3. Опште и посебне циљеве стратешке процене и избор индикатора;
4. Процену могућих значајних утицаја на животну средину;
5. Опис мера предвиђених за смањење негативних утицаја;
6. Смернице за израду процена утицаја на нижим хијерархијским нивоима;
7. Програм праћења стања животне средине у току спровођења плана;
8. Приказ коришћене методологије и тешкоће у изради стратешке процене;
9. Приказ начина одлучивања;
10. Закључке стратешке процене утицаја и друге податке од значаја за стратешку процену.

Стратешка процена утицаја животну средину је процес који треба да интегрише циљеве и принципе одрживог развоја у просторним плановима уважавајући при томе потребу да се избегну или ограниче негативни утицаји на животну средину и на здравље и добробит становништва. Значај стратешке процене утицаја на животну средину огледа се у томе што:

- обрађује питања и утицаје ширег значаја, који се не могу поделити на пројекте, на пример - кумулативни и социјални ефекти;
- помаже да се провери повољност различитих варијанти развојних концепата;
- избегава ограничења која се појављују када се врши процена утицаја на животну средину већ дефинисаног пројекта; и
- утврђује одговарајући контекст за анализу утицаја конкретних пројеката, укључујући и претходну идентификацију проблема и утицаја који заслужују детаљније истраживање, итд.

1. ПОЛАЗНЕ ОСНОВЕ СТРАТЕШКЕ ПРОЦЕНЕ

На основу одредаба члана 13. Закона о стратешкој процени утицаја на животну средину полазне основе стратешке процене обухватају:

1. кратак преглед садржаја и циљева плана и програма и односа са другим плановима и програмима;
2. преглед постојећег стања и квалитета животне средине на подручју на које се извештај односи;
3. карактеристике животне средине у областима за које постоји могућност да буду изложене значајном утицају;
4. разматрана питања и проблеме заштите животне средине у плану или програму и приказ разлога за изостављање одређених питања и проблема из поступка процене;
5. приказ припремљених варијантних решења која се односе на заштиту животне средине у плану и програму, укључујући варијантно решење нереализовања плана и програма и најповољније варијантно решење са становишта заштите животне средине;
6. резултате претходних консултација са заинтересованим органима и организацијама битне са становишта циљева и процене могућих утицаја стратешке процене.

1.1. ПРЕГЛЕД САДРЖАЈА И ЦИЉЕВА ПЛАНА И ОДНОСА СА ДРУГИМ ПЛАНОВИМА И ПРОГРАМИМА

ППППН НП „Тара“ је рађен у складу са Законом о планирању и изградњи ("Службени гласник РС", бр. 72/09, 81/09 – исправка, 64/10 – УС, 24/11, 121/12, 42/13 – УС, 50/13 – УС, 98/13 – УС, 132/14, 145/14 и 83/18) и Правилником о садржини, начину и поступку израде докумената просторног и урбанистичког планирања ("Сл.гласник РС" , бр.64/15). Полазећи од начела планирања утврђених законом и праксом планирања (економска оправданост, социјална прихватљивост и еколошка одрживост), као и правног оквира којим су утврђени нормативи и правила у управљању природним и створеним ресурсима (пољопривредно земљиште, воде, шуме, ловна подручја, минералне и енергетске сировине, грађевинско земљиште, инфра и супраструктура, као и организовању привредних и других активности (пољопривреда, водопривреда, шумарство, лов, рударство и енергетика, индустрија, грађевинарство, саобраћај и телекомуникације, туризам и заштита животне средине), дефинисани су циљеви, концепција, стратешка одређења, планска решења, приоритети, мере и смернице за спровођење. Поред интерпретације плана у овом делу се даје и однос са другим плановима, програмима и стратешким документима који могу имати утицај на животну средину на планском подручју.

Садржај Просторног глана

Планске концепције, решења и правила садржана су у текстуалном делу и на рефералним картама, као и картама детаљне разраде Просторног плана, а у свему према Закону о планирању и изградњи и Правилнику о садржини, начину и поступку израде докумената просторног и урбанистичког планирања, тако да План садржи:

ТЕКСТУАЛНИ ДЕО:

УВОДНЕ НАПОМЕНЕ

I ПОЛАЗНЕ ОСНОВЕ

1. ОБУХВАТ И ОПИС ГРАНИЦА ПОДРУЧЈА ПРОСТОРНОГ ПЛАНА, ГРАНИЦЕ ЦЕЛИНА И ПОДЦЕЛИНА ПОСЕБНЕ НАМЕНЕ
 - 1.1. Положај и територијални обухват подручја Просторног плана
 - 1.2. Граница подручја Просторног плана
 - 1.3. Границе целина и подцелина посебне намене
 - 1.3.1. Опис граница Националног парка "Тара"

- 1.3.2. Границе површина са режимом заштите I и II степена
- 1.3.3. Подела Планског подручја на планске зоне и просторно-функционалне целине
- 1.4. Посебне намене подручја Просторног плана
2. ОБАВЕЗЕ, УСЛОВИ И СМЕРНИЦЕ ИЗ ПРОСТОРНОГ ПЛАНА РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ И ДРУГИХ РАЗВОЈНИХ ДОКУМЕНАТА
 - 2.1. Просторни планови
 - 2.1.1. Закон о Просторном плану Републике Србије од 2010. до 2020. године
 - 2.1.2. Уредба о утврђивању Регионалног просторног плана Златиборског и Моравичког управног округа
 - 2.1.3. Уредба о утврђивању Просторног плана подручја посебне намене инфраструктурног коридора високонапонског далековода интерконекција 2x400 kV Република Србија (Бајина Башта) - граница Црне Горе - граница Босне и Херцеговине на животну средину
 - 2.2. Остали релевантни развојни документи и планска документација
 - 2.3.1. Националне и локалне стратегије, планови и остали документи
 - 2.3.2. Планска и стратешка документа у оквиру дела општине Бајина Башта који је обухваћен Планским подручјем (ППО и урбанистички планови)
3. СКРАЋЕНИ ПРИКАЗ И ОЦЕНА ПОСТОЈЕЋЕГ СТАЊА
 - 3.1. ОЦЕНА СТАЊА ПРИРОДЕ И ПРИРОДНИХ ВРЕДНОСТИ
 - 3.2. Посебне намене подручја
 - 3.2.1. Заштита природе, природних вредности и предела
 - 3.2.2. Заштита непокретних културних добара
 - 3.2.3. Туризам
 - 3.3. Друге намене на подручју Просторног плана
 - 3.3.1. Природни ресурси - стање, коришћење, потенцијали и ограничења
 - 3.3.2. Становништво, мрежа насеља и јавне службе
 - 3.3.3. Привредни развој
 - 3.3.4. Инфраструктурни системи
 - Саобраћајна инфраструктура*
 - Енергетска инфраструктура*
 - Електронска комуникациона инфраструктура*
 - Остала комунална инфраструктура*
 - 3.3.5. Заштита животне средине
 - 3.3.6. Коришћење и уређење простора од интереса за одбрану земље и у ванредним ситуацијама
 - 3.3.5. Заштита животне средине
 - 3.3.6. Коришћење и уређење простора од интереса за одбрану земље и у ванредним ситуацијама
 - 3.4. Синтезни приказ потенцијала и ограничења просторног развоја подручја посебне намене

II ПРИНЦИПИ, ЦИЉЕВИ И ОПШТА КОНЦЕПЦИЈА ПРОСТОРНОГ РАЗВОЈА ПОДРУЧЈА ПОСЕБНЕ НАМЕНЕ
--

1. ПОЛАЗНЕ ОСНОВЕ ЗАШТИТЕ И РАЗВОЈА И ПРИНЦИПИ
ПРОСТОРНОГ РАЗВОЈА ПЛАНског ПОДРУЧЈА
2. ОПШТИ И ОПЕРАТИВНИ ЦИЉЕВИ ПРОСТОРНОГ РАЗВОЈА
3. ПОЛОЖАЈ И РЕГИОНАЛНИ АСПЕКТИ РАЗВОЈА
ПОДРУЧЈА ПОСЕБНЕ НАМЕНЕ И ФУНКЦИОНАЛНЕ ВЕЗЕ СА ОКРУЖЕЊЕМ
4. ОПШТА КОНЦЕПЦИЈА РАЗВОЈА ПОДРУЧЈА ПОСЕБНЕ НАМЕНЕ
 - 4.1. Полазишта за концепцију просторног развоја подручја посебне намене
 - 4.2. Општа концепција просторног развоја подручја посебне намене
 - 4.2.1. Национални парк "Тара"
 - 4.2.2. Подручје изван Националног парка "Тара"
 - 4.2.3. Коришћење, организација и уређење планског подручја

III ПЛАНСКА РЕШЕЊА ПРОСТОРНОГ РАЗВОЈА
ПОДРУЧЈА ПОСЕБНЕ НАМЕНЕ

1. ЗАШТИТА ПРИРОДНИХ ВРЕДНОСТИ И ПРЕДЕЛА

- 1.1. Заштита подручја Националног парка "Тара"
 - 1.1.1. Режим заштите I степена
 - 1.1.1.1. Локалитети у у режиму I степена заштите
 - 1.1.1.2. Услови и мере заштите и коришћења простора локалитета у режиму I степена
 - 1.1.2. Режим заштите II степена
 - 1.1.2.1. Локалитети у у режиму II степена заштите
 - 1.1.2.2. Услови и мере заштите и коришћења простора локалитета у режиму II степена
 - 1.1.3. Режим заштите III степена
 - 1.1.3.1. Локалитети у у режиму III степена заштите
 - 1.1.3.2. Услови и мере заштите и коришћења простора локалитета у режиму III степена
 - 1.1.4. Смернице и мере заштите биодиверзитета
- 1.2. Остали специфични локалитети и простори на Планском подручју
- 1.3. Смернице за заштиту и уређење предела и детаљну разраду пејзажног обликовања простора у планској и техничкој документацији

2. ЗАШТИТА НЕПОКРЕТНИХ КУЛТУРНИХ ДОБАРА

- 2.1. Културна добра (утврђена и под претодном заштитом)
 - 2.1.1. Археолошки локалитети
 - 2.1.2. Споменик културе од великог значаја „Манастир Рача“
 - 2.1.3. Добра која уживају претходну заштиту
- 2.2. Услови и мере заштите и коришћења простора културних добара (утврђених и под претодном заштитом)
 - 2.2.1. Археолошка налазишта
 - 2.2.2. Споменик културе од великог значаја
 - 2.2.3. Добра која уживају претходну заштиту

3. УТИЦАЈ ПОСЕБНЕ НАМЕНЕ НА РАЗВОЈ ПОЈЕДИНИХ ОБЛАСТИ

- 3.1. Природни ресурси и предели и развој привредних активности
 - 3.1.1. Заштита и коришћење пољопривредног земљишта и развој пољопривреде
 - 3.1.2. Заштита и коришћење шума и шумског земљишта
 - 3.1.2.1. Шумарство
 - 3.1.2.2. Ловство
 - 3.1.2.3. Риболовство
 - 3.1.3. Туризам
 - 3.1.4. Остале привредне делатности
- 3.2. Развој насеља, демографски и социјални развој
 - 3.2.1. Становништво
 - 3.2.2. Насеља и рурална подручја, опремљеност јавним службама и повезаност
- 3.3. Инфраструктурни системи
 - 3.3.1. Саобраћајна инфраструктура
 - 3.3.2. Енергетска инфраструктура
 - Електроенергетска инфраструктура*
 - Гасоводна инфраструктура – снабдевање природним гасом*
 - 3.3.3. Водопривредна инфраструктура
 - Концепт развоја водопривредне инфраструктуре*
 - Снабдевање водом*
 - Одвођење отпадних и атмосферских вода*
 - Хидроенергетика*
 - Водопривреда, коришћење и заштита вода и приобаља*
 - 3.3.4. Електронске комуникације и поштански саобраћај
 - 3.3.5. Остала комунална инфраструктура
- 3.4. Заштита животне средине
- 3.5. Заштита од елементарних непогода и техничко-технолошких несрећа и аспект одбране

IV ПРАВИЛА УПОТРЕБЕ ЗЕМЉИШТА, УРЕЂЕЊА И ГРАЂЕЊА

1. ПРАВИЛА УРЕЂЕЊА ЗА ЗОНЕ СА ПОСЕБНИМ РЕЖИМОМ ЗАШТИТЕ

- 1.1. Зоне заштите природних добара
- 1.2. Зоне заштите непокретних културних добара

2. ПРАВИЛА УРЕЂЕЊА И ГРАЂЕЊА ПОВРШИНА ДРУГЕ НАМЕНЕ - ПРИНЦИПИ И ПРАВИЛА ГРАЂЕЊА И УРЕЂИВАЊА ПРОСТОРА ЗА ДЕЛОВЕ ТЕРИТОРИЈЕ У ОБУХВАТУ ПЛАНА ЗА КОЈЕ НИЈЕ ПРЕДВИЂЕНА ИЗРАДА УРБАНИСТИЧКОГ ПЛАНА

А. ПРАВИЛА ГРАЂЕЊА

1. Правила грађења објеката ван грађевинског земљишта

- 1.1. Пољопривредно земљиште
- 1.2. Шумско земљиште
- 1.3. Водно земљиште
- 1.4. Остале намене земљишта

2. Правила грађења објеката на грађевинском земљишту

- 2.1. Општа правила за објекте у насељима
- 2.2. Посебна правила грађења за објекте у грађевинском подручју насеља
 - 2.2.1. Правила за објекте стамбене намене
 - 2.2.2. Правила грађења и регулације за објекте мешовитог типа
 - 2.2.3. Правила за објекте туристичке и спостртско-рекреативен намене
 - 2.2.4. Правила за објекте осталих намена

Б. ПРАВИЛА УРЕЂЕЊА И ГРАЂЕЊА НА ПОВРШИНАМА ЈАВНЕ НАМЕНЕ

1. Развој и коришћење елемената саобраћајно – транспортног система (објекти саобраћајне инфраструктуре)
2. Објекти комуналне инфраструктуре

В. ПРАВИЛА ПАРЦЕЛАЦИЈЕ

Г. ЗАВРШНЕ ОДРЕДБЕ ПРАВИЛА И ПРИНЦИПА УРЕЂИВАЊА И ГРАЂЕЊА

3. ПРАВИЛА УРЕЂЕЊА И ГРАЂЕЊА У ОБУХВАТУ ДЕТАЉНЕ РАЗРАДЕ ПРОСТОРНОГ ПЛАНА

3.1. Обухват и опис подручја детаљне разраде

- 3.1.1. Манастир Рача
- 3.1.2. Митровац
- 3.1.3. Крња Јела
- 3.1.4. Секулић

3.2. Планирана намена простора

- 3.2.1. Манастир Рача
- 3.2.2. Митровац
- 3.2.3. Крња Јела
- 3.2.4. Секулић
- 3.2.5. Компатибилност намена

3.3. Урбанистички услови за површине и објекте јавне намене

- 3.3.1. Саобраћајне површине
 - 3.3.1.1. Манастира Рача
 - 3.3.1.2. Митровац
 - 3.3.1.3. Крња Јела
 - 3.3.1.4. Секулић
- 3.3.2. Инфраструктура
- 3.3.3. Јавне службе и објекти
- 3.3.4. Специјализовани центар – дечије одмаралиште
- 3.3.5. Уређене зелене површине
- 3.3.6. Водно земљиште

3.4. Правила грађења за објекте и површине остале намене

- 3.4.1. Општа правила грађења
 - 3.4.1.1. Услови за формирање грађевинске парцеле
 - 3.4.1.2. Општа правила за постојеће објекте
 - 3.4.1.3. Општа правила грађења за нове објекте
 - 3.4.1.4. Општа правила за изградњу приступних саобраћајница
 - 3.4.1.5. Општа правила за паркирање на парцели

- 3.4.2. Становање мале густине
- 3.4.3. Рурално становање
- 3.4.4. Комерцијално услужни садржаји
- 3.4.4. Спорт и рекреација
- 3.4.5. Верски објекти и комплекси
- 3.4.6. Материјализација
- 3.5. Смернице за спровођење плана у оквиру детаљних разрада

V СПРОВОЂЕЊЕ ПРОСТОРНОГ ПЛАНА

1. ИНСТИТУЦИОНАЛНИ ОКВИР СПРОВОЂЕЊА И УЧЕСНИЦИ У ИМПЛЕМЕНТАЦИЈИ

2. СМЕРНИЦЕ ЗА СПРОВОЂЕЊЕ ПРОСТОРНОГ ПЛАНА

2.1. Смернице за спровођење Просторног плана у другим планским документима и однос према донетим планским документима

2.1.1. Основни принципи спровођења просторног плана

2.1.2. Разрада и спровођење просторног плана у другим плановима и програмима

2.2. Смернице за спровођење просторног плана у секторским плановима и програмима

3. ПРИОРИТЕТНА ПЛАНСКА РЕШЕЊА И ПРОЈЕКТИ (до 2023.године)

4. МЕРЕ И ИНСТРУМЕНТИ ЗА СПРОВОЂЕЊЕ ПРОСТОРНОГ ПЛАНА

.....

ГРАФИЧКИ ПРИЛОЗИ РЕФЕРАЛНИХ КАРАТА У РАЗМЕРИ 1: 25.000:

1. ПОСЕБНА НАМЕНА ПРОСТОРА

2а. САОБРАЋАЈНА ИНФРАСТРУКТУРА СА МРЕЖОМ НАСЕЉА, ЈАВНИМ СЛУЖБАМА И ФУНКЦИЈАМА

2б. ХИДРОТЕХНИЧКА, ЕЛЕКТРОЕНЕРГЕТСКА И ТЕЛЕКОМУНИКАЦИОНА ИНФРАСТРУКТУРА

3. ЗАШТИТА ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ И ПРИРОДНИХ И КУЛТУРНИХ ДОБАРА

4. СПРОВОЂЕЊЕ ПЛАНА

ГРАФИЧКИ ПРИЛОЗИ ДЕТАЉНИХ РАЗРАДА У РАЗМЕРИ 1: 2.500 ЗА:

– Манастир Рача

– Митровац

– Крња Јела

– Секулић

1. ПОСТОЈЕЋА ПРЕТЕЖНА НАМЕНА ПОВРШИНА

2. ПЛАНИРАНА ПРЕТЕЖНА НАМЕНА ПОВРШИНА

3. ПЛАН САОБРАЋАЈА, НИВЕЛАЦИЈЕ И РЕГУЛАЦИЈЕ

4. СИНХРОН-ПЛАН

Полазна опредељења и слика Планског подручја

Планско подручје обухвата део општина Бајина Башта, односно територије 10 катастарских и општина, и то: К.О. Бесеровина, К.О. Заовине, К.О. Зауглине, К.О. Јагоштица, К.О. Коњска Река, К.О. Мала Река, К.О. Перућац, К.О. Расташте, К.О. Рача, К.О. Солотуша.

Планско подручје се налази на крајњем западу Србије и захвата подручје ограничено лактастим делом тока реке Дрине између Вишеграда и Бајине Баште. Обухвата планинске делове Таре и њене падине према Дрини, као и акумулацију Заовине, док језеро хидроакумулације „Перућац“ представља граничну зону ка Босни и Херцеговини. Простире се између 230 m н.в. (периферни део ка Бајиној Башти у близини ушћа Раче у Дрину) и 1591 m н.в. (врх Козји рид испод врха Велики Столац на западној граници Планског подручја).

Планско подручје, у односу на целокупан простор Републике Србије, има периферан положај са израженом приграничном позицијом.

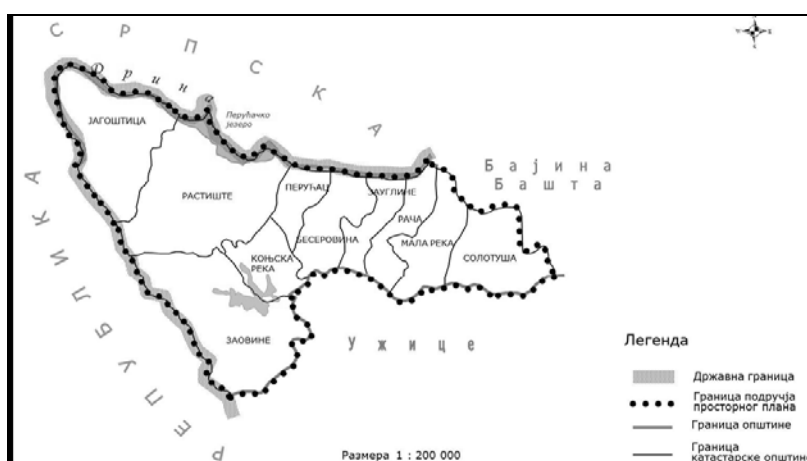
Табела А: Површински удео јединице локалне самоуправе на територији ППППН НП „Тара“:

Општина	Укупна површина јединице локалне самоуправе (у km ²)	Део јединице локалне самоуправе у подручју ППППН НП „Тара“		Број КО
		(km ²)	у %	
Бајина Башта - Подручје ППППН НП „Тара“	673,00	299,39	47,19	10

Табела Б: Административна подела и дистрибуција становништва по Попису 2011. године за планско подручје:

Подручје ППППН НП „ТАРА“ Општина / Насеље	Број становника 2002.	Број становника 2011.	Површина km ²	Густина насељености (ст/ km ²) 2002.	Густина насељености (ст/ km ²) 2011.
Бајина Башта (подручје ППППН)	4812	3630	299,39	16,1	8,8
Бесеровина	213	187	19,53	10,9	9,6
Заовине	442	263	64,01	6,9	4,1
Зауглине	348	279	12,67	27,5	22,0
Јагоштица	152	77	43,15	3,5	1,8
Коњска Река	112	78	17,8	6,3	4,4
Мала Река	489	427	22,41	21,8	19,1
Перућац	845	530	12,73	66,4	41,6
Растиште	473	308	61,86	7,6	5,0
Рача	672	591	16,62	40,5	35,6
Солотуша	1066	890	28,61	37,3	31,1

Просечна густина насељености је изузетно ниска - 8,8 ст./km², а већа у атарима насеља који се спуштају ка Дрини: Перућац, Рача, Солотуша и Зауглине, а изразито ниска у Јагоштици, Заовинама, Коњској Реци и Ратсишту. Више од половине насеља има веома ниске вредности густине насељености.

Слика 1: Површински удео општина на територији Плана

Подручје ППППН НП „Тара“ представља простор на којем се налазе вредности од републичког, регионалног и другог значаја. Од републичког значаја су:

1) посебне природне вредности:

– Национални парк Тара (границе утврђене Законом о националним парковима, Сл.гласник РС 84/15) са природним и културним вредностима;

2) Планско подручје припада туристичком кластеру - **Западној туристичкој зони са туристичком регијом Тара**, утврђене Просторним планом Републике Србије;

- 3) Сливно подручје Дрине припада **речном систему за коришћење, уређење и заштиту вода и хидроенергетско коришћење Дрина са Лимом и Увцем**, утврђеном Просторним планом Републике Републике Србије;
- 4) Планско подручје је и **пригранично подручје**, мада, изузев друмске везе Ужице – Вишеград, преко Кремана и Мокре Горе, која је позиционирана изван и јужно од Планског подручја, без значајних директних веза са подручјем Босне и Херцеговине, због положаја долине Дрине која представља морфолошку и хидролошку препреку за значајније привредне везе у овој зони. Природне вредности подручја са обе стране Дрине, међутим, указују на значајну условљеност развоја у целом приграничном подручју, како би се природне вредности у потпуности очувале и створили услови за проглашавање читаве зоне за **трансгранично природно добро резерват биосфере Дрина**.

Основни карактер подручју дају пространи делови вредне и заштићене природе. Велики део ППППН НП „Тара“ чини територија Националног парка „Тара“ (у даљем тексту НП „Тара“) чија се граница највећим делом поклапа са границом Републике БиХ а на јужном делу води границама наведених катастарских општина.

Обухват и границе обухвата Просторног плана

С обзиром да граница Просторног плана обухвата делове територије општине Бајина Башта, и то целе катастарске општине: Јагошница, Растиште, Засовине (Заовине) – (у даљем тексту: Заовине), Коњска Река, Перућац, Бесеровина, Зауглине, Рача, Мала Река и Солотуша, приказана је графички на свим рефералним картама, а пружа се идући од крајње јужне тачке ка северу и даље границама следећих катастарских општина: Заовине, Растиште, Јагошница, водећи ка истоку северним границама КО Растиште, Перућац, Зауглине, Бесеровина, Мала Река, Рача и Солотуша, одакле јужним границама КО Солотуша, Мала Река, Рача, Зауглине, Бесеровина, Коњска Река и источном границом КО Заовине долази на почетну крајњу јужну тачку.

Синтезни приказ потенцијала и ограничења просторног развоја подручја посебне намене

Основни потенцијали за развој планског подручја су:

- 1) очувана природна средина и специфичан склоп природних услова (рељеф, клима, воде, заштићена природна добра, разноврсни живи свет, и др.) који ово подручје сврставају у категорију богатих природним вредностима и лепотама изузетно погодним за развој туризма, и то: (а) недирнута природа, лепота планине, шуме, реке и језера, чије слике стварају препознатљиви имиџ јединственог и контрастима богатог пејзажа; (б) постојеће туристичке дестинације и зоне у оквиру Планског подручја (Заовине, Перућац, Митровац, Калуђерске Баре итд.) и његове околине (Мокра Гора, Златибор) са којима се Тара може интегрисано развијати;

- 2) један од најшумовитијих простора Србије што опредељује специфичан карактер и заштиту овог подручја;

- 3) површинске и подземне воде – туристички и хидроенергетски потенцијал, потенцијал за снабдевање водом за пиће, наводњавање;

- 4) пољопривредно земљиште и пашњаци са ограниченим простирањем, погодни за производњу здраве хране, што пружа добар основ за комплементарност пољопривреде и туризма;

- 5) постојећи туристички центри и капацитети.

Уочена ограничења за развој овог подручја односе се на:

- 1) нерационалну употребу пољопривредног земљишног потенцијала због неусклађености са природним условима и неселективне производне оријентације;

- 2) недовољну заштиту од ерозије и бујица;

- 3) смањивање шумског фонда, изузев на простору НП „Тара“;

- 4) депопулацију, старо становништво и лошу образовну структуру;

- 5) недовољно квалитетну локалну путну мрежу и комуналну инфраструктуру;

- 6) бесправну градњу;

- 7) уситњеност, разбијеност и неиздиференцираност насеља и центара, као и недовољну опремљеност насеља за подмирење потреба становништва и туриста;

- 8) недовољна улагања у подстицање развоја и опремање подручја.

Као кључни проблеми истичу се: неразвијеност, недостатак средстава за улагање, изразита депопулација, проблеми недовољног уважавања режима заштите, али и нерешеног питања „компензација“ произвођачима због ограничења која произилазе из режима заштите.

Постојећи потенцијали и ограничења дају се у наставку кроз SWOT анализу:

ЈАКЕ СТРАНЕ (снаге)	СЛАБОСТИ
<ul style="list-style-type: none"> - Подручје са добро очуваном животном средином; - Мали емисиони потенцијал присутних извора загађивања; - Смањени антропогени утицаји на квалитет животне средине, који се огледа у: релативно малом загађењу земљишта, низак степен загађености ваздуха, ограничено загађивање воде, проблеми везани за буку нису заступљени у већој мери; - Специфичне климатске одлике планине Тара; - Подручје богатство водама, које се огледа у многобројним површинским токовима и подземним водама; река Дрина, вештачке акумулације; - Шумско богатство - Национални парк Тара представља једно од најшумовитијих подручја у Србији и то како по површини тако и по квалитету; - Присуство вредних предеоних (пејзажних) карактеристика; - Дивља природа; - Планински пејзажи и визуре; - Геоморфолошки облици рељефа; - Заштићена природна добра на планском подручју, и то: Национални парк Тара са изузетно очуваном и високовредним екосистемима, бројним ретким и угроженим биљним и животињским врстама, огромним и квалитетним шумским комплексима, бројним изворима чисте воде, атрактивним и јединственим клисурама и кањонима, са: строгим природним резерватима „Црвене стене“, „Љути брег“ (Растиште) и „Рачанска Шљивовица“, спомеником природе Панчићева оморика „Пасјача“ и „Борово брдо“ меморијални природни споменик (Рача) и др. као и подручје некадашњег Предела изузетних одлика „Заовине“ које је од 2015.године у обухвату НП "Тара"; - Изграђена саобраћајна инфраструктура - друмска: (државни путеви I и II реда); водни саобраћај је локалног и туристичког значаја; - Близина важнијих магистралних коридора у Републици; - Постојање војног и цивилног аеродрома у близини (Поникве); - Традиција код становника да се баве 	<ul style="list-style-type: none"> - Неконтролисано и екстензивно ширење насеља, првенствено због изградње викенд објеката (који се често налазе на најбољим локацијама), без неопходне инфраструктуре; - Насеља су руралног карактера и разбијеног типа, што умногоме отежава њихово инфраструктурно опремање; - Демографско пражњење и погоршана старосна структура становништва; сеоска насеља на подручју плана су последњих деценија изгубила скоро половину становништва (у односу на 1948. годину); - Недовољна изграђеност и непостојање система одвођења отпадних вода као и третман отпадних вода (ППОВ); незаштићеност водних ресурса од загађивања; - Непланска сеча шума, неконтролисано брање дивљих плодова, лековитог и ароматичног биља - Постојање експлоатације креча и других минералних сировина и поред изражених негативних последица по квалитет животне средине; - Загађивање земљишта и подземних вода услед неадекватне употребе агрохемијских средстава, као и од процедурних вода са депонија и сметлишта; - Проблеми угрожавања животне средине због ниског нивоа развијености комуналних услуга и нефункционисања депонија у складу са савременим принципима одлагања комуналног отпада; - Загађивања Перућачког језера комуналним отпадом; - Појава ерозије и бујица које узрокују штете одношењем тла; - Постојање дивљих сметлишта на планском подручју; - Недовољна и неадекватна информисаност становништва у циљу формирања модела адекватног еколошког понашања; - Непостојање организованог сакупљања пољопривредних производа, као и њиховог откупа и пласмана; - Непостојање смештајних капацитета високог ранга – интернационалног квалитета;

<p>пољопривредом;</p> <ul style="list-style-type: none"> - Постојање традиционалних села са етно наслеђем. Очуваност локалних обичаја, гастрономије и архитектуре; - Постојање различитих облика туризма; - Манифестациони туризам; - Близина иностраног тржишта (Република српска). 	<ul style="list-style-type: none"> - Недовољно одржавање путне мреже; периферни положај у односу на важне државне путне правце; - Неприлагођеност постојећих капацитета електроенергетске инфраструктуре захтевима стално растуће потрошње. Јавна расвета у насељима, као и на туристичким локалитетима није потребног нивоа; - Лоше стање постојеће путне инфраструктуре, технички елементи нису у складу са рангом саобраћајница у мрежи; - Непостојање активних цивилних аеродрома у близини,; - Висок степен зависности пољопривреде од еко услова у вегетационом периоду; - Непостојање базе података о пољопривредним газдинствима, земљишту, производњи и пласману; - Број стоке далеко је испод потенцијала крмне базе; - Већина пољопривредних домаћинстава нема наследника у пољопривреди; - Уситњеност поседа; - Отежан пласман робе (домаће / страног тржиште) ; - Неповезаност пољопривредних произвођача и прерађивачких капацитета; - Недостатак увођења савремених технологија; - Недостатак складишног простора (силоси, подна складишта, сушаре, хладњаче и сл.); - Недовољна заштита појединих делова Националног парка и других заштићених простора; - Застарелост смештајних капацитета; - Квалитет запосленог особља.
<p>- МОГУЋНОСТИ</p>	<p>- ОПАСНОСТИ (претње)</p>
<ul style="list-style-type: none"> - Развој еколошки утемељених облика туризма заснованих на принципима одрживости: спортско-рекреативног, сеоског, излетничког, здравственог, етно и еко-туризма; - Изградња и рад нових привредних објеката у складу са одговарајућим еколошким стандардима и прописаним нормама; - Ревитализација пољопривредне производње на принципима одрживе пољопривреде савремених еколошких захтева; - Природне погодности тј. еколошки потенцијал подручја са свим условима за производњу еколошки „здраве хране“; - Шумски потенцијал и производња дрвне масе уз развој мањих производних и пратећих услужних делатности у 	<ul style="list-style-type: none"> - Нерационално коришћење природних ресурса услед непоштовања заштитних зона и прописаних режима коришћења простора; - Немогућност усклађивања пољопривредне производње у оквиру Националног парка Тара са режимом заштите еколошке целине у чијем окружењу се одвија; - Опасност од не елиминисања свих облика експлоатације минералних сировина које треба да се елиминишу са подручја Националног парка; - Даља девастација простора проузрокована непланском и неодрживом градњом и развојем, као и од екстензивног и непланског коришћења природних ресурса (пре свега, шума);

<p>ободним насељима, уз испуњавање еколошких критеријума у складу са прописима из области заштите животне средине;</p> <ul style="list-style-type: none"> - Санирање стања деградираних простора на планском подручју; - Рационално коришћење потенцијала водећи рачуна о просторно-развојним ограничењима и еколошким условима; - Строга заштита и контрола заштићених природних добара и изворишта водоснабдевања у циљу њиховог очувања и унапређења; - Могућност прекограничне сарадње кроз успостављање регионалног Резервата биосфере „Дрина“; - Дефинисање локација за хелиодроме у циљу развоја ексклузивног туризма; - Развој малих и средњих производних капацитета који су усклађени са захтевима туристичког тржишта; - Развој сеоског, еко, етно и агро-туризма; - Стварање бренда локалних производа; - Повећан развој специфичних облика туризма на светском туристичком тржишту; - Пораст интересовања за просторима заштићене природе; - Пораст интересовања за активним одморима; - Пораст интересовања за боравак у руралним подручјима; - Могућност повезивања на регионалном и међународном нивоу. 	<ul style="list-style-type: none"> - Немогућност успостављања система мониторинга квалитета елемената животне средине; - Немогућност обезбеђивања материјалних средстава за инвестициона улагања; - Слаба ефикасност рада еколошке инспекцијске службе; - Настављање демографског пражњења и процеса старења становништва; - Заостајање у развоју и слабљење конкурентске позиције, пре свега туристичке привреде; - Недовољно повезивање и усклађивање развоја туризма, пољопривреде и различитих услуга; - Изостајање активности на међуопштинском, регионалном и трансграничном повезивању; - Даља девастација простора услед непланске и неодрживе изградње и развоја, као и од екстензивног и непланског коришћења природних ресурса; - Не успостављање система: организације управљања, финансирања и мониторинга; - Могућност уништавања заштићених простора у случају непланске изградње; - Заостајање у развоју и губљење конкурентске позиције; - Недостатак интензивне промоције заштићених предела како на домаћем тако и на иностраном тржишту; - Заостајање у инфраструктурном опремању; - Недовољна едукација локалног становништва.
--	---

Општа концепција просторног развоја подручја посебне намене

Основна концепција одрживог, еколошки усмереног и контролисаниог просторног развоја планског подручја ставља се у функцију очувања и заштите природних вредности које треба учинити доступним за развој туризма и комплементарних делатности.

Концепт организације простора планског подручја утврђен је у складу са циљевима за заштиту и развој подручја, наменом површина, а полази:

- 1) у области заштите и коришћења природе, природног и културног наслеђа од обезбеђивања адекватне саобраћајне приступачности вредностима за заштиту, истраживање и истраживачку едукацију, омогућавања контролисаних итинерера кретања посетилаца и туриста; обезбеђивање просторних услова за интегрисано управљање Националним парком и другим заштићеним подручјима и контролу њихове заштите;
- 2) у области шумарства од обезбеђивања саобраћајних приступа и потребне мреже објеката за газдовање свим деловима шуме уз истовремено коришћење шумских путева за остале активности;
- 3) у области пољопривреде од лоцирања мањих пољопривредних капацитета у оквиру пољопривредних домаћинстава са њиховим оптималним саобраћајним повезивањем са откупом робе и потрошачима, као и повезивање ливада у сеоским атарима по ободу Националног парка;

- 4) у области туризма, рекреације и спорта од погодне локације туристичких центара према природним условима и њихове саобраћајне приступачности; обиму и положају терена за летњу и зимску рекреацију, укључујући приступачност објектима природне и културне баштине, хидроакумулацијама и бачиштима – првенствено на основу постојећих траса путева и стаза;
- 5) у области саобраћаја од обезбеђивања саобраћајних приступа свим садржајима Националног парка и других заштићених подручја за све врсте кретања;
- 6) у области водопривреде од рационалног водоснабдевања и каналисања отпадних вода, заштите вода и заштите од штетног дејства вода, као и развоја хидроенергетике;
- 7) у области мреже и функције насеља и туристичких центара од добре повезаности и опремљености истих мрежом и објектима инфра и супраструктуре;
- 8) у области обезбеђивања услова за оптимално смањење повредивости простора у ратним ситуацијама кроз дисперзију садржаја, пре свега по питању производње хране и локалног снабдевања водом и енергијом и њихово вишеструко саобраћајно повезивање;
- 9) у области заштите од елементарних непогода од обезбеђивања услова за заштиту од пожара, земљотреса и планинских непогода одговарајућим распоредом већег водозавхвата, шумских простора, дисперзије садржаја, склоништа и сл.

Плански простор ће се развијати у складу са потребама и захтевима заштите простора и социо-економског развоја. Очување природних и културних вредности простора представља најважнији критеријум при концепирању намене простора. У складу са тим заштићена подручја ће се штитити и развијати искључиво у складу са прописаним режимима коришћења простора. То се нарочито односи на цело подручје будућег резервата биосфере „Дрина“, а посебно на подручје Националног парка "Тара". Концепција развоја подручја посебне намене је прилагођена одликама, вредностима, потенцијалима и ограничењима главних планских зона (Националног парка "Тара" и подручја изван њега) и просторно – функционалних целина у овим зонама, односно захтевима заштите подручја посебне намене.

На Планском подручју постоје следеће посебне намене које су предмет Просторног плана:

- 1) Национални парк "Тара" (укупне површине 24.991,82 хектара), на којем су утврђени:
 - режими заштите природе: I степена на око 3323,92 хектара тј. 13,30% (са 17 заштићених локалитета), II на 8514,39 хектара тј. 34,07% (са 19 локалитета) и III степена (који обухвата подручја изван првог и другог степена заштите) на око 13153,51 хектара тј. 52,63% укупне површине Националног парка.
 - културно-историјске вредности: заштићена и категорисана културна добра која уживају претходну заштиту (некрополе-стећици у Перућцу и Растишту, Средњовековни град "Солотник", Манастир Рача, Скит Светог Ђорђа, Локалитет "Градина" и меморијални споменик "Борово Брдо") и остала евидентирана културна добра која уживају претходну заштиту са неутврђеним границама (локалитет Град, некрополе у Растишту и Заовинама, школа на Седаљки у Растишту и објекти народног градитељства, као и споменици и спомен-обележја народноослободилачких ратова на више локација и етнолошко наслеђе).
 - подручја хидроакумулација Заовине, Крушчица и Спајићи,
 - подручја траса цеговода Хидроакумулација Заовине – Хидроакумулација Перућац;
 - подручја коридора далековода који воде од ХЕ "Бајина Башта" и РП Бајина Башта ка осталим деловима Србије, ка Црној Гори
 - подручја траса државних путева и заштитног појаса уз њих: ДП IIA реда бр. 172 (Дуб – Бајина Башта – Перућац, ДП IIA реда бр. 170 (Бајина Башта – Калуђерске Баре – Кремна), ДП IIB реда бр. 403 (Заовине – Калуђерске Баре) и ДП IIB реда бр. 402 (Бајина Башта – Манастир Рача).
 - подручја у функцији туризма, рекреације и спорта на више локација, а посебно на Калуђерским Барама и Митровцу, у којима су овакви садржаји већ одавно формиран и чине окосницу атрактивности ових насеља.
- 2) На подручју изван граница Националног парка:
 - подручја коридора далековода који воде од ХЕ "Бајина Башта" и РП Бајина Башта ка осталим деловима Србије, ка Црној Гори и Босни и Херцеговини.

Генерално Планско подручје је подељено на две главне зоне са неколико просторно-функционалних целина:

- Зона 1: Подручје Национални парк "Тара" са три просторно-функционалне целине: целина Висока Тара, целина Равна Тара и целина Заовине
- Зона 2: Подручје изван Националног парка "Тара" са две просторно- функционалне целине: целина Долина Дрине и целина Солотуша и Мала Река.

➤ Национални парк "Тара"

Према важећем Закону о националним парковима ("Службени гласник РС" број 84/15 и 95/18-др.закон) Национални парк „Тара“ основан је ради очувања: крашког рељефа (увале и долине, понорнице и вртаче), тресаве и др.; најквалитетнијих шумских екосистема лишћарских, четинарских и мешовитих заједница, на Балкану и у Европи, изванредне структуре, квалитета и здравственог стања састојина; станишта и популације дивље флоре, са бројним врстама биљака од значаја на националном, регионалном и европском нивоу, а посебно Панчићеве оморике на њеном исходном аутохтоном станишту и местима на којима је први пут пронађена и описана као за науку нова врста четинарског дрвета, као и дервентанског различка; станишта и популације дивље фауне, посебно птица (црна жуна, велики детлић, уралска сова, гаћаста кукумавка, дивља канаринка и планинска сеница), сисара (медвед, дивокоза, вук, дивља свиња, дивља мачка и куна златица), инсеката (ендемо-реликтни Панчићев скакавац) и др.; живописних и привлачних предела са низом карактеристичних обележја условљених стањем и одликама природних чиниоца, одмереним утицајем људи на природу, народним стваралаштвом и градитељством; богатог културно-историјског наслеђа, на првом месту манастира Рача, некрополе у Перућцу и у Растишту, скита Св. Ђорђа и заштите и очувања спомен обележја; адекватног квалитета живота људи у националном парку кроз развој друштвене, културне и економске активности.

Национални парк „Тара“ налази се на крајњем западу Републике Србије, захвата подручје ограничено лактастим током реке Дрине, између Вишеграда и Бајине Баште, а чине га планински масиви Звезда, Црни врх и Равна Тара. Са источне стране подручје је одвојено Солотушком реком и висоравни Поникве, а са јужне Креманском и Мокрогорском котлином.

Подручје Националног парка „Тара“ простире се на територији општине Бајина Башта, у оквиру 10 катастарских општина: Јагоштица, Растиште, Заовине, Коњска Река, Перућац, Бесеровина, Зауглине, Рача, Мала Река и Солотуша, укупне површине 24.991,82 ха, од чега је 13.588,51 ха у државној својини, а у приватној и другим облицима својине 11.403,36 ха, од чега је I степеном обухваћено 13,35%, II степеном 34,07% и III степеном 52,58% укупне површине, на дан ступања на снагу овог закона.

У границама Националног парка карактеристичне су три просторно-функционалне целине: Висока Тара са 11.562 ха и Равна Тара са 7.613 ха, као и целина Заовине (припојена НП "Тара" 2015.године која је према до сада вежећем ППППН НП "Тара" била дефинисана као Предео изузетних одлика "Заовине", а новим Законом о националним парковима је укључена у НП "Тара").

Граница између прве две наведене целине иде од бране Крушчица, шумарским путем до Митровца, затим путем ка Козјим стенама до изнад Перућца, одакле се спушта путем Митровац – Перућац до обале Перућачког језера.

- Висока Тара је дефинисана као просторно-функционална целина због тога што обухвата скуп највреднијих делова природе и природних вредности са најмањим степеном измењености и то у I степену природни резервати са око 2.948,75 ха и у II степену заштите заштитне шуме, семенски објекти, парк – шуме, огледна поља и предеоне и културно-историјске целине са око 7.732,39 ха. Ово је део Националног парка где приоритет има заштита природе и природних ресурса, а од делатности шумарство, ловство и планинска пољопривреда традиционалног типа у насељима Растиште и Јагоштица. Важан туристички пункт је на Предовом крсту одакле су доступне све најважније и највредније атракције и вредности Високе Таре.

- Равна Тара поред тога што садржи природне вредности и културна добра од значаја за Национални парк представља и активан привредни простор у коме, осим у посебно издвојеним просторима са режимима заштите I (274 ха) и II степена (1.310 ха), приоритет имају шумарство и туризам и у овом простору предвиђа се изградња туристичких и пратећих објеката у постојећим туристичким центрима Калуђерске Баре, Шљивовица,

Митровац и у новопланираним Ослуши и Соколони, као и у зони Крње Јеле уз пут од Заовина ка Митровцу.

- Целина Заовине (некадашњи Предео изузетних одлика „Заовине“) чини интегрални део са прве две целине у природном и привредном, односно развојном смислу. Општи услови за обављање делатности и заштиту природних вредности предложени за просторно-функционалну целину Равна Тара, важили би и за подручје Заовина. Специфичности ове зоне су у развоју насеља и туризма, нарочито у домаћој радиности и викенд туризму, са активирањем свих делова села, посебно оних заселака на граници ка Републици Босни и Херцеговини. Укључивање рекреативних мотива ове зоне растеретило би прве две целине од прекомерног коришћења, а саобраћајно отварање ка Мокрој гори, омогућиће нови приступ подручју. Развој шумарства, пољопривреде и мале привреде, требало би да допринесе развоју насеља и да утиче на задржавање становништва. У овом простору могућ је и смештај дела запослених на подручју Националног парка с обзиром да на постојање зачетог центра насеља (засеоци Нова Вежања, Јездихи и др.).

Подручје Националног парка остаје и у планском периоду са малом густином насељености, како због природних ограничења, тако и због заштите природе и природних вредности. На овом подручју не предвиђа се проширење грађевинских површина, поготово не у границама I и II степена заштите, нити повећање концентрације сталног становништва, што значи да се задржавају постојећа сеоска насеља груписана у засеоцима која имају услов за даљи опстанак и развој. То су центар заједнице насеља Растиште и Јагоштица, са групама засеока, као и засеоци насеља Солотуша, у близини туристичког центра Калуђерске Баре, просторно-дефинисани групацијама стамбених објеката са окућницама.

Села Растиште и Јагоштица, поред своје основне функције, због свог положаја, очуваних амбијенталних и етнографских вредности представљају у туристичкој понуди подручја посебну вредност. Грађевинска подручја нису посебно издвојена јер су ово села разбијеног типа. Просторним планом предвиђена је изградња у оквиру окућница сеоских домаћинстава. Остале површине односе се на изграђене површине саобраћајница, саобраћајних објеката и других инфраструктурних објеката, а ван граница грађевинских подручја туристичких центара и сеоских насеља.

На простору Заовина је у засеоцима око језера планира се уређење постојећих изграђених зона, њихово опремање и коришћење за становање пољопривредних домаћинстава, као и дела запослених на подручју НП у појединим засеоцима (засеоци Нова Вежања, Јездихи и др.), а и активирање насеља у контексту развоја туризма у домаћој радиности.

Табела 11: Биланси заштићених површина природних вредности у Националном парку и Планском подручју (ПП) - (према Закону о националним парковима – "Службени гласник РС" број 84/15)

	I степен		II степен		III степен		УКУПНО НП у ПП	
	ha	% природног добра	ha	% природног добра	ha	% природног добра	ha	%
Природне вредности и културна добра								
Национални парк Тара	3.323,92	13,30	8.514,39	34,07	13.153,51	52,58	24.991,82	83,48

➤ Подручје изван Националног парка "Тара"

Остатак Планског подручја изван Националног парка Тара је у функцији заштите основних природних вредности Националног парка и хидроакумулације Перућац и њеног функционисања. У ове зоне улазе и неплански грађена насеља дуж језера Перућац које се протежу узводно од Бајине Баште дуж десне обале акумулације и реке Дрине. Изградња на овом простору мора бити строго контролисана како би се очувале вредности националног парка и обезбедили услови за функционисање акумулације. У овој зони изван Националног парка издвајају се две просторно-функционалне целине: долина Дрине и целина Солотуше и Мале реке.

- Долина Дрине, односно њен узани део уз сам водоток у зони Перућа ка Бајиној Башти намењен је насељским садржајима, саобраћају, а у зони хидроакумулације и туризму, спорту, рекреацији, риболову и сл.;

- Солотуша и Мала река на падинама према Бајиној Башти су шумско - пољопривредне зоне, са улогом заштите од ерозије и обезбеђења приступа Националном парку.

Коришћење, организација и уређење планског подручја

Коришћење, организација и уређење планског подручја тесно је повезано са концептом заштите која уважава природне и створене потенцијале и вредности, али и постојећа ограничења и конфликти.

Плански простор ће се развијати у складу са потребама и захтевима заштите простора и социо-економског развоја. Очување природних и културних вредности простора представља најважнији критеријум при конципирању намене простора. У складу са тим заштићена подручја ће се штитити и развијати искључиво у складу са прописаним режимима коришћења простора. То се нарочито односи на цело подручје будућег резервата биосфере „Дрина“, а посебно на подручје Националног парка „Тара“, као и зона заштите око непокретних културних добара, зона заштите изворишта водоснабдевања, заштитних појасева у инфраструктурним коридорима, као и зона и појасева заштите око извора загађивања животне средине и др..

План обезбеђује услове за развој који првенствено омогућавају заустављање депопулације и деградације земљишта (простора) уз поштовање услова окружења, испољених интереса и развојних потенцијала. Основни концепт коришћења, организације и заштите простора уважава тежњу за интегралним развојем, чиме се чувају све вредности НП „Тара“ и других заштићених и вредних простора планског подручја и, истовремено, избором активности које не угрожавају примарну заштитну функцију. Овакав концепт подразумева:

- 1) повећање шумског земљишта и шумовитости, на рачун мање вредног пољопривредног земљишта и ерозијом угрожених терена; очување, јачање и проширење шумског фонда, повећање приносних могућности шуме уз унапређење свих њених функција укључујући и производне, како у државном, тако и у приватном сектору; развој шумарства прилагођен функцијама заштићених подручја уз заштиту, одржавање и унапређивање свих функција шума, а тиме и комплетних шумских екосистема, што значи да ће се шумама газдовати са циљем апсолутног очувања природних вредности и реткости, јачања хидролошких, антиерозионих, климатских, здравствених и других функција шума уз максимално могућу производњу дрвета најбољег квалитета;
- 2) развој пољопривреде у складу са природним погодностима терена и производном оријентацијом, захтевима развоја туризма, компатибилног са потребама заштите; производња хране, а нарочито сточарских производа заснована на основама постојећих природних услова за производњу, посебно природне хране; развој сточарства (говеда и овце) зависно од капацитета простора у предвиђеним условима заштићених подручја;
- 3) забрану градње објеката у складу са зонама заштите;
- 4) формирање развојних зона, првенствено оријентисаних на туризам и комплементарне активности (Перућац, Предов крст, Калуђерске Баре, Митровац);
- 5) заокруживање грађевинских рејона насеља и њихово будуће „попуњавање“ с обзиром на изразито ниску густину насељености која омогућује да се, поред стамбених зона, могу формирати и мање радне зоне, у складу са режимима заштите;
- 6) развој мале привреде, односно изворних облика производње заснованих на традицији подручја;
- 7) рекреација, спорт и туризам на мотивима положаја, природних и створених вредности, под условом да се не ремете активности од општег значаја које су у рангу првог приоритета.
- 8) резервисање простора за коридоре и зоне нових инфраструктурних садржаја (саобраћајне, хидротехничке, електроенергетске, телекомуникацијске инфраструктуре и комуналне објекте); саобраћај у функцији приступа и транзита за потребе заштићених подручја, туризма, шумарства, сточарства и пољопривреде, одбране и заштите од елементарних непогода; водопривреда ће бити у функцији водоснабдевања, одвођења

- отпадних вода, заштите природе (од деградације и пожара) и рекреације (укључујући спортски риболов) као и енергетике (ограничене на просторе изван Националног парка);
- 9) стварање услова за унапређење квалитета живота и рада становништва подручја кроз смањење разлика у условима привређивања и живљења у развијеним и мање развијеним подручјима, кроз развој свих функција заштићених подручја, размештај производних снага и насељске опреме, ради заустављања миграције становништва са подручја планине Тара;
 - 10) поштовање захтева који произилазе из функција посебних намена.

Елементи концепта коришћења, организације и заштите простора су разрађени у погледу:

- 1) коришћења и уређења простора за зоне и појасеве с посебним режимима заштите вода, природних и непокретних културних добара, појасева инфраструктурних коридора и од извора загађења;
- 2) правила изградње и уређења простора за основне категорије земљишта и различите врсте објеката (пољопривредно земљиште, водно земљиште, шумско земљиште и грађевинско земљиште).

Са аспекта активности првог приоритета у погледу заштите и одрживог коришћења заштићених подручја установљени су следећи основни режими у заштићеним подручјима:

- 1) I највиши степен подразумева строгу заштиту најзначајнијих природних и културно-историјских вредности, као и елемената природне средине за строгу заштиту, са активностима научних истраживања, едукације и ограничене презентације за јавност;
- 2) II нижи степен подразумева непосредну, прелазну заштиту око површина у I степену, заштиту посебно вредних целина природне средине, са активностима научних истраживања, едукације, презентације заштићених подручја јавности;
- 3) III најнижи степен подразумева селективно, ограничено коришћење природних богатстава и контролисане интервенције и активности у простору уколико су усклађене са функцијама заштићеног природног добра или су везане за традиционалне облике обављања привредних делатности (пољопривреде и шумарства) и становања, укључујући и туристичку изградњу функције рекреације и спорта, водопривреду, енергетику чисте, обновљиве енергије и саобраћај; регулисано шумарство и сточарство, у пуној мери функције туризма, рекреације и спорта, водопривреду, енергетику чисте, обновљиве енергије и саобраћај.

Поред наведених, проверени су досадашњи и утврђени посебни режими коришћења простора и за: зоне заштите око непокретних културних добара, зоне заштите изворишта водоснабдевања, заштитне појасеве у инфраструктурним коридорима, као и зоне и појасеве заштите око извора загађивања животне средине и др..

Посматрано по установљеним режимима, наведене активности ће се у заштићеним подручјима одвијати под следећим општим условима:

- 1) очување, унапређење и заштита природних и културно-историјских вредности у I степену заштите као основна функција заштићених подручја дефинише режим I степена заштите по коме ови објекти, сходно Закону о заштити природе и Закона о културним добрима, представљају строго заштићене зоне намењене организованом научном истраживању, едукацији и јавној презентацији у складу са условима заштите, без икаквих активности које би на било који начин реметиле изворну природну средину или културно добро, изузев одбране у ратним условима и заштите од великих елементарних непогода и то само у случају преке потребе и изузев строго дефинисаних мера неге и одржавања у I степену заштите и строге заштите угрожених елемената природе (јакострме, еродирани и нестабилне површине);

- 2) научна истраживања и едукација млађег истраживачког кадра и студената биће концентрисана на површинама I степена заштите, затим на одређеним површинама II степена и по потреби у оквиру III степена, а обухватиће научне области које су у примарно функцији заштите природних и културних вредности Националног парка;

- 3) општа едукација свих категорија школске деце и омладине биће комбинована са рекреацијом и спортом, претежно на површинама III степена и под одређеним условима на површинама II степена заштите;

- 4) презентација заштићених подручја биће комбинована са туризмом, рекреацијом и спортом и одвијаће се по посебном програму: у I степену заштите само делом, уз строга

ограничења, у II степену заштите по одређеним итинерерима и у III степену без посебних ограничења;

5) заштита посебно вредних целина природне средине подразумева одговарајући третман станишта ретких и угрожених аутохтоних биљних и животињских врста, као и посебне пејзажно-амбијенталне целине – све претежно у II степену заштите и само мањим делом у III степену заштите;

6) шумарство ће бити прилагођено режиму заштићених подручја по степенима заштите уз услов очувања, унапређења и заштите шумских екосистема. Шумама ће се газдовати тако да се обезбеди приоритет опште-корисних над економским функцијама шума. На шумским површинама се неће дозвољавати испаша нити други облици пољопривредног коришћења, али ће се дозвољавати радови на заштити од ерозије;

7) туризам, рекреација и спорт са својим главним садржајима предвиђају се у III степену заштите подручја или изван НП, у чијој близини пролазе магистрални путни правци према Јадрану и Босни, као и регионални дуж Дрине. Положај и вредности заштићених подручја, саобраћајна приступачност и већ изграђени туристички садржаји одредили су ово подручје као једно од водећих центара планинског туризма Републике са концептом целогодишњег коришћења (домаћа комерцијална понуда, специјална дечија и омладинска одмаралишта, транзит). Ове активности су једне од главних носилаца функције заштићених подручја и агенса развоја локалног становништва, пољопривреде, мале привреде и друштвеног стандарда у непосредном окружењу;

8) сточарство са производњом сена представљаће пољопривреду у заштићеним подручјима и биће највећим делом лоцирано у III степену заштите са бачијама и прегонском испашом, док се у II степену предвиђа само ограничена и строго контролисана прегонска испаша оваца. Тежиште у сточарству биће и делом на производњи меса, млека и основних млечних производа за туристичке центре у III степену заштите, као и мањим делом контролисано у II степену заштите. Предвиђа се и сакупљање лековитог и ароматичног биља и дивљих плодова за прераду у окружењу заштићених подручја;

9) наведене активности у заштићеним подручјима (едукација, презентација заштићених подручја путем посете, рекреација, спорт и туризам, као и сточарство и др.) биће димензионисане зависно од капацитета простора (географског, еколошког, агроеколошког и др.);

10) рударство у заштићеним подручјима неће бити заступљено ни у ком облику, изузев ако је од стратешког значаја за земљу;

11) водопривреда ће обухватити водоснабдевање туристичких центара, осталих пунктова заштићеним подручјима и насеља по ободу заштићеним подручјима из посебно заштићених зона изворишта и појединачних извора лоцираних у сва три степена заштите, затим канализацију отпадних вода у заштићеним подручјима са обавезним пречишћавањем и испуштањем ван заштићених подручја (укључујући и зоне санитарне заштите изворишта водоснабдевања), ради заштите свих резервата чисте воде;

12) основно електро-снабдевање у заштићеним подручјима предвиђено је из система електропривреде. Додатна производња чисте, обновљиве енергије из локалних извора може да обухвати коришћење термалне енергије у II и III степену заштите, односно коришћење енергије сунца, ветра и биогаса у III степену заштите. Коришћење енергије у II степену забрањено је режимом заштите екосистема, природних и амбијенталних целина, а изградња малих хидроелектрана је могућа искључиво изван граница заштићених подручја Националног парка "Тара";

13) саобраћај у свим видовима (друмски, шумски, спортско-рекреативни) одвијаће се највећим делом у III степену заштите. У II степену заштите интензитет колског саобраћаја редуциран је на неопходан транзит, потребе заштићених подручја, шумарство, одбране и заштите од елементарних непогода, а рекреативно-спортска кретања регулисана су одређеним коридорима и итинерерима. У I степену заштите саобраћај се ограничава на минимално пешачко кретање;

14) активност Војске у заштићеним подручјима биће везана за постојеће туристичке објекте на Калуђерским Барама у III степену заштите;

15) задовољење потребе одбране у ратним условима и заштите од елементарних непогода обезбедиће се у сва три степена заштите заштићених подручја као интегрални део активности, а посебно у домену заштите природе, шумарства, туризма, рекреације и спорта, сточарства, водопривреде, локалне енергетике, саобраћаја у заштићеним подручјима, уз могућности за локалну производњу хране и других производа, стварање услова за

евакуацију становништва, за организовање здравствених садржаја, обезбеђење услова за заштиту од пожара и земљотреса и сл.;

16) од осталих активности, телекомуникација ће се реализовати зависно од заштите посебних природних вредности, а потом од потребе заштићених подручја, туризма и телекомуникација у II и III степену заштите, а комуналне активности одвијаће се у III степену заштите, зависно од потребе заштићених подручја и туризма.

Простор у оквиру планског подручја и у наредном периоду остаје намењен највећим делом плодном земљишту - шумама и мањим делом пољопривредним, посебно обрадивим површинама. Шумска земљишта ће се незнатно повећати услед рада на пошумљавању терена на којима је шума нестала или деградирана, а пољопривредна земљишта, махом она ниже категорије (најчешће ливаде у близини или у оквиру садашњих села која данас немају компактна грађевинска подручја, или се ове пољопривредне површине налазе у њиховој рубној зони) ће се смањити у минималној мери. Поред изградње нових објеката, изградња инфраструктуре, посебно путева, ће проузроковати додатно смањење пољопривредних површина.

Водна земљишта се задржавају у оквиру постојећих површина уз минималне корекције које ће бити последица стварања малих акумулација.

Неплодна земљишта, било да су природна, било вештачки настала, немају значајније распорстрањење ни данас, али ће се, с друге стране, антропогено измењена земљишта, у првом реду намењена грађевинском земљишту насеља, туристичких зона, или инфраструктури, повећати у мери у којој је то неопходно због изградње нових туристичко - угоститељских и спортско - рекреативних објеката и зона, због погушћавања постојећих насеља или изградње неопходне инфраструктуре, у првом реду путева.

Нова изградња се у најмањој мери очекује на простору Националног парка и осталих заштићених подручја и она је планирана у подручјима са трећим степеном заштите, као и на подручјима ван заштићених природних вредности (насеља у околини Бајине Баште која имају тенденцију спајања и погушћавања у приобалном појасу).

Циљеви просторног развоја подручја посебне намене

Општи циљ развоја и организације Планског подручја је *заштита природних добара и културно историјске баштине ради стварања услова за одрживи развој*.

Циљеви заштите природних ресурса и вредности

Општи циљ у области коришћења и заштите природних ресурса и вредности је њихово рационално и одрживо коришћење уз поштовање свих принципа и мера заштите.

Као оперативни циљеви заштите природних вредности намећу се: → заштита природних добара у оквиру НП "Тара" у складу са законом; → очување главних чинилаца животне средине и стварање претпоставки за одрживо коришћење заштићених предела; → очување природних и естетских обележја пејзажа, вредности живог света и биолошке разноврсности, а посебно шума; → заштита биодиверзитета резервата природе; → заштита земљишта у циљу задржавања природних карактеристика и спречавања ерозије; → заштита геолошких, геоморфолошких, хидрографских, педолошких, археолошких и дендролошких места и феномена; → трајност и унапређење природних, физичких, здравствених и естетских вредности подручја; → штедљиво и пажљиво коришћење природних ресурса (потенцијали пијаће воде и шумских ресурса); → рекултивација простора оштећених изградњом објеката, односно другим грађевинским радовима или експлоатацијом минералних сировина, као и санација жаришта ексцесивне и јаке ерозије; → уклањање објеката који су неплански изграђени и не могу се уклопити у планска решења овог Просторног плана.

Циљеви заштите непокретних културних добара

Општи циљ је очување интегритета путем ревитализације и презентације, уз максималну афирмацију и унапређење потенцијала.

Оперативни циљеви се односе на: → стручну бригу о културном наслеђу и од стране надлежних институција; → спровођење мера заштите и сталну контрола стања; → континуирани рад на евиденцији, истраживању и валоризацији појединих објеката, споменичких и амбијенталних целина, знаменитих места и других вредности културне баштине; → промоцију културне баштине уз повећање приступачности заинтересованој јавности; → сарадњу служби заштите природе и служби заштите културних добара у циљу презентације заштиту културног пејзажа, као јединствене природне и културне целине.

Циљеви заштите животне средине

Општи циљ у области заштите и унапређења квалитета свих елемената животне средине, по највишим стандардима је обезбеђивање квалитетне животне средине у свим њеним сегментима и елементима (што подразумева чист ваздух, довољне количине квалитетне и хигијенски исправне воде за пиће, очуваност пољопривредног земљишта, екосистема и биолошке разноврсности, квалитетне површине за рекреацију и туризам, здравствено безбедна храна, уређеност насеља и сл.).

Оперативни циљеви се односе на: → заштиту вода (површинских и подземних) уз примену интегралног приступа у управљању и коришћењу водних ресурса (коришћење, заштита вода и заштита од вода); очување квалитета површинских вода у складу са захтеваном класом квалитета; → стриктну заштиту свих зона које су резервисане као изворишта водоснабдевања; → заштиту земљишта, уз интегрални однос у планирању и управљању земљишним ресурсима; → заустављање ерозије у најугроженијим подручјима; → заштиту и очување квалитета ваздуха; → заштиту природних предела, амбијентата и пејзажа око културно–историјских споменика; → уравнотежено коришћење простора са становишта заштите животне средине и обезбеђење услова за очување и адекватно газдовање природним богатствима; → управљање свим врстама отпада на еколошким основама; → развој научно–истраживачких активности у функцији заштите животне средине.

Реализацијом општих и оперативних циљева обезбедиће се постизање рационалне организације, уређења и заштите простора усклађивањем његовог коришћења са могућностима и ограничењима у располагању природним ресурсима и створеним вредностима и предузимање адекватних превентивних мера уз успостављање система контроле свих облика загађивања.

Циљеви у области пољопривреде

Дугорочни општи циљ у области коришћења и заштите пољопривредног земљишта на планском подручју је хармонично повезивање производних, економских, еколошких, пејзажних и социо–културних функција пољопривредног земљишта и руралног простора у целини, упоредо са постепеним остваривањем сталног и приметног побољшања материјалног положаја пољопривредног становништва и квалитета живљења на селу. На основу тако усклађених интереса, треба тежити остварењу оперативних циљева у области пољопривреде: → оптималној употреби расположивих ресурса ради постизања максималне економске ефикасности, водећи рачуна да је исти по дефиницији необновљива категорија; → очувању квалитетног пољопривредног земљишта, као основног ресурса за развој пољопривреде уважавајући вредности и аспирације руралног становништва и пољопривредника; → интензивирању сточарске производње у складу са природним ресурсима; → стварању услова за покретање и развој производње здраве органске хране у функцији развоја туризма и тржишно оријентисана; → интензивирању воћарске производње и повећању површина под воћњацима у складу са природним потенцијалима; → подстицању преноса власништва над земљом и другим пољопривредним ресурсима (стоком, механизацијом и сл.) са породичних газдинства који губе или немају интерес, вољу и снагу за бављење пољопривредом на витална породична газдинства; → стварању задовољавајућег квалитета живљења породичних пољопривредних газдинстава као носиоца развоја руралног простора и свих његових вредности; → неговању и очувању генетске разноликости; → очувању природних, културних и традиционалних вредности руралних простора; → разради препознатљиве слике као дела регионалне специјализације пољопривреде (Кремански, Тарски, Мокрогорски, Шаргански, Дрински и сл.); → стварању предуслова за ревитализацију и развој руралних простора у целини.

Циљеви газдовања шумама и заштите свих категорија зелених површина / пејзажа, циљеви газдовања ловним и риболовним подручјима

Општи циљ је одржавање и унапређење свих функција шума, очување природних вредности и реткости, јачање хидролошких, антиерозионих, климатских, здравствених, туристичко-рекреационих, научно-наставних, ловно-привредних и других функција шума уз максимално могућу производњу дрвета најбољег квалитета. То подразумева: заштиту и стабилност шумских екосистема; санацију општег стања деградираних шумских екосистема; обезбеђење оптималне обраслости; обезбеђење функционалне трајности; и очување трајности и повећање приноса, укупне вредности шума и општекорисних функција шума (по програму и шумској основи за планиране биолошке сече), као и мониторинг и строго кажњавање непланске и „чисте“ сече и шумокрадица, давањем већих законских овлашћења, чуварима природе (ренџерима).

Оперативни циљеви газдовања шумама и заштите свих категорија зелених површина / пејзажа обухватају: → газдовање шумама Националног парка са тежиштем на очувању биолошког диверзитета, уз минималне интервенције, при чему су дозвољене само активности контроле дивљачи, контроле напада болести/инсеката, јавног приступа, противпожарне интервенције, истраживања и коришћење ресурса за опстанак локалног становништва, без негативних утицаја на природу; → одрживо управљање и коришћење шума и шумских подручја, којим се континуирано одржава њихов биолошки диверзитет, регенеративни капацитет, виталност, садашњи и будући потенцијал за испуњење еколошких, економских и социјалних функција у Националном парку, без доношења штете другим екосистемима; → установљење опште корисних, као доминантних функција шума на територији Националног парка; претежно економске функције имаће само шуме ван Националног парка; → заштита и очување заштићених реликтних, ендемичних, ретких и угрожених врста шумске флоре и фауне; вишенаменско рекреативно коришћење укупног потенцијала шумских подручја Националног парка; противерозиона заштита земљишта и заштита изворишта и водотока шумом; заштита шума од негативних угрожавајућих утицаја биотичког и абиотичког порекла; → унапређење стања постојећих шума Националног парка и увећање површина под шумом; → мониторинг над заштићеним добрима и шумама Националног парка; → пажљиво коришћење природних ресурса у целини и комунално уређење и опремање сеоских подручја и контрола изградње како би се зауставило даље деградирање ваздуха, воде и тла; и → стална сарадња ЈП "Национални парк тара" са надлежним заводима за заштиту природе и споменика културе, као и инспекцијским службама; → активно учешће у међународним активностима и примена саврмених метода заштите и газдовања шумским подручјима.

Оперативни циљеви газдовања ловним и риболовним подручјима односе се на: → трајно и рационално газдовање ловиштем и риболовним подручјем; → очување постојеће разноврсности фауне и постизање оптималне бројности и структуре гајених врста дивљачи и рибљег фонда; → утврђивање и попуно еколошке нише ловишта; → побољшање животне заједнице и услова за размножавање основних врста дивљачи и рибе; → примењивање научних сазнања и достигнућа у ловству и риболовству; → развијање сарадње са заинтересованим органима, организацијама и научним институцијама; → сарадњу са граничним ловачким и риболовачким организацијама; → развијање спортског, привредног и лова са посебном наменом, као и спортског риболова на за то утврђеним деловима ловишта; → развој домаћег и иностраног ловног и риболовног туризма; → организовање стручног обучавања ловачког и риболовачког кадра и подизање ловачке и риболовачке свести и културе; → предузимање мера на популаризацији ловства и риболовства.

Циљеви развоја привредних делатности

Општи циљ је стварање услова за одрживи развој природних добара и културно-историјске баштине - што подразумева да буду у функцији економског развоја (отварања нових радних места кроз активности у туризму, у пољопривреди, услугама и другим компатибилним активностима) и ревитализације становништва.

У оперативне циљеве развоја спадају: → оживљавање, унапређивање и даљи развој сеоских насеља и њихово укључивање у активности везане за основне намене Националног парка; → стварање услова за економску валоризацију основних туристичких мотива - бројних природних и културних добара; → развој партнерства јавног и приватног сектора; → едукацију локалног становништва у функцији производње (здраве хране, специфичних производа и сл.), пружања туристичких услуга (боравак, исхрана, водичи и др.) и очувања животне средине (однос према природи и коришћењу ресурса).

Циљеви развоја туризма

Као општи циљ намеће се остваривање развоја одрживог туризма према стандардима ЕУ уз повећање конкурентности туристичке понуде кроз развој више видова туризма: планински, излетнички-викенд, транзитни (друмски и речни), спортско-рекреативни, климатски, манифестациони, сеоски, културни, ловни, уз истовремени пораст стандарда живота локалног становништва, посебно оних који су на посредан или непосредан начин повезани са развојем туризма. Посебно се наглашава значај очувања животне средине, концепција развоја са полазиштем у расположивим природним ресурсима, свести локалног становништва које жели да сачува аутохтоне вредности, као и валоризација културно-историјских споменика и њихова заштита за будуће генерације.

Циљеви развоја у области демографских кретања

Циљеви развоја у области дегомграфских кретања су: → задржавање и привлачење популације кроз активности и садржаје који пружају квалитетне животне услове за егзистенцију; → едукација кроз различите програме и аранжмане, првенствено у области развоја туризма и комплементарних активности; → подстицање повећавања величине домаћинства у циљу заустављања гашења сеоских економија; обезбеђивање квалитетнијих услова живота становништва, кроз формирање услужних центара за задовољавање потреба за различитим услугама; → стварање услова за брже запошљавање младих и жена, чиме би се створили предуслови за остварење циља повећања природног прираштаја.

Циљеви одрживог развоја насеља и руралних подручја

Општи циљ представља унапређење и модернизација стамбено-комуналног комплекса, који обухватају обезбеђење услова за бољу саобраћајна повезаност у контексту интегрисања простора; јачање туристичке функције и повезивање са околним подручјима; трансформацију аутономних насеља у заједнице, према природним и створеним потенцијалима; обезбеђење квалитетног водоснабдевања насеља; модернизација одлагања и елиминације отпада и евакуације отпадних вода.

Оперативни циљеве односе се на: → селективан и плански развој секундарног стамбеног фонда у функцији развоја туризма; → напуштене станове привести функцији (стамбеној, пословној, комерцијалној...); → саобраћајна повезаност у контексту интегрисања простора; → развој и унапређење јавних услуга; → развој и унапређења заједнице насеља у функцији развоја туристичке дестинације; → развој система насеља и централних садржаја; → ревитализација руралних подручја.

Циљеви развоја саобраћајног система

Општи циљеве развоја саобраћаја су: → на регионалном плану, искоришћавање предности природних потенцијала Таре и њеног географског положаја у односу на планирани аутопут Београд – Јужни Јадран, путем реализације функционалне и ефикасне саобраћајне инфраструктуре која ће омогућити ефикасно повезивање са европском мрежом путева у циљу бољег валоризовања положаја и улоге планине Таре на туристичкој мапи Србије; → на локалном плану, заустављање даље деградације постојеће саобраћајне инфраструктуре и погоршавања услова превоза путника и роба, а са друге стране формирање основе за развој саобраћајног система у будућности.

Као оперативни циљеве развоја саобраћајног система кроз Просторни план подручја посебне намене Националног парка „Тара“, издвајају се: → формирање ефикасног система у циљу организованог активирања природних и привредних потенцијала Таре и повећања доступности основним природним добрима, засновано на принципима одрживог развоја, чиме би се повећала њена привлачност и обезбедили услови за достизање стандарда развијених туристичких центара; → оптимално повезивање свих насеља, пре свих: Калуђерске Баре, Митровац, Предов Крст, Перућац; рехабилитација, ревитализација и реконструкција саобраћајне мреже и саобраћајних објеката; → стандардизација и модернизација техничких елемената, сигнализације и режима саобраћаја у циљу подизања нивоа услуге и повећање безбедности у саобраћају; → испитивање могућности изградње крака пруге узаног колосека од Кремана до планине Таре чиме би се повезали туристички комплекси Златибор, Тара и Вишеград (Дрина); → изградња објеката наутичког туризма на језерима Перућац и Заовине; → развој мреже бициклистичких стаза на основу развојног пројекта „Тароцикл“ на подручју Калуђерских Бара, Митровца и Предовог Крста, као и развој комплементарних пешачких стаза; → побољшање и модернизација туристичке

сигнализације и увођење већег броја инфо пунктова; → смањење штетних утицаја саобраћаја на живот и рад људи, као и на животну средину; → конципирање јавног масовног превоза тако да се омогући развој туризма и да се задовоље потребе превоза локалног становништва; → дефинисање политике и подршка развоју саобраћаја као привредне гране.

Циљеви развоја хидротехничке инфраструктуре

Општи циљ је квалитетно решење водоснабдевања, евакуације отпадних вода и заштите површинских и подземних вода од загађивања и регулације бујичних токова. С тим у вези, оперативни циљеви се односе на: → обезбеђење потребних количина и квалитета воде за водоснабдевање изградњом локалних водовода и реконструкцијом постојећих; → заштита изворишта вода кроз утврђивање зона санитарне заштите; → евакуација отпадних вода реализацијом система са потребним постројењима за пречишћавање.

Циљеви развоја електроенергетске инфраструктуре

Општи циљ је квалитетно и сигурно напајање свих потрошача електричном енергијом. Оперативни циљеви су: → да се Хидроелектрани „Бајина Башта“ омогући пренос електричне енергије према осталим потришачима Републике Србије и суседних држава у региону; → да се обезбеде услови за раст вршне снаге изградњу нових и реконструкцију постојећих енергетских објеката ТС 35/10kV, 10/04kV мреже 35kV, 10kV и 0,4kV који прате потребе за електричном енергијом како постојећих тако и нових потрошача; → да се обезбеди сигурност напајања потрошача електричном енергијом; → да се смање губици у испоруци електричне енергије; → да се подршка коришћењу других видова енергије.

Циљеви развоја телекомуникационе инфраструктуре и поштанска мрежа

Општи циљ је успостављање такве ефикасне инфраструктуре комуникација која је основа за продуктивније информатичко друштво а тиме и његов развој у целини и која ће бити способна да опслужи специфичне захтеве и омогући покривеност територије. Као оперативни циљеви се истичу: → развој преносних система у магистралној равни, мрежној и претплатничкој равни и проширење приступне мреже; → примена оптике у преносу у свим равнима; → увођење дигиталног система преноса; → изградња телефонских централа у дигиталној изведби у свим равнима довољног капацитета; → развој мобилних система веза; → развој мрежа за пренос податка.

Однос према другим плановима и стратегијама

1. Закон о Просторном плану Републике Србије од 2010. до 2020. године („Службени гласник РС“, 88/10)

Простор западне Србије је гранични простор махом брдско-планинског карактера на западу Србије, ослоњен на реку Дрину и на северу реку Саву, и упућен на активну функционалну сарадњу са општинама и регионима Републике Српске односно Босне и Херцеговине, садржи вредне природне целине попут Таре са Мокром Гором, Златибора, Златара и Ваљевских планина, изразито богатог биодиверзитета, али недовољно и неадекватно искоришћене за развој туризма или сточарства (Ваљевске планине). Поред специфичних видова пољопривреде, значајну улогу ће имати и ловство и шумарство, затим индустрија ослоњена на природне ресурсе или модерне технологије око већих градова, енергетика хидропотенцијала као и туризам високог стандарда планинских подручја који треба да потенцира конкурентност овог подручја у ширим оквирима. Због геоморфолошких особина западне Србије, значајну улогу треба да добију и мањи урбани центри попут Прибоја, Пријепоља, Нове Вароши или Бајине Баште.

Простор НП „Тара“ обилује природним потенцијалима, који му обезбеђују специфичну улогу у виду битног елемента регионалног прогреса и развоја. Наиме, сама чињеница да је подручје Таре, проглашено за национални парк, представља подручје посебне намене и услова, али и подручје од регионалног значаја и потенцијалног међународног значаја, што му даје једну од водећих улога у развоју Републике Србије. Самим тим, просторно-функционална импликација географско-саобраћајног положаја Таре додељује јој и саобраћајни значај у повезивању са суседним државама, пограничним положајем, као и постојањем пута Е-761 (Вишеград-Ужице-Краљево-Појате, веза са Е-75).

1) Коришћење и заштита природних ресурса:

Утврђена је обавеза предузимања активности на порасту сточног фонда и сточне производње, развоју пашњачког сточарства, као и узгоју ретког лековитог биља и специјализованих биљних култура и врста, којима овај крај обилује. С тим у вези је и укључивање у евентуалне развојне, извозне програме понуде лековитог и ароматичног биља, шумских плодова, специјализованих биљних култура, производња еколошки чисте хране - уз програме заштите подручја ванредних природних погодности.

Прописан је посебан режим заштите за богату флору и фауну који захтева очување ретких и угрожених врста, као и увећање бројности постојеће популације ситне и крупне дивљачи. У том смислу, шуме Таре представљају један од приоритета као подручја просторно-функционалног размештаја будућих и садашњих ловно-узгојних центара и паркова дивљачи.

Богатство речних токова, и акумулација, као и два језера и ХЕ Бајина Башта, уврстило је простор Таре у ред стриктног режима заштите квалитета и прописаног коришћења водног потенцијала (заштита и рационално коришћење вода; као задату категорију припадања I и II класи квалитета; целовито коришћење хидропотенцијала).

Простор Таре и околине је истражна зона на којој постоји одређена концентрација метала и неметала. У рејону Перућца мање лежиште метала (руда никла и др.), а око Бајине Баште неметала и грађевинског материјала. Простори Сегмењева и Мокре Горе су гранична област Златиборске зоне, у којој се експлоатишу богата лежишта магнезита. Експлоатација потенцијалних лежишта мора да буде у складу са захтевима очувања еколошких и амбијенталних вредности.

Подручје Таре се обавезује на повећање производње енергије и ослањање на сопствене изворе, уз њихово рационално коришћење. Рачуна се првенствено на снагу река тј. на постојеће дринске хидроелектране. Што се тиче преносне мреже далековода, планира се развој мреже са циљем смањења губитака у преносу и рационализацији потрошње.

Подручје предметног плана припада сливном подручју Дрине тј. речном систему за коришћење, уређење и заштиту вода и хидроенергетско коришћење Дрина са Лимом и Увцем.

2) Становништво, насеља, рурални развој:

Потребан је равномернији територијални размештај становништва и повећање броја млађег становништва у емиграционим подручјима и подручјима са високим индексом старења. Подручје ППППН НП „Тара“ сврстава се у веома ретко насељена подручја испод 50 становника на km^2 , рејоне изузетне депопулације и демографског старења. Требало би деловати усклађеним мерама демографског развоја и регионалне политике и обезбедити приоритетно спречавање присутних негативних процеса.

Како је опстанак и просперитет сеоских насеља, један од дугорочних државних интереса, подручје Таре и заштитне зоне, спада по својој структури, у зоне којима се планом прописују специјални програми и развојне политике. Просторни план Републике Србије предвиђа стратегију вишефункционалног и интегралног развоја села (што значи да ће, осим пољопривредне, село развијати и привредне, услужне, финансијске, туристичке и остале делатности), али не на штету пољопривредног потенцијала села, која ће се остваривати путем политика и мера стимулације са државног и регионалног нивоа. То ће повратно утицати на запошљавање радне снаге, просперитет села, њихов опстанак у мрежи насеља, спречавање депопулације, већу афирмацију руралних подручја. Уз то, планира се повећање инфраструктурне повезаности - интерне и са градским центрима, и елиминисање изолованости и инфериорности сеоских од градских подручја.

3) Саобраћај и везе

За важан циљ развоја саобраћаја и веза усвојено је интегрисање у јединствени саобраћајни систем. У томе смеру, иако изван Планског подручја ППППН НП "Тара", истиче се магистрални пут М-5 (Ужице-Кремна-Котроман), који представља сегмент пута Е-761, који даље наставља на Е-75 (главни правац ТЕМ-а /мрежа европских магистрала/, део Коридора 10). Тај пут је кључна саобраћајница међународног повезивања и укључивања у европску путну мрежу. Други задаци предвиђени планом, су развој и побољшање локалних саобраћајница у циљу што бољег повезивања, функционисања и коришћења локалног подручја и његових вредности. Исти принципи важе и за побољшање регионалних путева.

Постојећи аеродром „Поникве“, који се налази у близини планског подручја, пружа могућност да се користи у цивилне сврхе, посебно за туристичке услуге. Најзначајнија веза у рејону је пруга Београд-Бар. Планом се предвиђа једноколосечна пруга, крак Златибор-Јабланица-државна граница-Вишеград-Сарајево. Побољшати квалитет и капацитет

телекомуникационог система и омогућити равномерну покривеност мреже мобилне телефоније на територији целог Златиборског округа, обезбедити функционисање и модернизацију постојеће мреже, као и унапређење и пружање савремених услуга. Разрађена је стратегија развоја система веза преко комутационе, транспортне и приступне мреже, као и телекомуникационог система радиодифузије.

Посебан вид саобраћаја који је од локалног, туристичког и рекреативног значаја (углавном на језеру Перућац и делу Дрине). У том смислу радити на побољшању услуга и коришћења овог потенцијала. Пролазак важне магистрале у близини Планског подручја и чињеница да се у Ужицу планира постављање потенцијалног робно-транспортног центра, који ће омогућити рационализацију макро- и микро- дистрибуције, унапређују могућности пласмана производа и економског развоја Таре.

4) Заштита животне средине

Унапређење животне средине биће засновано на рационалном коришћењу природних ресурса, повећању енергетске ефикасности, уз коришћење обновљивих извора енергије и увођење чистијих технолошких решења (посебно енергетских и саобраћајних), темељном и систематском чишћењу Републике Србије и принципу регионалног одлагања отпада, знатном смањењу негативних утицаја у урбаном и руралном окружењу, развојем зелених површина у градовима, шумљавањем и уређењем предела и другим мерама које ће обезбедити здравији и удобнији живот у Републици Србији, у складу са вишим стандардима у Европи. Посебан значај ће имати заштита животне средине и уређење јавних простора у насељима као и унапређење мерила животне средине у руралним подручјима и сеоским насељима.

5) Заштита природних и културних добара

Заштита и одрживо коришћење природног и културног наслеђа и природних ресурса чиниће основ идентитета Републике Србије и њених регионалних целина, али и основу будућег привредног/туристичког развоја. У складу са приоритетима просторног развоја Републике Србије, биће потребно инсистирати на даљем развоју мрежа вредних/заштићених природних целина и културних предела са посебним нагласком на еколошки, односно, културно осетљивим подручјима. Природно и културно наслеђе ће бити штићено, уређивано и коришћено према европским стандардима, са посебним задатком повећања заштићених природних целина и систематизацијом културног наслеђа, као и применом Фирентинске конвенције о пределу, европских и светских конвенција о заштити културног наслеђа, конвенција и декларација које се односе на биодиверзитет, природне подсистеме и друга документа.

У уређењу урбаних предела и руралног простора Републике Србије у органској корелацији са природним окружењем, посебна пажња биће посвећена ограничавању неконтролисаног (ако се уређује нема неконтролисаног) ширења грађевинских подручја и рециклирању грађевинског земљишта, заштити животне средине и сл.

Подручја са заштићеним, уређеним и адекватно презентираним културним наслеђем ће јачати привлачност и конкурентност за инвестирање и развој туризма. Најзначајнији међу њима, који захтевају посебну пажњу су објекти под заштитом УНЕСЦО са окружењем, национални паркови, паркови природе, заштићене целине старих градских језгара, подручја концентрације објеката средњовековног духовног и световног наслеђа, археолошких налазишта из праисторије и римског периода и др. Подручје НП „Тара“ је планирано за сврставање у природне вредности под заштитом УНЕСКО-а, тј. за стицање међународног статуса заштите уз сарадњу са суседним државама. Дефинисани су бројни споменици културе: манастир Рача (13. век), археолошка налазишта (некрополе у Перућцу и Ратсишту) и др. Ова места имају посебну заштиту.

6) Заштита и уређење предела

Подручје НП "Тара" припада брдовитим и планинским прделима покривеним шумама српско-балканског макрорегиона. Природне пределе у заштићеним подручјима је у планским решењима и плановима управљања потребно заштитити, тј. обезбедити заштиту структуре предела и несметано функционисање природних процеса, заштиту биодверзитета, као и очување и успостављање еколошких мрежа. Тамо где су нарушене њихове природне и естетске вредности треба омогућити санацију (ревитализацију и рестаурацију) у складу са режимом заштите.

Развој руралних предела, заснива се на уважавању њиховог специфичног предеоног карактера, затечених вредности и капацитета предела. Планским решењима је потребно омогућити очување и унапређење карактеристичне структуре и слике руралних предела кроз очување карактеристичног предеоног обрасца заснованог на коришћењу земљишта, односу

изграђеног и отвореног простора и карактеру изграђивања: подстицањем традиционалних облика коришћења земљишта, регулацијом грађења и уређивања простора у складу са карактером предела и традицијом грађења; спречавањем ширења насеља и заустављањем непланске изградње (викенд насеља), стимулисањем коришћења постојећег грађевинског фонда, усклађивањем изградње инфраструктурних коридора и објеката са карактером и капацитетом предела и очување и афирмацију карактеристичних културних и природних елемената у структури и слици предела (морфологија терена, водотокови, шуме, живице, засади, насеља, објекти), и креирање нових „икона“- репера и симбола. Креирање позитивног архитектонског идентитета насеља у руралним пределима, треба заснивати на очувању и ревитализацији традиционалне архитектуре и постојећег квалитетног грађевинског фонда, као и на новој изградњи која уважава специфични рурални карактер физичке структуре насеља.

Српско-балкански макрорегион, хетерогеног предеоног обрасца захтева очување хетерогене регионалне и локалне структуре кроз: очување отворених поља (њива, винограда, пашњака и ливада) у претежно шумским пределима; подизање високих шума, линијских зелених коридора и еколошких мрежа (живице дуж међа, озелењавање дуж речних долина и саобраћајница, рубних зона насеља); рестаурацију постојећих и планирање нових катуна (бачија) као регионалних и локалних „икона“; усклађивање изградње инфраструктурних објеката са карактером предела и обезбеђење њиховог мултуфункционалног коришћења; избегавање изградње на предеоно изложеним локацијама, као и у плавним и ерозионим подручјима; очување специфичне мреже насеља, изграђивање и груписање објеката у складу са традицијом грађења у пределу.

Карактеризација предела Србије је Просторним планом РС истакнута као стратешки приоритетан пројекат са роком реализације 2014.година, али до данас није извршена. Овај пројекат подразумева идентификацију предела различитог карактера на националном и регионалном нивоу, којом се формира основа за: валоризацију и заштиту природних и културних предела, планирање и управљање њиховим квалитетом; стратешку процену и процену утицаја на животну средину; формирање ГИС-а о природним и културним вредностима предела. Подручја заштићених природних вредности: национални паркови, паркови природе, предели изузетних одлика, резервати природе и споменици природе су дефинисана као посебна приоритетна подручја за која је обавезна израда посебних пилот пројеката „Карактеризације предела“, као основа за заштиту, планирање и управљање њиховим развојем, на локалном нивоу. ПП РС није одредио инситуционални оквир ни начине финансирања за овакву врсту пилот пројеката на локалном нивоу, тако да њихова израда, као и израда "Категоризације предела Србије", до сада није реализована¹.

7) Туризам:

За подручје Националног парка "Тара" и Бајине Баште планиран је развој:

- touring (кружних и линераних туристичких путовања/тура/путева кроз националне паркове, планине, клисуре и др, манастире, бициклистичке и пешачке руте, јахање, лов, рибоов и др.)
- пословног туризма
- планинског туризма
- наутичког и других видова водног туризма
- догађаја
- руралног туризма (агротуризма и комбинованог сеоског туризма)
- туризма специјалних интереса (верског, рекреативног, спортско-авантуристичких активности, омладинског и сл)

Планско подручје спада у туристички кластер западне Србије и представља посебан туристички простор са дестинацијама, touring правцима, туристичким местима и местима за одмор. Истовремено је простор Дрина-Тара-Златибор дестинација са знатним учешћем целогодишње туристичке понуде.

Подручје Тара-Дрина је једно од приоритетних подручја за развој туризма у погледу рехабилитације и интеграције понуде.

¹ Правни инструменти (измена законских решења у контексту обавезе израде Студије о пределима – категоризације предела), као и економско-финансијске мере (дефинисање извора финансирања кроз буџет и фондове за планирање и усмеравање развоја на државном, регионалном и локалном нивоу) и организационо-институционалне мере (формирање одељења у оквиру надлежне институције за просторно планирање задужене за: припрему и праћење израде Студија о пределима (карактеризација предела) и друге активности) су, такође, до данас нереализоване.

Закључује се да међу основним одредбама Закона о Просторном плану Републике Србије од 2010. до 2020. године истиче да је због планског усмеравања даљег развоја потребно уредити грађевинско земљиште планинских подручја што представља део концепције развоја високопланинских подручја. У зависности од брзине превазилажења развојних ограничења, створиће се услови за санацију, реконструкцију и даљи развој и заштиту високопланинских подручја са изграђеним или иницираним туристичким центрима и развој високо и средње планинских подручја, међу која спада и подручје Таре и Заовина.

Са аспекта заштите и одрживог коришћења природног наслеђа, на основу претходних истраживања и валоризације дефинисаће се статус, просторни обухват и режими заштите подручја у Западној Србији, у које спада и Планско подручје Таре и Заовина.

2. Уредба о утврђивању Регионалног просторног плана Златиборског и Моравичког управног округа („Службени гласник РС”, број 1/13)

Према Уредби о утврђивању Регионалног просторног плана Златиборског и Моравичког управног округа, заштита и коришћење пољопривредног земљишта засниваће се на концепту одрживог пољопривредног и руралног развоја, који подразумева очување земљишта, воде, биљних и животињских ресурса, односно развој који не угрожава животну средину, технички је применљив, економски исплатив и друштвено прихватљив.

Пољопривреда

Простор који заузима Национални парк Тара и Бајина Башта спаде у рејон доминантно ратарско-повртарске производње и мешовитог сточарства, као и у рејон воћарско-повртарске производње и пашњачког сточарства. Могу се издвојити мања подручја ужих производних усмерења: говедарство месно - млечног типа и овчарство месног типа, за пласман живе стоке, меса, млека и прерађевина за масовну потрошњу, производња малине и сл.

Простор Националног парка Тара припада и рејону пољопривреде усмерене ка заштити биодиверзитета – обухвата подручја заштићених добара и еколошки значајних подручја, зоне заштите изворишта водоснабдевања.

Утврђене се следеће пропозиције за реализацију циљева коришћења и заштите пољопривредног земљишта и побољшање просторне дистрибуције пољопривреде:

- корекција постојећих односа у начину коришћења пољопривредних и укупних површина, приоритетно у функцији заустављања/спречавања ерозије плитких планинских земљишта на нагибима изнад 35%, у првом реду на сливним подручјима хидроакумулација, с једне стране, и унапређења техничко-технолошких услова за вођење рентабилне биљне и сточарске производње и побољшања општег стања животне средине на целом планском подручју и шире, с друге.

- унапређевање техничко-технолошких, организационих и маркетиншких услова за повећање ефикасности и конкурентности пољопривредне производње.

Предвидети формирање мултифункционалних породичних газдинстава са здравом економском структуром.

Шумарство и ловство

Развој шумарства и ловства релативизују поједина ограничења и то: неповољно затечено стање шума у односу на функционални оптимум мешовитих шума лишћара и четинара (посебно у приватним шумама); разређеност и деградираност дела површине под шумом као фактор умањене производности и биоэколошке стабилности; фактори ризика - климатски екстреми, тешки метали, шумски пожари, посебно у деловима шумских подручја где доминирају борове шуме и шумске културе и кречњачка подлога (Суворор, Тара, Златибор, Златар, сјеничка висораван, део Голије), биотички фактори и друго; делом недовољна отвореност посебно Тарско-златиборског шумског подручја, доминација меких шумских путева и запуштеност шумских путева; недовољно регулисан правни статус површина под шумом; непознавање потпуног стања приватних шума; недовољна бројност, неповољна полна и старосна структура основних врста крупне и ситне дивљачи, и неповољан квалитативни састав; недовољна институционална и кадровска покривеност; недовољна активност у приступу одговарајућим фондовима развоја шумарства на међународном нивоу; и неефикасан систем управљања и финансирања вишенаменског коришћења укупних шумских потенцијала.

Уређење и коришћење шума и шумског земљишта спроводиће се трајним коришћењем шума на принципима одрживог развоја.

Антиерозивна заштита оствариће се применом биолошких мера (пошумљавање и затрављивање), биотехничких мера (плетери и зидићи против спирања) и техничких мера (габионске преграде и прагови у циљу стабилизације терена и заустављања вученог наноса) на површинама и локалитетима које угрожава средња, ексцесивна и јака ерозија, у делу слива слива Дрине – Бајина Башта.

Развој ловства и управљање ловиштима спроводиће се: очувањем разноврсности ловне фауне; повећањем бројности крупне дивљачи, нарочито аутохтоних и економски највреднијих врста (медвед и дивокоза на Тари и ловишту Ђетиња, а дивља свиња и срна на целом подручју Просторног плана); очувањем ретких и угрожених врста ловне дивљачи (медвед, дивокоза, тетреб, камењарка, јаребица и друго); гајењем, насељавањем и заштитом дивљачи у ловишту.

Воде

Коришћење и заштите вода заснива се на потенцијалима водом најбогатијег подручја/изворишта Републике Србије са специфичним оцицајима који се пењу и на 15-20 L/s[□]km² у високим зонама Старовлашких планина, што је 2-4 пута више од просека за Републику Србију (5,7 L/s[□]km²). Услед повољније водности и мање насељености квалитет вода је генерално повољнији него у централним и северним деловима Републике Србије.

Кључна ограничења су следећа: водни режими свих водотока су израчито бујични, што јако отежава услове коришћења и заштите вода и заштите од вода; лоше стање санитације свих насеља, индустријски капацитети као концентрисани загађивачи и бројне депоније у речним коритима (Увац, Лим, Дрина, Западне Морава и њихове притоке) све више угрожавају квалитет вода и друго.

Основни циљеви ефикасне заштите и коришћења вода су: трајно обезбеђење класа квалитета свих водотока; и антиерозиона заштита сливова, применом биолошких мера заштите (пошумљавање, мелиорација пашњака) са двојаким функцијом: а. заштита слива и смањење продукције наноса, б. продуктивно-економско и развојно уређење брдско-планинских подручја, како би се створила економска основа за привређивање, одржавање и даље уређење сливова.

Заштита водних ресурса заснива се на:

заштити квалитета вода: изворишта регионалних система водоснабдевања као и свих локалних изворишта на планском подручју; очувањем и унапређењем водених екосистема и повећање биолошке разноврсности у акумулацијама и водоточима на заштићеним подручјима (Национални парк „Тара“ и Парк природе „Голија“ и други), као и водотока који су стављени или ће бити стављени под одређени режим заштите, утврђивањем и овером резерви подземних вода за сва изворишта јавног водоснабдевања; применом организационо-економских мера, применом технолошких мера санитацијом насеља, обновом и проширењем канализационих система, локалних изворишта, водених и приобалних екосистема обезбеђивањем минимално одрживог протока из водоакумулација.

заштити од вода - одбраном од поплава

Геолошки ресурси

Кључни потенцијали заштите и коришћења минералних ресурса су: заступљеност и могућност експлоатације металичних минералних сировина (Pb-Zn, Cu, Sb, Cr, Au и друго); традиција у експлоатацији, са постојањем прерадних капацитета и тржиштем за своје производе; значајне резерве неметала, претежно магнезита; могућност проналажења минерала литијума и бора; резерве техничког и архитектонског камена високог квалитета, често у близини постојећих саобраћајница, што олакшава њихов транспорт; квалитетне подземне воде за водоснабдевање; значајан број појава термалних и термоминералних вода, које се могу користити за флаширање, затим у енергетске, балнеолошке и рекреативне сврхе; интересантни спелеолошки објекти који се могу валоризовати кроз туристичку понуду, и друго.

Одрживо коришћење минералних сировина заснива се на:

- стварању услова за знатно интензивније и комплексније коришћење истраженог и билансираног минералног богатства;
- интензивирању геолошких истраживања: руде бакра са пратећим елементима на појединим локалитетима планине Таре и Златибора
- дугорочној стратегији: давања истражних права и, првенствено, концесија за истраживање и експлоатацију минералних сировина и друго.

Становништво

Демографски потенцијали подручја Регионалног просторног плана су: висок проценат радно способног у укупном становништву; кадровски потенцијал за развој пољопривреде, као и прераде пољопривредних производа; позитиван природни прираштај; и неискоришћен стамбени фонд.

Мрежа насеља

На подручју Просторног плана је успостављена хијерархија урбаних центара око којих су формиран ареаи њиховог утицаја.

Неадекватна, слабо развијена и недовољно квалитетна путна мрежа смањује доступност сеоских насеља општинским/градским центрима и њихову међусобну повезаност. Јавносоцијална инфраструктура у руралним просторима је генерално неразвијена. Главни ограничавајући фактор је диспропорција у размештају становништва и природних потенцијала који се могу активирати за развој пољопривреде и њој комплементарних делатности.

Насеља на подручју ПППН НП Тара припадају трећој и четвртој хијерархиској равни: трећој припада општински центар Бајна Башта, а у четвртој категорији су микроразвојни центри у које спадају урбана и рурална насеља која су центри заједница насеља са општим или специфичним функцијама - на пример насеља Перућац и Рогачица.

Јавне службе

Основна ограничења за развој и организацију јавних служби су: лоша доступност дела сеоског подручја, неквалитетне саобраћајнице, недовољна покривеност подручја јавним превозом, мале густине насељености и неравномеран размештај корисника јавних служби; неадекватна мрежа васпитно-образовних објеката, лоше стање и опремљеност већине објеката истурених одељења и матичних школа, здравствених станица и амбуланти (непостојање и дотрајалост инсталација и санитарних чворова, недостатак физкултурних сала и спортских терена, недовољан број учioniчког простора, кабинета и радионица); проблеми смештаја ученика и потреба за обезбеђењем интернатског смештаја или ученичких домова, због великог прилива ученика из других насеља и региона, недовољно и неквалитетно пружање примарне здравствене заштите и запостављена и неорганизована мрежа објеката културе на сеоском подручју који су временом, изгубили своју функцију, и друго.

Основно опредељење развоја јавних служби јесте побољшање просторне доступности и стварање услова за обезбеђење подједнаких услова коришћења објеката и услуга за све кориснике. Развој одрживе мреже услуга и објеката јавних служби омогућиће уравнотеженију територијалну и функционалну доступност и квалитет услуга увођењем нових програма, организације и форми пружања услуга прилагођених потребама корисника.

Економски развој

Повољни просторни услови и разноврсни ресурси чине основу за развој подручја. Главни потенцијал за привредни развој чини релативно квалитетан високостручни кадар и остали људски ресурси, изграђени привредни капацитети, крупна регионална инфраструктура (саобраћајнице, железница, аеродроми, енергетски капацитети и инфраструктура, телекомуникације, гасовод), природни ресурси, насељска и комунална инфраструктура, јавне службе, индустријска традиција, итд. Подручје Просторног плана сматра се најочуванијим и најбогатијим делом Републике Србије у погледу количине и квалитета биолошких ресурса и биодиверзитета у целини. Природни потенцијали за развој су: неметали, минералне сировине, лигнитско-мрки угаљ, пољопривредно земљиште, водни ресурси, хидроенергетски потенцијали, шуме, термални извори, алтернативни извори енергије, природни амбијент, богата културна баштина. Велики потенцијал има даљи развој малих и средњих предузећа (у даљем тексту: МСП). Значајан ресурс чини и имовина локалне самоуправе - пољопривредно и грађевинско земљиште, пословни простор, објекти и друго.

Међу најважнија ограничења за развој могу се сврстати депресирана привредна ситуација са високом стопом незапослености, релативно ниском конкурентношћу, ниским нивоом инвестирања и опремљености, недоступност финансијских средстава и неповољни услови финансирања, слаба предузетничка култура у делу територије, релативно неповољна демографска структура, одлив кадра, недовољно изграђена и развијена инфраструктура. Проблеми развоја пољопривреде и села су диспарат цена, уситњеност парцела, застарелост механизације, слабо организовање откупа и пласмана пољопривредних производа, старачка домаћинства, слаба комунална опремљеност насеља и недовољно одржавање локалних путева, недостатак смештајних капацитета у туризму, низак квалитет услуга.

Туризам

Простор ППППН НП Тара припада зони Тара - Ваљевско подрињске планине - Рудник (ТВПР). Рејон представља северни део туристичког простора „Западна Србија - југ“. Главна туристичка понуда рејона биће организована у следећим комплексима и местима:

- туристички комплекс Тара-Подриње-Бајина Башта (ТВПР 1);
- туристички комплекс Ваљевско-подрињске планине са Косјерићем (ТВПР 2); и
- туристички комплекс Рудничко-Милановачки (ТВПР 3).

Концепт развоја засниваће се на следећим опредељењима: развоју туристичке супраструктуре - малих и средњих предузећа (специјализација, професионализација, одговорност, кооперација и интеграција и друго); развоју туристичке инфраструктуре као јавног интереса и приоритета у свим видовима стимулација (уз примену стандарда за квалитет и услуге туристичке инфраструктуре, увођење лиценци за пружање услуга у домену туристичке инфраструктуре, формирање фондова на нивоу кластера/портфолио производа, увођење механизма који се примењују у финансирању прибављања, уређења, опремања и коришћења јавног грађевинског земљишта и друго); развоју туристичких организација на локалном и регионалном нивоу, са довољним финансијским и људским ресурсима за обављање основних маркетиншких активности и преузимање функција дестинацијског менаџмента; планском уређењу и заштити простора за развој туризма; професионализацији људских ресурса и развој тржишта рада за туризам (уз бољу сарадњу образовних институција у туризму и приватног сектора у креирању едукационих и тренинг програма и друго); умрежавању са другим секторима који учествују у креирању нове вредности у туризму, уз проширење и повећање квалитета, активности и услуга које чине комплементарни пакет туристичке понуде; и подстицајима за иницирање развоја и финансирању приоритетних пројеката туризма.

Саобраћај

Потенцијали развоја саобраћајне инфраструктуре су: повољан саобраћајно - географски положај са становишта граничног подручја, који је потребно валоризовати побољшањем веза са централном Србијом, западноморавским појасом индустријског развоја као и са Републиком БиХ и Црном Гором; мрежа ДП којом се остварују везе са суседним општинама и регионима, као и са важнијим коридорима, а од посебног значаја је западноморавски коридор (ДП број 5) и коридори ДП број 21 и број 21.1 који интегришу подручје Просторног плана по правцу север - југ; потенцијални коридори аутопутева Е-761 (западоморавски) и Е- 763 (Београд - Јужни Јадран), који се укрштају код Прељине и Пожеге и којим ће се повећати саобраћајна доступност подручја и побољшати везе са суседним државама и регионима; локална мрежа путева која сама по себи представља потенцијал даљег развоја, који ће бити у складу са развојем пољопривреде, привреде и туризма; коридори железничких пруга чији потенцијали нису у довољној мери искоришћени имајући у виду предности железничког саобраћаја по питању економичности и заштите животне околине у односу на друмски саобраћај; војни аеродроми у Ужицу и Сјеници, са могућношћу пријема и отпреме авиона у цивилном ваздушном саобраћају; природни предуслови за развој бицикличког саобраћаја у циљу повезивања са регионима, нарочито у заштићеним подручјима; изградња логистичких центара на територијама градова Ужице и Чачак у циљу успостављања компатибилности саобраћајног система и рационализације транспортног процеса и друго.

Превоз људи и роба се обавља друмским и железничким саобраћајем. Окосницу друмских веза чини 7 ДП I реда и 32 ДП II реда.

Државни путеви I који пролазе кроз планско подручје ППППН НП Тара (из 2010.године) су:

- ДП I реда број 5: гр. Републике Срске (Вардиште) – Кремна – Ужице – Пожега – Чачак – Краљево – Трстеник – Крушевац – Појате – Параћин – Зајечар – гр. Бугарске, у дужини од око 133,8 km (km: 497+535 - km: 631+326) који представља везу са европским коридором X;
- ДП I реда број 19.1: Мали Зворник – Љубовица – Рогачица – Бајина Башта – Дуб - Дупци, у дужини од 59,7 km (km: 62+648 - km: 122+345);

Државни путеви II реда су:

- ДП II реда број 112: Перућац – Бајина Башта – за Манастир Рачу – Калуђерске Баре – Кремна 1 – Кремна – Кнежевићи, који се Планом пружа целом својом дужином од km: 0+000 до km: 56+466 и спаја се са ДП I реда број 21. Деоница у дужини од 1,86 km је у преклопу са ДП I реда број 5;
- ДП II реда број 112а: Калуђерске Баре – Заовине. Планом се пружа целом својом дужином од km: 0+000 до km: 21+145 и спаја се са ДП I реда број 5;

- ДП II реда број 112б: за манастир Рачу – манастир Рача. У целости се налази на територији Просторног плана (km: 0+000 – km: 4+321).

Водопривреда

Потенцијали развоја водопривреде заснивају се на: могућностима реализације акумулације са сезонским/годишњим регулисањем протока, које су окоснице више регионалних система за снабдевање водом насеља;

Енергетика

Основни циљ је одрживи развој енергетике, усклађен са енергетским, економским, еколошким, просторним и другим регионалним специфичностима. Посебни циљеви су:

- обезбеђење довољног, сигурног, квалитетног и економичног снабдевања електричном енергијом свих потрошача;
- интензивирање истраживања енергетских потенцијала, нарочито ОИЕ, уз децентрализацију производње електричне енергије за аутономне и локалне сврхе и задовољавање топлотних потреба у оквиру такозване „мале енергетике“;
- одржавање и побољшање квалитета рада и поузданости постојећих топлификационих система и њихов даљи развој;
- повећање енергетске ефикасности у производњи, дистрибуцији и потрошњи енергије применом стандарда, економских инструмената и организационих мера;
- развој гасоводне мреже и снабдевање природним и течним гасом;
- заштита планираних коридора енергетске инфраструктуре; и друго

Телекомуникације

Основни потенцијал развоја телекомуникација је квалитетна магистрална мрежа оптичких каблова.

Животна средина и природне вредности

Главни потенцијали у погледу параметара животне средине огледају се у следећем:

- 1) квалитет ваздуха
- 2) очуван квалитет водоизворишта и постојећих водоакумулација
- 3) углавном задовољавајући квалитет земљишта
- 4) релативно повољан квалитет животне средине на већем подручју Просторног плана, који се у зонама заштићених природних и непокретних културних добара, водоизворишта и водоакумулација, руралном залеђу градова/општина и бањским подручјима може се оценити као изузетно повољан;
- 5) уведени еколошки стандарди у највећим предузећима у региону, пораст еколошке свести грађана, невладиних организација, јавног сектора, као и основање еколошки фондова на нивоу локалних самоуправа и друго.

Основни циљеви заштите животне средине су: очување и унапређење квалитета животне средине, интегрисано са заштитом природних и културних вредности и одрживим развојем подручја; и управљање квалитетом животне средине заснованом на процени и мониторингу утицаја постојећих и планираних активности, инфраструктурних система и објеката на животну средину.

Природне вредности

Основни циљ је очување и унапређење биолошке и геолошке разноврсности, лепоте и разноликости природних и културних предела, објеката и феномена геонаслеђа и одрживо коришћење и презентација природних ресурса и простора. Посебни циљеви су:

- идентификација станишта од значаја за заштиту европске дивље флоре и фауне по програму НАТУРА 2000;
- очување/одржање разноврсности дивље флоре и фауне и њено повећање реинтродукцијом несталих аутохтоних врста животиња и биљака;
- очување станишта, јачање (повећање бројности) и просторно ширење популација ретких, угрожених и критично угрожених биљних и животињских врста;
- одржање екосистемске разноврсности и заштита природних и агроекосистема од инвазивних врста биљака и животиња, као и од других врста, сорти и раса које уносе непожељне промене у природни и агробiodиверзитет;
- конзервација делова подручја за научне, образовне и културне потребе, ради заштите интегритета и спонтаног функционисања њиховог укупног природног комплекса;
- очување и унапређење обележја предела, а посебно чување и уређење репрезентативних пејсажних елемената карактеристичних типова предела;
- одрживо коришћење предеоних, биолошких и других вредности и ресурса подручја, као и објеката и феномена геонаслеђа имајући у виду добробит локалне заједнице, као уживање и одмор посетилаца у природи; и друго

Према Уредби о утврђивању Регионалног просторног плана Златиборског и Моравичког управног округа, Национални парк „Тара“ на територији општине Бајина Башта, представља подручје националне еколошке мреже. Планско одређење је задржавање постојећих заштићених подручја, уз ревизију стања тих подручја и доношење нових аката о проглашењу, усаглашених са одредбама Закона о заштити природе („Службени гласник РС”, бр. 36/09, 88/10, 91/10 – исправка и 14/16). Овим просторним планом се за поједина заштићена подручја иницира кориговање граница и повећање површине под заштитом, као што је предвиђено за Национални парк „Тара”. До окончања истраживања и установљавања нових природних добара различите врсте, категорије и режима заштите, иницираће се заштита идентификованих просторних целина. Тара (као део дестинације Дрина-Тара-Златибор) спада у примарне туристичке дестинације са знатним учешћем целогодишње понуде и са Златарско-Пештерским (Сјеничким) рејоном (ЗЗПС) представља средишни и јужни део туристичког простора Западна Србија – југ који ће имати значајну улогу у формирању интегралне туристичке понуде.

Непокретна културна добра

Велики број НКД представљаја потенцијал за афирмацију подручја као туристичке дестинације. Потенцијал представља и могућност развоја трансграничне сарадње са Црном Гором и БиХ, са циљем покретања заједничких иницијатива у погледу интегралне заштите културних добара, али и могућност интегрисања културног наслеђа са природном баштином планског подручја (Национални парк „Тара” и друго), и укључивање културног наслеђа у програме и активности локалних туристичких организација. Основни циљ је заштита, уређење и презентација културног наслеђа као развојног ресурса, на начин који ће допринети афирмацији регионалног и локалног идентитета.

3. Уредба о утврђивању Просторног плана подручја посебне намене инфраструктурног коридора високонапонског далековода интерконекција 2x400 kV Република Србија (Бајина Башта) - граница Црне Горе - граница Босне и Херцеговине на животну средину („Службени гласник РС”, бр. 104/17)

Подручје Просторног плана подручја посебне намене инфраструктурног коридора високонапонског далековода интерконекција 2x400 kV Република Србија (Бајина Башта) - граница Црне Горе - граница Босне и Херцеговине налази се у западном делу Републике Србије на територији Златиборског управног округа, у брдско-планинском рејону којег карактерише дисециран рељеф широких и дубоких удолина. Подручје у целини представља простор посебне намене који се формира у сврху обезбеђивања услова за изградњу, експлоатацију и заштиту интерконективног далековода. Поред ове посебне намене, подручје Просторног плана, односно коридор интерконективног далековода простира се кроз делове територије које су у функцији других посебних намена простора и то:

- а) заштите природних вредности и непокретних културних добара у оквиру Националног парка „Тара“ и Парка природе „Мокра гора“,
- б) инфраструктурних коридора друмског и железничког саобраћаја,
- в) туристичких подручја Таре, Мокре Горе и Златибора,
- г) производње електричне енергије (ХЕ „Потпећ“), и
- д) простора дуж државне границе Републике Србији ка Босни и Херцеговини и ка Републици Црној Гори.

Катастарске парцеле које третира Просторног плана подручја посебне намене инфраструктурног коридора високонапонског далековода интерконекција 2x400 kV Република Србија (Бајина Башта) - граница Црне Горе - граница Босне и Херцеговине, а налазе се у склопу ППППН НП «Тара» су:

- КО Зауглине 68, 69, 70, 67/2, 67/3, 71, 72, 73, 74/1, 74/2, 75, 76, 83, 303/2, 303/4, 309/2, 309/4, 310, 321, 322, 323, 329, 331, 332, 333, 334, 336, 338, 339, 346/1, 346/2, 347, 348, 349, 350, 351, 352, 353, 383, 384, 385, 386, 387, 388, 389, 390, 391, 392, 393, 394, 402/2, 402/3, 402/4, 403, 404, 405, 406, 421, 422/1, 424, 425, 426, 457, 466, 469, 470, 471, 472, 473, 475/1, 476, 477, 699/3, 701, 702, 703, 704, 705, 706, 707, 708, 709, 710/1, 710/2, 711/1, 711/2, 711/3, 711/4, 712, 713, 714, 715, 853/1, 853/2, 854/1, 854/2, 855/1, 855/2, 855/3, 856, 857, 858, 860, 861/1, 861/2, 862, 1020, 1022, 1023, 1024, 1025, 1026, 1027, 1028, 1047, 1048, 1049, 1050, 1051/1, 1051/2, 1052, 1053, 1058, 1061, 1062, 1063, 1064, 1065, 1067, 1068, 1069, 1070, 1071, 1072, 1073, 1074/1, 1076/1, 1076/2, 1077/1, 1077/2, 1078, 1079, 1209, 1212, 1214, 1216, 1218.
- КО Рача 1094, 1344, 1345, 1346, 1347, 1348, 1350, 1351, 1352, 1353, 1354, 1355, 1356, 1358,

1359, 1361, 1423/10, 1423/11, 1423/12, 1423/13, 1423/18, 1423/3, 1423/4, 1423/5, 1423/6, 1423/7, 1423/8, 1424/1, 1424/2, 1424/3, 1426/9, 1426/10, 1426/11, 1426/12, 1426/13, 1426/14, 1426/16, 1426/17, 1426/18, 1426/21, 1426/22, 1426/23, 1426/24, 1426/25, 1426/26, 1432, 1433, 1434, 1622/6, 1623, 1623/1, 1623/2, 1623/3, 1623/4, 1624, 1986, 1988, 1990, 1991/2, 1993.

- КО Мала Река 413, 414, 415, 418, 1521/2, 1444/1, 1444/2, 1444/3, 1466, 1467, 1468, 1469, 1470, 1472, 1473, 1519/1, 1519/2, 1519/3, 1519/4, 1519/5, 1521/1, 1522, 1523/1, 1523/2, 1529/1, 1529/2, 1530/2, 1531, 1533/1, 1533/2, 1533/3, 1534, 1536/1, 1536/2, 1537/1, 1537/2, 1537/3, 1537/4, 1537/5, 1537/6, 1537/7, 1537/8, 1541/2, 1541/3, 1542, 1543/1, 1691/2, 1692/1, 1692/2, 1692/3, 1692/4, 1692/5, 1692/6, 1692/7, 1692/8, 1692/9, 1692/10, 1692/11, 1692/12, 1692/13, 1692/14, 1692/15, 1692/16, 1694, 1695/1, 1695/2, 1696/1, 1696/3, 1697, 1698, 1699, 1700, 1701, 1702, 1703, 1704, 1705/1, 1705/2, 1705/3, 1705/4, 1706, 1708/1, 1708/2, 1745/2, 1745/3, 1745/5, 1745/6, 1746/1, 1746/2, 1747/1, 1747/2, 1747/3, 1748, 1749, 1750/1, 1750/2, 1750/3, 1750/4, 1750/5, 1750/6, 1750/7, 1751/1, 1751/2, 1751/3, 1751/4, 1751/6, 1751/13, 1754/1, 1754/2, 1754/3, 1754/4, 1754/5, 1754/6, 1754/7, 1754/8, 1754/9, 1754/10, 1754/11, 1755, 1760/1, 1760/2, 1760/14, 1760/15, 1760/24, 1762, 1773/1, 1773/2, 1773/4, 1994, 1996/2, 2028/3, 2030/1, 2038.

У обухвату Просторног плана подручја посебне намене инфраструктурног коридора високонапонског далековода интерконекција 2x400 kV Република Србија (Бајина Башта) - граница Црне Горе - граница Босне и Херцеговине, односно у коридору планираног интерконективног далековода успостављају се следеће зоне/појаси:

1. Заштитна зона, коју чини простор у којем се утврђују посебна правила коришћења и правила уређења у циљу, превентивног, техничког обезбеђења инсталације интерконективног далековода и заштите окружења од могућег утицаја далековода. Ширина заштитне зоне износи 100,0m (по 50,0m од подужне осе коридора далековода). У оквиру заштитне зоне, након изградње далековода, успоставља се заштитни појас са обе стране вода, у ширини од по 30,0m од крајњег фазног проводника (у складу са чл. 218. Закона о енергетици, „Службени гласник РС“, број 145/14). Спољна граница заштитне зоне представља уједно и границу планског обухвата подручја посебне намене са елементима детаљне разраде.

2. Извођачки појас, који се налази у оквиру заштитне зоне, и чини га простор непосредно дуж подужне осе коридора далековода у којем се утврђују посебна правила коришћења и правила уређења за потребе изградње, одржавања и надзора далековода. Ширина извођачког појаса далековода износи до 40,0 m (по 20,0 m од подужне осе коридора далековода).

У обухвату Просторног плана, утврђују се две просторне целине посебне намене и то:

1. Подручје планираног разводног постројења (РП) „Бајина Башта“ како је утврђено Планом детаљне регулације за изградњу разводног постројења РП400kV уз постојећи комплекс трафостанице ТС 220/35kV „Бајина Башта“, („Службени лист општине Бајина Башта“, број 8/2016.), површине од око 2,89ha.

2. Коридор интерконективног далековода, као остали простор, ван РП „Бајина Башта“ који представља појас детаљне разраде овог просторног плана, и у којем се успостављају „заштитна зона“ и „извођачки појас“ (дати у тачки „1.1.4. Граница подручја Просторног плана са појасима заштите“) површине од око 834,45 ha.

Планско решење деонице коридора интерконективног далековода на територији Републике Србије одређено је уважавајући принцип максималног могућег просторног усклађивања са постојећим и планираним зонама заштите природних и непокретних културних добара, инфраструктурних система и објеката. Коришћењем одговарајућих савремених техничких решења код избора основне инсталације интерконективног далековода, пратеће опреме и пажљивог извођења припремних, грађевинских и електромонтажних радова могуће је обезбедити извођење планираног далековода без потребе за привременим уклањањем или трајним измештањем постојећих објеката инфра и супраструктуре, као и без значајнијег ометања коришћења обухваћених поседа и других активности локалног становништва.

Правила коришћења простора у коридору интерконективног далековода одређена су на следећи начин:

- У заштитној зони се, без промене намене и власништва над обухваћеним непокретностима, обезбеђује привремена службеност пролаза за време трајања радова и простор за успостављање заштитног појаса.
- У извођачком појасу се, без промене намене и власништва над обухваћеним непокретностима, обезбеђује трајна службеност прелаза/заузећа за потребе

припремних, грађевинских и електромонтажних радова, односно постављање надземних водова и стубова далековода, надзор и одржавање инсталације интерконективног далековода. Простор за постављање стубова далековода се обезбеђује у оквиру извођачког појаса, при чему се димензије темеља одређују према одабраном типу и функцији стуба за сваку локацију, у складу са техничким прописима и геотехничким условима. Положај стубова и обим заузећа површина одређује се техничком документацијом у складу са правилима грађења. У заштитној зони и извођачком појасу успоставља се трајна обавеза прибављања услова/сагласности од стране предузећа надлежног за газдовање далеководом код израде друге планске и урбанистичко-техничке документације, као и изградње, инвестиционог одржавања или реконструкције других објеката и инсталација. Наведена правила се односе и на заштитни појас, који се успоставља након изградње интерконективног далековода.

Правила уређења и правила грађења

Просторним планом успостављају се две просторне целине: простор за изградњу РП400kV „Бајина Башта“ и простор коридора интерконективног далековода.

У оквиру коридора интерконективног далековода успоставља се заштитна зона (у којој ће се, након изградње далековода, успоставити заштитни појас) и извођачки појас.

На основу Плана детаљне регулације за изградњу разводног постројења РП400kV уз постојећи комплекс трафостанице ТС 220/35kV „Бајина Башта“, („Службени лист општине Бајина Башта“, број 8/2016.) утврђује се јавна намена простора за изградњу РП400kV на целој катастарској парцели (к.п.) 480/1, и на деловима к.п. : 441/1, 439/2, 454, 455, 457, 458, 459, 473, 474/1, 474/2, 475/1, 494/1, све у К.О. Зауглине, општина Бајина Башта.

Простор за утврђивање јавног интереса, укупне површине од око 2,89 ha, одређен је следећим координатама преломних тачака (редни број тачке, X координата, Y координата) 1. 7380361, 4868754; 2. 7380350, 4868585; 3. 7380289, 4868589; 136. 7380192, 4868596; 137. 7380200, 4868719; 138. 7380153, 4868722; 139. 7380155, 4868767.

Правила уређења и организације земљишта у обухвату просторне целине коју чини разводно постројење РП400kV спроводе се у складу са Планом детаљне регулације за изградњу разводног постројења РП400kV уз постојећи комплекс трафостанице ТС 220/35kV „Бајина Башта“, („Службени лист општине Бајина Башта“, број 8/2016). Правила уређења и организације земљишта у обухвату просторне целине коју чини коридор интерконективног далековода обезбеђују техничке захтеве у вези изградње, експлоатације и заштите далековода, као и услове у погледу коришћења обухваћених површина.

4. Остали релевантни развојни документи и планска документација

Националне и локалне стратегије, планови и остали документи

За Планско подручје и његову околину су релевантне и бројне стратегије, планови, развојни програми и пројекти и друга документација:

- Национална стратегија одрживог развоја („Службени гласник РС“, број 57/08);
- Стратегија регионалног развоја Републике Србије за период од 2007. до 2012. године („Службени гласник РС“, бр. 55/05 и 71/05);
- Национална стратегија привредног развоја Републике Србије од 2006. до 2012. године,
- Стратегија пољопривреде Републике Србије („Службени гласник РС“, број 78/05);
- Стратегија развоја шумарства Републике Србије („Службени гласник РС“, број 59/06);
- Одлуку о утврђивању Стратегије развоја енергетике Републике Србије до 2015. године („Службени гласник РС“, број 44/05) са Уредбом о утврђивању Програма остваривања стратегије развоја енергетике Републике Србије до 2015. године за период од 2007. до 2012. године („Службени гласник РС“, бр. 17/07, 73/07, 99/09, 27/10);
- Стратегија развоја телекомуникација у Републици Србији у периоду од 2006. до 2010. године („Службени гласник РС“, бр. 99/06 и 4/09);
- Стратегија управљања отпадом Републике Србије 2010.-2019. године („Службени гласник РС“, број 29/10);
- Стратегија развоја туризма Србије за период од 2016-2025 („Службени гласник РС“ број 98/16);

- Стратегија заштите од пожара за период 2012-2017. године ("Службени гласник РС", бр. 21/2012)
- Мастер план развоја туризма са пословним планом за планину Тару њено окружење (Horwath Consulting Zagreb, 2007.);
- Пословни (мастер план) туристичке дестинације Златибор – Златар (2007.);
- Програм рада и концепт стратегије развоја Мокре Горе за период 2007-2012.године;
- Просторни план општине Бајна Башта (Службени лист општине Бајна Башта, број 10/2012)
- План генералне регулације Бајне Баште (Службени лист општине Бајна Башта, број 4/2011, 4-1/2011 и 6/2014-измене и допуне)
- Просторни план града Ужица 2010-2015, („Службени гласник града Ужица“, број 9/10);
- Просторни план Републике Српске до 2025. године („Службени гласник Републике Српске“, број 15/2015);
- Просторни план подручја посебне намене Националног парка „Тара“ („Службени гласник РС“, број 100/10);
- Водoprивредном основом Републике Србије („Службени гласник РС“, број 11/02);
- План развоја шума у Националном парку Тара;
- План управљања археолошким налазиштима за средњовековне камене надгробне споменике – стеће у општинама Бајина Башта и Пријепоље, 2013.године)
- усвојени Планови генералне регулације за поједине зоне на Тари (Калуђерске Баре, Рачанска Шљивовица, Ослуша и Соколина), План генералне регулације за Перућац, Планови детаљне регулације Омарска врела, Крња Јела, Еко арт спорт центра заовине и РП 400kV у ТС 220/35 kV Бајина Башта и др. пројектна документација на локалном нивоу.

Сва валидна решења су искоришћена и адекватно укључена у концепт развоја Планског подручја.

Поред наведених за планско подручје су релевантне и бројне међународне конвенције које је прихватила и чији је потписник Република Србија:

- Конвенција о биолошкој разноврсности;
- Закон о потврђивању Конвенције о биолошкој разноврсности („Службени гласник СРЈ - Међународни уговори“, број 11/01);
- Конвенција о очувању европске дивље флоре и фауне и природних станишта - Бернска Конвенција;
- Закон о потврђивању Конвенције о очувању европске дивље флоре и фауне и природних станишта („Службени гласник РС - Међународни уговори“, број 102/07);
- Конвенција о очувању миграторних врста дивљих животиња - Бонска Конвенција (Бон, 1979);
- Закон о потврђивању Конвенције о очувању миграторних врста дивљих животиња („Службени гласник РС - Међународни уговори“, број 102/07);
- Конвенције о процени утицаја на животну средину у прекограничном контексту (Еспо, 1991);
- Конвенција о међународној трговини угроженим врстама дивље флоре и фауне / Convention on International Trade in Endangered Species of Wild Fauna and Flora - CITES (Vašington, 1973);
- Конвенција о мочварним подручјима која су од међународног значаја нарочито као станишта птица мочварица - Рамсарска конвенција (Рамсар, 1971);
- Конвенција о заштити светске културне и природне баштине (Париз, 1972);
- Међународна конвенција за заштиту птица („Службени лист СФРЈ“, број 6/73);
- Међународна конвенција за заштиту биља („Службени лист СФРЈ“, број 12/57).

Планска и стратешка документа у оквиру дела општине Бајина Башта који је обухваћен Планским подручјем (ППО и урбанистички планови)

На локалном нивоу усвојени су Просторни план општине Бајина Башта, Планови генералне регулације за поједине зоне на Тари (Калуђерске Баре, Рачанска Шљивовица, Ослуша и Соколина), План генералне регулације за Перућац, Планови детаљне регулације Омарска

врела, Крња Јела, Еко арт спорт центра заовине и РП 400kV у ТС 220/35 kV Бајина Башта и др. пројектна документација на локалном нивоу.

Поред Прострног плана општине Бајина Башта који је за Планско подручје преузео планска решења ППППН НП "Тара" из 2010.године, посебно се истичу два стратешка документа донета за Општину Бајина Башта: Стратегија одрживог развоја Општине Бајина Башта 2013-2023 (из 2013.године) и Стратегија пољопривреде и руралног развоја општине Бајина Башта (2017-2022) донешена 2018.године.

Према **Стратегији држивог развоја општине Бајина Башта 2013-2023.године**, основни принципи одрживог развоја, на основу усвојене Стратегије су:

- Принцип полицентричног развоја који представља опште прихваћени принцип у планирању. Принцип се првенствено односи на планско усмеравање организације мреже насеља и јавних служби, размештај производних и услужних активности у простору, као и на јачање веза између урбаних и руралних средина. Полицентрични економски развој Бајине Баште треба да се базира на првом месту на туризму, затим на унапређењу услова за развој малих и средњих предузећа и предузетништву и на крају на подстицајима за модернизацију и унапређење ефикасности пољопривредне производње..

- Принцип одрживог развоја инфраструктуре чијом применом се подстиче равномеран просторни развој, кроз стварање услова за повезивање неразвијених и изолованих подручја са већим насељима и омогућавање њиховог приступа магистралним инфраструктурним системима. У циљу постизања уравнотеженог просторног развоја он подразумева побољшање веза између малих градова и руралних области са транс-европским мрежама и саобраћајним центрима, као и активности на повећању регионалне доступности кроз остваривање недостајућих унутеррегионалних веза. Принцип подразумева и спровођење активности изградње телекомуникационих мрежа и елиминисања физичких и других ограничења, са циљем да се свим насељима обезбеди подједнак приступ информацијама.

- Принцип смањивања штетног утицаја на животну средину који подразумева сагледавање квалитета животне средине и дефинисање решења којима се она штити од негативних утицаја у наредном периоду. При томе је потребно базирати концепт заштите, не само у циљу побољшања квалитета животне средине, већ и у циљу превенције и заштите од негативних утицаја који могу настати имплементацијом Стратегије. Примена принципа мора предупредити или ублажити различите врсте штетних утицаја по животну средину, првенствено промовисањем мање штетних поступака у пољопривреди и шумарству, подстицањем адекватних видова саобраћаја и енергетских система, превенцијом индустријских акцидената, ревитализацијом подручја угрожених индустријским загађењем ...

- Принцип заштите природних ресурса и природног наслеђа који подразумева адекватну заштиту и одрживо коришћење природних ресурса и наслеђа, на начин да они допринесе правилној уравнотежености екосистема, атрактивности ширег простора, као и повећању њихове естетске и рекреационе вредности. Потребно је да политика развоја брине о поновном успостављању и конзервирању екосистема. Стратегије за управљање водним ресурсима треба да укључе заштиту површинских и подземних вода, мониторинг коришћења ђубрива и наводњавања, третман отпадних вода и сл., а у контексту шумских површина избор врсте дрвећа, обим итд.

- Принцип подстицања одрживог развоја руралних области који подразумева коришћење развојних могућности руралних подручја, првенствено у области пољопривреде, али и у секторима ван пољопривреде (туризам, занатство, микро и мала предузећа ...), посебно у случају мање развијених подручја.

- Принцип брендирања, који подразумева стварање или коришћење већ изграђених брендова подручја за даљи развој. Подручје општине Бајина Башта има два значајна бренда (ТАРА и ДРИНА), који треба да буду максимално експлоатисани у функцији убрзанијег развоја подручја.

- Принцип регионалног повезивања и сарадње који подразумева успостављање сарадње на првом месту са суседним општинама и градовима, али и са институцијама у пограничном подручју Босне и Херцеговине, у свим наведеним областима Стратегије.

Стратегија одрживог развоја општине Бајина Башта се базира на четири кључне приоритетне области.

- Прва приоритетна област – Развој локалне економије. Стратегија одрживог развоја општине Бајина Башта као полазну основу има надлежности и могућности којима локална самоуправа располаже и којима може да подстакне економске активности на својој

територији. Оквири за овакво деловање су веома уски и велики број активности које општина може да реализује су заправо активности којима се на индиректан начин утиче на развој локалне привреде и у највећем делу се односе на стварање повољних услова за улагање и привређивање, док сама реализација инвестиција и успешност пословања и даље у највећој мери зависе од квалитета предузетничких идеја, макроекономских услова и сл. Поред става како поспешити развој, битан сегмент су и поједине привредне гране у којима су идентификовани потенцијали. Основни потенцијали су постојање услова повећање инвестиција у сектор МСП, активирање туристичких потенцијала базираних на Тари и Дрини и традиционално јака веза локалног становништва за руралну средину и пољопривредну производњу. За реализацију овог општег циља предвиђена су три специфична циља и тринаест програма.

· Друга приоритетна област – Инфраструктура и комуналне делатности. Ова област је такође веома значајна за Општину Бајина Башта с обзиром, да развија инфраструктура представља основна социо-економски развој територије и бољи квалитет живота. Акцент је стављен како на повезивање општине са суседним подручјима, тако и на унапређење локалне инфраструктуре, првенствено ради стварања повољнијих услова за развој сектора малих и средњих предузећа и развој туризма. Поред тога значајан сегмент у оквиру ове области се односи и на смањење разлика у инфраструктурној опремљености градског и сеоских подручја, као и на планско и урбанистичко уређење простора. За реализацију овог циља предвиђена су четири специфична циља и девет програма.

· Трећа приоритетна област – Друштвени развој, јавне службе, управа. Друштвена димензија одрживости темељи се на премиси да једнакост и разумевање међузависности људи унутар заједнице представљају основни предуслов прихватљивог квалитета живота. Да би развој био дугорочно одржив, богатство, ресурси и могућности морају се расподелити тако да сви грађани могу да уживају основне стандарде. Развој друштвених делатности и институција представља веома значајан сегмент одрживог развоја, на коме општина Бајина Башта инсистира. Ова област обухвата циљеве, програме и кључне активности повезана са јачањем институција, друштвеним вредностима, јавним информисањем и укључивањем јавности у процесе доношења одлука, квалитетом живота, популационом политиком, социјалном сигурности, јавним здрављем, образовањем, културом, спортом и рекреацијом, безбедношћу и младима. За реализацију овог циља предвиђено је осам специфичних циљева и двадесет програма.

· Четврта приоритетна област – Заштита животне средине и одрживо коришћење природних ресурса. Један од националних приоритета за достизање одрживог развоја у Републици Србији односи се на заштиту и унапређење животне средине и рационално коришћење природних ресурса. Развој чистијих технологија, повећање енергетске ефикасности и коришћење обновљивих извора енергије, свакако ће утицати на смањење загађења животне средине. Такође, у оквиру овог приоритета важан сегмент се односи на одрживо коришћење природних ресурса, којима је општина Бајина Башта веома богата. За реализацију овог циља предвиђена су три специфична циља и шест програма.

Према **Стратегији пољопривреде и руралног развоја општине Бајина Башта (2017-2022)** визија развоја пољопривреде и руралних подручја општине Бајина Башта се фокусира на следеће:

- Пољопривредна производња заснована на знању, модерним технологијама и стандардима, усклађена са захтевима домаћег и иностраног тржишта, која пољопривредним произвођачима овећује стабилан и одржив доходак
- Пољопривредна производња као примарни извор прихода пољопривредних газдинстава
- Пољопривредна производња усклађена са принципима заштите и очувања животне средине, природних ресурса и биодиверзитета
- Рурална подручја представљају јаке и одрживе сеоске заједнице, са демографском равнотежом, примамљивим местом за живот и рад младих, задовољавајућим доходком и довољним могућностима за запошљавање, у којима се становници лако прилагођавају економским, друштвеним, политичким и еколошким променама
- Раст економије руралних подручја заснован на принципима одрживости и у циљу очувања природних ресурса и животне средине

У складу са визијом развоја пољопривреде и руралног развоја утврђени су следећи стратешки развојни циљеви:

1. Раст продуктивности кроз повећање производње, побољшање квалитета производа и стабилност дохотка произвођача
2. Раст конкурентности пољопривредних газдинстава и прерађивачке индустрије у складу са савременим захтевима домаћег и страног тржишта и техничко-технолошко унапређење сектора пољопривреде
3. Одрживо управљање ресурсима и заштита животне средине
4. Унапређење квалитета живота у руралним подручјима и смањење сиромаштва
5. Промовисање и успостављање стратешког партнерства свих заинтересованих страна у области пољопривреде и руралног развоја и усклађивање са директивом Европске уније, њеним стандардима, политикама и праксама

Како би реализовали дефинисане стратешке циљеве и унапређење сектора пољопривреде и руралног развоја општине Бајина Башта потребне су интервенције у следећим приоритетним подручјима деловања:

1. Стабилизација дохотка пољопривредних произвођача
2. Диверзификација руралне економије кроз увођење виших степена прераде у оквиру пољопривредних газдинстава
3. Диверсификације руралне економије кроз унапређење квалитета и садржаја непољопривредних делатности
4. Технолошки развој, модернизација и иновација пољопривредне производње и прераде
5. Унапређење знања и произвођачке праксе у области пољопривреде и руралног развоја
6. Унапређење институционалних саветодавних капацитета и система трансфера знања
7. Подизање капацитета постојећих и успостављање нових партнерстава и правних форми удруживања у области пољопривреде и руралног развоја
8. Унапређење квалитета и безбедности производа
9. Ефикасно управљање природним ресурсима, заштита и очување животне средине
10. Финансијске мере подршке у области пољопривреде и руралног развоја
11. Већа промоција и унапређење пласмана
12. Развој тржишних ланаца и логистичке подршке сектору пољопривреде
13. Унапређење социјалних, друштвених и културних аспеката живота у руралним срединама

1.2. ПРИКАЗ ВАРИЈАНТНИХ РЕШЕЊА ПЛАНА КОЈА СУ ОД ЗНАЧАЈА ЗА ЗАШТИТУ ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ

На Планском подручју није било појединачних планских решења значајнијих објеката која су планирана варијантно. С обзиром на утврђене режиме заштите природних и културних добара, услови коришћења простора су јасно дефинисани у складу са захтевима заштите, тако да су могућности развоја и реализације појединачних објеката у домену микролокацијских одлука које су доношене током израде детаљних разрада за поједине зоне и насеља или ће се зависити од техничких услова за реализацију у конкретном случају, с обзиром на режиме коришћења и заштите простора. При реализацији планских решења у свим подручјима која имају статус заштићених обавезно је поштовање услова надлежних завода и институција и захтеви заштите се апсолутно морају поштовати.

1.3. ПРЕТХОДНЕ КОНСУЛТАЦИЈЕ СА ЗАИНТЕРЕСОВАНИМ ОРГАНИМА И ОРГАНИЗАЦИЈАМА

У складу са одредбама члана 11. Закона о стратешкој процени утицаја на животну средину надлежни орган у припреми одлуке о изради стратешке процене, извршио је претходне консултације и усаглашавање ставова заинтересованих органа и организација, органа локалне самоуправе, корисника простора и других субјеката. Истовремено, прибављена су мишљења органа надлежног за послове заштите животне средине. Носилац израде је Министарство грађевинарства, саобраћаја и инфраструктуре - Сектор за просторно

планирање и урбанизам, преко којег су текле консултације и прикупљани услови за израду овог Просторног плана и Извештаја о СПУ.

Заинтересовани органи, организације, удружења грађана, НВО и друге заинтересоване групе и појединци, моћи ће у оквиру јавног увида о Нацрту Просторног плана да остваре и увид у овај Извештај, тако да ће се претходне консултације наставити у оквиру јавних консултација. Надлежни органи и комуналне службе су за потребе израде Просторног плана подручја посебне намене доставиле услове и одређене иницијативе које су на адекватан начин уграђене у складу са нормативима и стандардима.

2. ПРЕГЛЕД КАРАКТЕРИСТИКА И ОЦЕНА СТАЊА ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ НА ПОДРУЧЈУ ПЛАНА

2.1. СТАЊЕ КВАЛИТЕТА ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ

Квалитет ваздуха

На планском подручју не постоје станице за мерење квалитета ваздуха. Како нема података о квалитету ваздуха, стање квалитета ваздуха процењено је на основу података о постојећим изворима загађења, увидом у стање на терену, као и на основу ранијих студијских истраживања. На подручју планине Таре нема већих извора аерозагађења, па се квалитет ваздуха може сматрати задовољавајућим.

Као локални извори загађивања ваздуха издвајају се: индивидуална ложишта и мање котларнице за грејање туристичких објеката и фарми (мали загађивачи ваздуха, јер се као енергент углавном користи дрво); друмски саобраћај (проблем представљају и путеви који немају савремени коловоз, тако да се током летњих месеци са тих путева у ваздух емитује већа количина прашине); привремена позајмишта - каменоломи (на локалитетима где се врши експлоатација украсног и грађевинског камена јавља се у ваздуху већа количина прашине); употреба минералних ђубрива и хемијских средстава за заштиту биља у пољопривреди (с обзиром на изузетно ниску густину насељености и мали проценат обрадивих површина, ради се о количинама са малим негативним ефектима); локална нелегална сметлишта (у мањој мери представљају извор загађења ваздуха, с обзиром на релативно малу количину отпада, и "разбијеност" одлагања отпада на више локација на планском подручју, углавном изван подручја Националног парка).

Квалитет површинских и подземних вода

Највећи речни ток на Планском подручју је Дрина (гранична река на северу Планског подручја). У оквиру Националног парка "Тара", од значаја су још и реке: Бели Рзав, Рача, Дервента и Бруснички поток. По квалитету, све воде Националног парка третирају се као воде I класе и заштићене су, без обзира ком режиму заштите припадају. Делови тока Дервенте, Раче и Бруснице налазе се у оквиру резервата природе: "Кањон Бруснице", "Клисура Дервенте" и "Клисура Раче".

Заштитне зоне издвојене су и око изворишта водоснабдевања – хидроакумулације "Крушчица" и Омарских врела. За заштићено подручје значајне су и три вештачке акумулације – "Перућац", "Лазихи" ("Заовине") и "Крушчица".

Квалитет површинских и подземних вода одређен је слабијом социоекономском развијеношћу подручја. То се у највећој мери односи на одсуство већих индустријских објеката који представљају главне изворе загађивања вода, како површинских тако и подземних. Слаба насељеност подручја, ниске просечне густине, такође утиче на квалитет вода. Неповољност представљају дисперзно размештена насеља, села разбијеног типа са великим бројем заселака, што је повезано са морфолошким карактеристикама терена, која, између осталог, отежавају изградњу водоводне и канализационе мреже.

На квалитет површинских и подземних вода на предметном подручју утичу бројни фактори, међу којима се као извори загађења могу издвојити: отпадне воде из насеља (комуналне отпадне воде), које се без претходног третмана упуштају у реципијенте; саобраћајнице (спирањем загађивача путем атмосферских падавина или приликом прања улица у насељима), неадекватан третман септичких јама у насељима (најчешће несанитарне, тј. водопропусне), неадекватан начин одлагања течног и чврстог отпада са појединих сточних фарми, депоновање смећа из различитих извора у долинама река, употреба хемијских препарата у пољопривреди, неконтролисана изградња викенд објеката, и др.

Квалитет површинских вода

На предметном планском подручју, Републички хидрометеоролошки завод Србије (РХМЗ) врши систематска испитивања квалитета воде реке Дрине на профилу Бајина Башта, као и на акумулацији Бајина Башта (Перућац). Генерално посматрано, квалитет површинских вода на планском подручју задовољава захтевану класу. Као главни извори загађења у мањим центрима јављају се домаћинства.

Квалитет воде реке Дрине

На основу Извештаја о квалитету вода у 2006. и Статуса површинских вода Србије у 2015. и 2016. години, као и на основу мерења у претходном периоду, на профилу Бајина Башта у односу на три низводна профила на којима РХМЗ су вршена мерења (Љубовија, Јелав и Бадовинци, од којих се последњих година мерења врше само на профилу Бадовинци), квалитет воде реке Дрине показује најбољи квалитет на профилу код Бајине Баште.

Слика 2: Профил Бајина Башта

Генерално посматрано, квалитет воде реке Дрине у првој деценији 21. века на профилу Бајина Башта одговарао је II класи вода, што је и захтевана класа за ову реку, као и код Љубовије где је исто био у II класи, док је код Јелава и Бадовинаца у II/III класи, дакле лошији.

У периоду 2015.-2016. године ситуација је била слична, те је код Бајине Баште квалитет вода реке Дрине добар и бољи, што је боље него низводно код Бадовинаца, где је квалитет воде умерен и угрожен због повећаног хемијског и органског загађења.

Сапробиолошка испитивања квалитета воде, на профилима Бајина Башта и Бадовинци, а раније и Љубовија и Јелав показују да је водоток оптерећен умереним органским загађењем. У свим периодима испитивања запажа се доминација силикатних алги. Индекс сапробности се кретао у границама β -мезосапробне зоне, односно II класе квалитета вода, изузев у пролећном периоду, на профилу Бајина Башта, када је одговарао I/II класи квалитета вода.

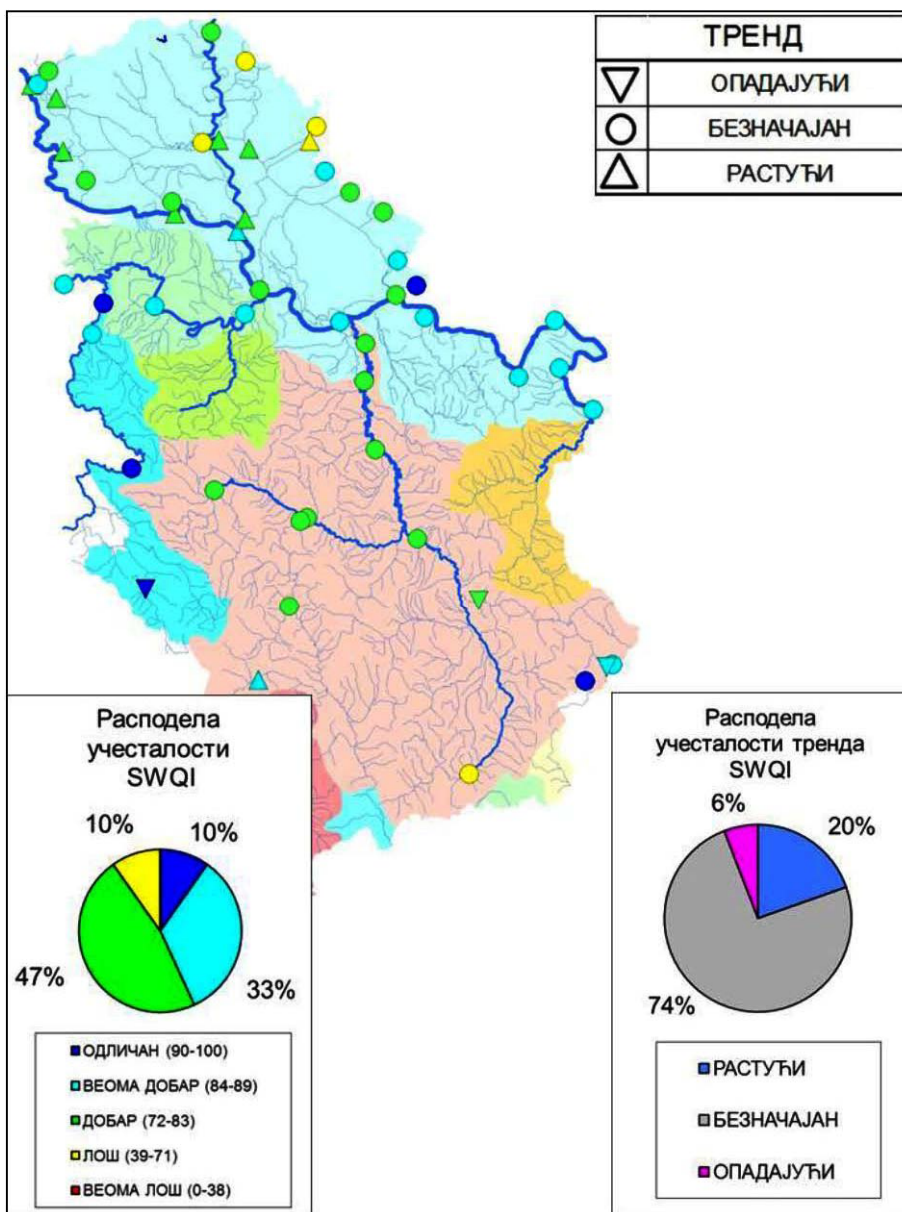
Табела 2. Оцена еколошког статуса/потенцијала водотока на основу физичко-хемијских елемената квалитета у 2015. и 2016. години

ВОДОТОК	река Дрина; водно подручје Сава; удаљеност од ушћа 177,25 km, површина слива 14.797 km ² ; испитивање квалитета вода од 1967. године	
Назив станице	Бајина Башта	
	2015. година	2016. година
рН вредност	8,56	8,26
Растворени кисеоник (mg l ⁻¹)	10,67	9,12
БПК5 (mg l ⁻¹)	1,02	1,10
Укупни органски угљеник (ТОС) (mg l ⁻¹)	3,4	3,7
Амонијум-јон (NH ₄ -N) (mg l ⁻¹)	0,10	0,08

Нитрити (NO ₂ -N) (mg l ⁻¹)	0,009	0,007
Нитрати (NO ₃ -N) (mg l ⁻¹)	0,50	0,50
Укупан азот (mg l ⁻¹)	0,7	2,4
Ортофосфати (mg l ⁻¹)	0,024	0,019
Укупан фосфор (mg l ⁻¹)	0,040	0,032
Хлориди (mg l ⁻¹)	2,5	2,5
Оцена еколошког статуса / потенцијала	добар и бољи	добар и бољи

(Извор: Статуса површинских вода Србије у 2015. и 2016. години – Министарство заштите животне средине - Агенција за заштиту животне средине 2018.год.)

Квалитет вода је у складу са захтеваном, а на основу упоредне анализе према SWQI² индексу квалитет вода је добар.

Слика 3. Тренд и средња вредност SWQI у водотоцима Републике Србије (2007-2016)
(Извор: Извештај о стању животне средине у Републици Србији 2017. – Агенција за заштиту животне средине)

² SWQI – Serbian Water Quality Index

Квалитет воде акумулација

Акумулација Бајина Башта спада у групу приоритетних акумулација у Србији на којима РХМЗ врши испитивање квалитета воде.

Узорковање воде акумулације Бајина Башта вршено је од стране РХМЗ код бране, на три дубине у тачкама: А-1 (0,5m), А-2 (12,0m), А-3 (25,0m) и на средини језера, на три дубине, у тачкама Б-1 (0,5m), Б-2 (6,0m), Б-3 (12,0m).

Према резултатима извршених физичко-хемијских анализа узорака воде констатована је ниска вредност процента засићења воде кисеоником (дефицит кисеоника) у тачки А-3 (III класа), док опасне и штетне материје нису регистроване у повишеним концентрацијама.

Квалитет подземних вода

Угроженост подземних вода на истраживаном подручју у вези је са захватањем подземних вода каптирањем извора/врела или бушеним/копаним бунарима, и то највише од стране локалног становништва, а у знатно мањем обиму за потребе привредних објеката. С обзиром на ретку насељеност, мали број домаћинстава на овом депопулацијском подручју, не може се говорити о угрожености квантитативних својстава издани услед проблема прецрпљивања издани. Међутим, посебан проблем представља тзв. "дивље" каптирање извора, за које код надлежних служби не постоје регистровани подаци. Терен је изграђен од стена различитих хидрогеолошких својстава, те су и услови загађивања формираних подземних издани различити.

Загађивање подземних вода је, пре свега, последица неадекватног третмана септичких јама у свим сеоским насељима, неадекватног одлагања течног и чврстог отпада са сточних фарми, бесправног депоновања отпада у речним долинама, примене минералних ђубрива у пољопривреди, као и нелегалне изградње. У највећем броју насеља егзистирају пропусне (упојне) септичке јаме. За разлику од њих, новији објекти имају воонепропусне санитарне септичке јаме које се периодично празне.

Одлагање чврстог отпада у индивидуалном сектору врши се у непосредној близини окућница, у ђубришним јамама. Локално становништво најчешће закопава угинуле животиње на неуређеном земљишту. Карактеристично је да је избор ових локација често проблематичан јер се не води довољно рачуна о рањивости подлоге, односно о могућем загађењу подземних вода разлагањем ових отпадака и њиховом инфилтрацијом путем атмосферских вода. Неконтролисано депоновање отпада у близини водотока утиче и на загађивање подземних водних ресурса. Формирање сметлишта у долинама река представља директну опасност осетљивим водоносним слојевима у зонама алувијалних равни.

С обзиром да се не располаже информацијама о употребљеним количинама ђубрива у пољопривреди, претпоставља се да се не ради о већим количинама које могу знатније угрозити подземне воде.

С обзиром на геолошку грађу терена, као и чињеницу да су квалитет и резерве подземних вода врло добре, ради очувања оваквог стања захтевају посебни режими заштите водоизворишта.

Квалитет земљишта

Према ППР Србије за планско подручје карактеристична је добра очуваност животне средине, односно веома мало загађивање земљишта, као и смањени антропогени утицај на квалитет животне средине. Напомиње се да се на подручју Плана не врши мониторинг квалитета земљишта, тако да не постоје прецизнији подаци о начину и обиму његовог угрожавања. На основу увида у стање на терену, може се закључити да је земљиште на подручју Плана у највећој мери очувано

Међу природним процесима који утичу на *деградацију земљишта* најизраженији је процес ерозије. Појава ерозије изазвана је претходном прекомерном експлоатацијом шуме и

неповољним својствима терена, (због чега се ерозија јавља не само на деловима терена где је шума посечена, него и на трасама влака којима се извлачи дрво из шуме), као и просецањем траса шумских и других некатегорисаних путева. Земљишта су мање плодности, плића и мање стабилна због већег нагиба терена. Неадекватан начин обраде пољопривредног земљишта (орање по нагибу земљишта) такође погодује развоју ерозије. Као последица депопулације јављају се запуштене ливаде, јер се све мање људи бави сточарством и ратарством, што такође доприноси ерозији.

Извори загађивања земљишта на подручју Плана, своде се у највећој мери на активности у вези са пољопривредом производњом и експлоатацијом минералних сировина, а мање са делатношћу туризма и изградње викенд објеката (промена намене простора), изузев ограничено на појединим локацијама (Секулић, мање површине око језера Заовине, појас од Перућца ка Бајиној Башти и сл.).

Када је реч о *пољопривредној производњи*, негативан утицај на животну средину се огледа у недовољно развијеној пољопривреди и екстензивности производње, као и у неконтролисаном и неадекватној примени вештачких ђубрива и агрохемијских средстава. Екстензивна производња поспешује деградацију земљишта у смислу претварања природних биоценоза у агроценозе, иницирања ерозије земљишта неадекватним начином обраде и др. Примена вештачких ђубрива и средстава за заштиту биља у пољопривреди доводи до загађивања земљишног покривача. Са становишта очувања животне средине, односно земљишта, позитивно је то што се још увек користи стајско ђубриво. Посебан проблем представљају несанитарне септичке јаме у оквиру објеката сточних фарми, као и у оквиру индивидуалних домаћинства.

Каменоломи који су престали са радом доприносе деградацији земљишта јер нису предузете мере ревитализације, односно санације и рекултивације, иако су оне и раније била законска обавеза у складу са Законима о рударству и геолошким истраживањима, укључујући и актуелни ("Сл.гласник РС" број 101/15) који захтева, приликом давања одобрења за експлоатацију минералних сировина, предузимање мера заштите животне средине, како у току саме експлоатације тако и након затварања рудника. Законом је утврђена обавеза рекултивације деградираног земљишта, што је битно и са становишта заштите ваздуха у непосредном окружењу. Осим наведених утицаја, напуштена позајмишта и каменоломи доводе и до тзв. пејзажног и визуелног загађења предела.

Као *последица одвијања саобраћаја*, у непосредној околини саобраћајница, јавља се повећан садржај олова услед таложења честица које емитују моторна возила. Такође, евидентан је благо повећан садинитет што је последица посипања коловоза у зимским месецима, односно спирања на земљиште поред коловоза, али само на подручју где се со користи за одржавање путева у снежним условима.

Постојећа *сметлишта* утичу на загађивање земљишта јер штетне материје које настају у процесу разлагања отпада инфилтрацијом доспевају у земљиште. Осим тога, и овде се може говорити о пејзажном загађењу. С обзиром на просторање Националног парка на већини Планског подручја, организовано прикупљање и одвожење отпада на регионалну депонију изван Планског подручја, оваква сметлишта се јављају чешће на делу Планског подручја изван граница Националног парка.

Специфичан облик деградације земљишта представља *бесправна изградња* објеката. Последица оваквих појава је интензиван утицај на природно-еколошке вредности простора чиме се умањује његова биолошка и естетска вредност.

Анализа и оцена стања нивоа буке

На подручју Плана *не постоји мрежа мерних места за мерење нивоа комуналне буке*, па се закључци о интензитету буке на појединим локалитетима могу изнети на основу досадашњих литературних знања о пореклу буке и прегледа стања на терену.

На истраживаном подручју бука се јавља једино на локалитетима где се врши експлоатација камена, односно његова прерада, што је углавном карактеристично за подручја изван

Националног парка, с обзиром на забрану функционисања каменолома на просторима заштићене природе). Како саобраћајнице на планском подручју не спадају у фреквентне, проблем саобраћајне буке није изражен на подручју заштићених природних добара, али се јавља као проблем у непосредном, уском, окружењу магистралног и регионалног пута.

Одлагање отпада

У данашње време, неадекватно поступање са отпадом представља један од већих еколошких проблема, поготово у великим урбаним агломерацијама. Међутим, ситуација је другачија у руралним подручјима, нарочито када их одликује низак степен социо-економског развоја, као што је то случај са подручјем предметног плана. На овом подручју стварају се знатно мање количине отпада, који углавном има одлике комуналног отпада (отпад из домаћинства који није опасан). Одложени отпад састоји се углавном од стакла и пластике, уз удео кабастог отпада (стари електрични апарати, намештај, и сл), док дрвног отпада и папира углавном нема, с обзиром на то да се користи као огрев у индивидуалним домаћинствима.

Јавно комунално предузеће организовано сакупља отпад углавном из урбанизованих зона бајине Баште и појаса дуж Дрине ка Перућцу, док се сакупљање отпада из руралних средина врши ређе. Рурална подручја се често изостављају из циклуса сакупљања отпада, што за последицу има постојање локалних сметлишта у многим селима, често смештених на неодговарајућим локацијама (у речним долинама и близу кућа). Општа одлика већег дела планског подручја јесте да не постоји организовано одношење смећа, због чега се у насељима често врши неконтролисано одлагање отпада.

Евиденција о стању сеоских депонија и локалних сметлишта не постоји. Проблем у вези са прикупљањем и депоновањем комуналног отпада по насељима је вишеструк, јер се неконтролисаним третманом оваквог отпада загађује земљиште и воде, а губе се и еколошки вредни предели. Неадекватно одлагање отпада присутно је у долинама река, дуж путева, у шуми и на другим отвореним просторима, што загађује природу и деградира пејзаж. На локацијама која се користе као излетишта, иако на појединим локалитетима постоје контејнери за одлагање отпада, евидентирана су сметлишта.

Неконтролисани отпад обухвата пољопривредни отпад и отпад из каменолома. Осим тога, уз саобраћајнице, на местима где се извлаче трупци из шуме за даљи транспорт, приметне су веће количине дрвног отпада.

Проблем убудуће може представљати комунални отпад из формираних зона викенд објеката, уколико се настави са трендом индивидуалне изградње, из разлога што не постоји организовано прикупљање и депоновање комуналног отпада.

Националном стратегијом управљања отпадом, рационално и одрживо управљање отпадом подразумева формирање регионалних депонија и трансфер станица, које ће омогућити економичан превоз отпада на великим удаљеностима и санацију постојећих депонија и сметлишта. Локација регионалне депоније утврђена је на локацији „Дубоко“ у општини Ужице (ван Планског подручја). Планирано је формирање трансфер станице (Бајина Башта) од које ће се дистрибуирати отпад ка регионалној депонији. Такође је неопходно санирати постојеће депоније-сметлишта, у складу са Законом. До изградње трансфер станица за одлагање ће се користити постојеће депоније, које морају функционисати у складу са Законом.

Биодиверзитет - флора и фауна

Биолошки диверзитет подручја Националног парка "Тара" огледа се у богатству биљних и животињских врста, од којих, велики број представљају ендемичне, реликтне, проређене или угрожене врсте и налазе се на списку "Црвене књиге флоре Србије".

Степен угрожености, односно очуваности биљних и животињских врста на подручју НП Тара, према критеријумима Међународне заједнице за заштиту природе (IUCN) за све угрожене и проређене биљне и животињске врсте, није установљен. Стога, један од приоритетних задатака је утврђивање степена угрожености, односно припадности одређеној категорији

угрожености за све евидентиране биљне и животињске врсте и на основу тога прописивање одговарајућег режима заштите и унапређења.

На основу Уредбе о заштити природних реткости ("Сл.Гласник РС, бр.50/93 и 93/93") на подручју Националног парка трајно је заштићено 19 биљних врста, 28 трајно заштићених врста сисара и 23 врсте птица. Овај списак није дефинитиван, нарочито код животињских врста, јер је фауна Националног парка недовољно истражена, па је потребно додатно испитивање и проширење списка заштићених биљних и животињских врста.

Шумски екосистеми су основна природна вредност НП Тара. Њихова еколошка функција у великој мери доприноси очувању биолошке и предеоне разноврсности, заштити земљишта, вода и ваздуха, глобалног стања климе и очувања здраве животне средине. Подручје плана обилује шумском вегетацијом јеле, смрче, црног бора, белог бора и др.

Посебну вредност представљају травне вегетације ливада и планинских пашњака, које обилују лековитим биљем. Запажају се и природне реткости, као што су Панчићева оморика, божур, велика плава линцура, жута линцура, црна чемерика и др.

Планско подручје представља станиште великог броја врста птица, као што су сури орао, белоглави суп, сиви соко и др., и сисара од којих су посебно атрактивни мрки медвед, дивокоза, срна, видра и многе друге.

ЗАКЉУЧЦИ О СТАЊУ И ПРОБЛЕМИМА У ЖИВОТНОЈ СРЕДИНИ

На планском подручју, у постојећем стању, могу се издвојити два подручја са различитим квалитетом природне и животне средине:

- Природна и животна средина у оквиру заштићених природних добара и
- Природна и животна средина ван простора заштићених природних добара.

Животна средина на подручју Националног парка "Тара" доминантно је представљена условима, ресурсима и вредностима природе (сем у мањим, постојећим и планираним антропогенизованим просторима, где доминирају изграђени садржаји супраструктуре и инфраструктуре), те је очување и унапређење њеног квалитета одређено првенствено односима природних и антропогених фактора, односно режимима очувања и коришћења природних ресурса и вредности.

На осталом подручју Плана – ван заштићених подручја природних добара, животну средину значајније одређују антропогени фактори грађевинских подручја насеља, инфраструктурних и мањих индустријских објеката и обрадивих пољопривредних површина.

Посматрајући са аспекта заштите животне средине, планско подручје представља сложену структуру са доминантним Националним парком (у оквиру којег се налази три степена заштите) и секундарним локацијама са различитим нивоом еколошких проблема. Тако, имајући у виду стање природних услова и створених структура на планском подручју, категоризација животне средине на основу одредби ППРС може да се дефинише на следећи начин, и то:

III категорија	– постојећи привредни објекти (каменоломи, објекти за прераду креча, и остали производни капацитети), постојеће депоније, магистралне саобраћајнице;
IV категорија	– грађевинска подручја насељених места – специфичних радних зона: Солотуша, Рача, Перућац, Мала Река, Биоска, регионалне саобраћајнице, зоне са интензивном пољопривредном производњом;
V категорија	– остала насељена места, нови туристички локалитети, локалне саобраћајнице, остале пољопривредне површине;
VI категорија	– подручја са природном деградацијом простора (еродирани површине, клизишта, плавни терени, и др), вештачке акумулације са зоном заштите, заштићене околине непокретних културних добара;

VII категорија	– шумске површине, ливадско-пашњачка подручја, ловна подручја, остале слободне површине на подручју II степена заштите Националног парка;
VIII категорија	– простори строго заштићених природних добара у оквиру Националног парка, (строги природни резервати, споменици природе), остале површине у I степену заштите, неприступачни кањони и стрми одсеци

Обим, структура и распоред активности на подручју Плана у директној су вези са расположивим природним ресурсима, с једне, и популационим потенцијалима, с друге стране, док је квалитет животне средине у директној вези са оствареним степеном економског развоја.

Као облици угрожавања животне средине на подручју Просторног плана подручја посебне намене НП "Тара" могу се издвојити:

1. Привредни објекти карактеристични за овај простор су:

- Сточне фарме;
- Објекти за прераду дрвета – пилане;
- Објекти за прераду креча – кречане;
- Привремена позајмишта камена и каменоломи.

На подручју Националног парка Тара евидентне су резерве минерала (камен, креч и др.), које су раније биле и експлоатисане, али се престало са проглашењем НП Тара. Само на подручју НП Тара евидентирани су 23 деградирани површине позајмишта минералних сировина (камена), укупне површине 4,067 ха. У заштитној зони НП Тара налазе се три каменолома: "Жљебац", "Бања" и "Лазићи", укупне површине 4,02 ха, чија је санација далеко сложенија него позајмишта минералних сировина у оквиру Националног парка.

2. Комунална инфраструктура:

Недовољна изграђеност водоводне инфраструктуре. Становништво се снабдева водом са локалних водовода, бунара или са јавних чесми, и неселективним каптирањем извора различите издашности (надлежне службе не располажу информацијама о свим каптираним изворима). Неизграђеност комуналне инфраструктуре посебно је проблематична у насељима која су се формирала као туристички центри.

Постојећа изворишта водоснабдевања не испуњавају у потпуности санитарно-хигијенске мере заштите. Око изворишта водоснабдевања не постоје зоне санитарне заштите, како је то прописано Законом о водама ("Сл. гласник РС", бр. 30/2010, 93/2012, 101/2016, 95/2018 и 95/2018 - др. закон). Не постоји контрола квалитета воде за пиће.

Неадекватно каналисање отпадних вода, што представља највећи еколошки проблем. Како терен природно гравитира ка рекама, све кишне воде које припадају највећим делом сливу Дрине (само мањи део на крајњем источном делу подземно отиче ка сливу Ђетиње) отичу ка њима без претходног третмана. Не постоји уређај (постројење) за пречишћавање отпадних вода. У највећем броју случајева за одвођење комуналних отпадних вода користе се *несанитарне (пропусне) септичке јаме*, чиме је директно угрожено земљиште, као и подземне воде које се користе за водоснабдевање, с тим што постоји и један број водонепропусних санитарних септичких јама које се периодично празне од стране надлежног комуналног предузећа.

Непостојање организованог начина прикупљања, транспорта и депонувања отпада са планског подручја.

Неограђена, често неуређена, а делом и нелегално изградњена гробља. Организована брига о овим комуналним објектима и њихово континуирано одржавање не постоји.

3. Саобраћај, као извор првенствено аерозагађења и буке, али и загађења земљишта и воде. Имајући у виду да кроз предметно подручје пролазе важнији саобраћајни правци, али да саобраћај није великог интензитета, овај вид загађивања животне средине нема већи значај, односно концентрисан је у ужем, непосредном, окружењу саме саобраћајнице.

Значајнији путни правци на територији Плана и у његовој околини су: државни пут II А реда бр. 172: Бајина Башта – Перућац ; државни пут IIA реда бр. 170: Бајина Башта -

- Калуђерске Баре – Кремна; државни пут II Б реда бр. 402:веза са ДП 170- Рача – Манастир Рача; државни пут II Б реда бр. 403: Калуђерске Баре-Митровац-Заовине.
4. **Изградња објеката.** Дозвољена градња обухвата грађевинска подручја у III зони заштите и то за потребе туристичких центара на локацијама: Калуђерске Баре (430ха), Шљивовица (210 ха), Ослуша (240 ха), викенд зоне Крње Јеле, Секулића, Језера и других насељских групација у околини хидроакумулације "Лазихи" ("Заовине") и околине Митровца, као и засеоке села Солотуша (Јасиковица, Пашићи, Иглићи и Омар). Поред наведених локација, под одређеним условима планирана је изградња туристичких капацитета на следећим локацијама: Заовине, Растиште, Јагоштица, Предов Крст и Перућац, као и на локалитетима Митровац и Мокра Гора.
 5. **Употреба минералних ђубрива и пестицида у пољопривреди.** Претпоставља се да се не ради о већим количинама које могу знатније угрозити животну средину. Међутим, постоји реална опасност од погрешне и преобилне употребе минералних ђубрива, пестицида, и уопште прекомерне хемизације пољопривредне производње. Едукација о примени пестицида и других заштитних средстава је неадекватна тако да постоји велика опасност од погрешне употребе ових средстава.
 6. На стање животне средине, осим створене просторно-функционалне структуре, утичу и савремени геодинамички процеси и појаве. **Ерозиони процеси** на истраживаном подручју предиспонирани су геолошком подлогом, али једним делом појачани и човековим утицајем. Терени на већим нагибима и мање обрасли шумом подложни су ерозији. Од савремених егзогенних процеса, јављају се и други облици и појаве, као што су: клизишта, јаружање и спирање, бујични токови, одроњавање и процеси карстификације.

2.2. ПРИКАЗ СТАЊА ЗАШТИЋЕНИХ ПРИРОДНИХ ДОБАРА И ПРЕДЕЛА

Према важећем Закону о националним парковима ("Службени гласник РС" број 84/15 и 95/18-др.закон) Национални парк „Тара“ основан је ради очувања: крашког рељефа (увале и долине, понорнице и вртаче), тресаве и др.; најквалитетнијих шумских екосистема лишћарских, четинарских и мешовитих заједница, на Балкану и у Европи, изванредне структуре, квалитета и здравственог стања састојина; станишта и популације дивље флоре, са бројним врстама биљака од значаја на националном, регионалном и европском нивоу, а посебно Панчићеве оморике на њеном исходном аутохтоном станишту и местима на којима је први пут пронађена и описана као за науку нова врста четинарског дрвета, као и дервентанског различка; станишта и популације дивље фауне, посебно птица (црна жуна, велики детлић, уралска сова, гаћаста кукумавка, дивља канаринка и планинска сеница), сисара (медвед, дивокоза, вук, дивља свиња, дивља мачка и куна златица), инсеката (ендемо-реликтни Панчићев скакавац) и др.; живописних и привлачних предела са низом карактеристичних обележја условљених стањем и одликама природних чиниоца, одмереним утицајем људи на природу, народним стваралаштвом и градитељством; богатог културно-историјског наслеђа, на првом месту манастира Рача, некрополе у Перућцу и у Растишту, скита Св. Ђорђа и заштите и очувања спомен обележја; адекватног квалитета живота људи у националном парку кроз развој друштвене, културне и економске активности.

Национални парк „Тара“ налази се на крајњем западу Републике Србије, захвата подручје ограничено лактастим током реке Дрине, између Вишеграда и Бајине Баште, а чине га планински масиви Звезда, Црни врх и Равна Тара. Са источне стране подручје је одвојено Солотушком реком и висоравни Поникве, а са јужне Креманском и Мокрогорском котлином. Подручје Националног парка „Тара“ простира се на територији општине Бајина Башта, у оквиру 10 катастарских општина: Јагоштица, Растиште, Заовине, Коњска Река, Перућац, Бесеровина, Зауглине, Рача, Мала Река и Солотуша, укупне површине 24.991,82 ха, од чега је 13.588,51 ха у државној својини, а у приватној и другим облицима својине 11.403,36 ха, од чега је I степеном обухваћено 13,35%, II степеном 34,07% и III степеном 52,58% укупне површине, на дан ступања на снагу овог закона.

Основне вредности НП „Тара“

Подручје Таре са кањоном Дрине карактерише комплекс разноврсних, често контрастних предела од оних који по својој структури подсећају на бореалне тајге са тресетиштима, преко типичних средњеевропских листопадних шума до субмедитеранских кречњачких или

серпентинтских камењара и стена. Њихова очуваност и велики предео, екосистемски, специјски а са тим у вези и генетички диверзитет сврставају овај део Србије као регион изузетног значаја за заштиту биодиверзитета.

На Тари се бореоевропске врсте као што су *Picea abies*, *Pinus silvestris*, *Vaccinium myrtilus*, *Eriophorum latifolium*, *Listera cordata*, *Goodyera repens*, итд. јављају на малим надморским висинама, а овај се феномен доводи у везу са специфичним феноменом климе планинске површи. Све шумске заједнице планинске површи које сачињавају лишћарске мешовите и лишћарско-четинарске шуме мозаично су распоређене у зависности од експозиције и нагиба терена одлискувајући, заправо комплекс микроклиматско/еколошких прилика које владају на Тари. Овај мозаик заједница као одраз разноврсних микроклиматских прилика у оквиру специфичне регионалне планинске површи Таре, заправо представља климатску и еколошку (и биогеографску) особеност ове планине.

Непрегледна шумска пространства овог питомог и по свему благородног подручја с правом га убрајају у једно од најшумовитијих у Европи, при чему поједини шумски комплекси спадају међу најочуваније, најквалитетније и најпродуктивније. Различити шумски екосистеми покривају више од 75% укупне територије планине Таре. Заштићена од разорних налета леденог доба са севера Европе, на Тари се, као у пространом прибежишту могла одржавати древна флора и вегетације из топлог и влажног терцијерног периода. Поред бројних клисура и кањона који представљају класичан пример рефугијалних станишта читава планинска површ је одиграла важну улогу прибежишта за многе биљне врсте и заједнице из доба терцијера.

Као терцијерни ендемо-реликт који је пре 20 милиона година био распрострањен широм Европе, а данас је сведен само на подручје око средњег тока реке Дрине, Панчићева оморика (*Picea omorica*.) је дрво изузетне лепоте и грациозности. Позната као „царица свих ендемита Европе“ или као „српска смрча“, Панчићева оморика данас расте и опстаје на еколошки различитим, не сувише бројним стаништима Таре. То су најчешће мање приступачни и заклоњени кречњачки или серпентински камењари окренути ка северу где се оморика меша и живи са различитим врстама лишћара и четинара. Све шуме у којима се јавља оморика на подручју планине Таре заштићене су као јединствена станишта и представљању строге научне резервате природе.

Поред ретких и значајних реликтних шума, нарочито оних са Панчићевом омориком, савремени период вегетације, у условима субатлантске природе која траје и данас на подручју Таре карактерише се постојањем јединствених олигодоминантних шума букве, јеле и смрче (*Piceo - Abieti - Fategum*).

Досадашњим истраживањима на Тари је утврђено преко 1000 врста васкуларне флоре, од чега је 66 ендемита. Поред изузетног биодиверзитета флоре на подручју Таре су и бројна су станишта значајне фауне.

Утврђен број врста птица на Тари до данас је 135 врста. До краја 1970. године била је позната 121 врста, од којих се 100 гнездило. Процењује се да је стварни диверзитет фауне птица на Тари, већи од утврђеног и да износи више од 170 врста. Посебно значајна врста на Тари и Звијезди је велики тетреб (*Tetrao urogalus*). Крајем 19 и почетком 20 века, на подручју је било доста тетреба чија је бројност нагло опала. Задњих десет година повремено се може видети мањи број птица ове популације.

На Тари је до сада регистровано нешто преко 40 врста сисара. Међу сисарима је посебно значајно и бројно присуство крупних сисара, као што су: медвед (*Ursus arctos L.*), вук (*Canis lupus L.*), дивокоза (*Rupicapra rupicapra L.*), срна (*Capreolus capreolus L.*), дивља свиња (*Sus scrofa*), видра (*Lutra lutra*), дивља мачка (*Felix silvestris*), јазавац (*Meles meles*), куна златица (*Martes martes*) и белица (*Martes fiona*).

у ширем региону Таре, констатује се око 25 представника херпетофауне, као што су: шарени даждевњаци (*Salamandra salamandra*), мрмољци (*Triturus sp.*), гаталинке (*Hyla arborea*), грчке жабе (*Rana graeca*), шумске корњаче (*Testudo hermannii*), степски смук (*Coluber caspius*), обичан смук (*Elaphone longissima*), поскок (*Vipera ammodytes*) итд.

Воде Националног парка Тара карактерише присуство 19 врста ихтиофауне. Посебну вредност представљају салмонидне врсте карактеристичне за високопланинске водене екосистеме: поточна пастрмка (*Salmo trutta* L.) и младица (*Hucho hucho* L.).

На подручју Таре констатовано је 115 врста дневних лептира, а 23 врсте се налазе у Црвеној књици дневних лептира Србије.

Јужни део Националног парка у зони Заовина, на јужним обронцима планине Таре, је посебно интересантан јер се у њему налази велика хидроакмулација са браном "Лазихи", око које егзистирају засеоци села Заовине и Коњска река, који су окружени планинским пределима Таре. Све ово даје посебан предеони печат овом делу Националног парка.

Зону Заовина одликује пре свега очуваност предела, елемената животне средине и специфична физиономија рељефа. Комбинација фрагмената високих површи на развођима са пашњацима и високим боровима, стрмих долињских страна и дубоко усечених речних долина обраслих столетним шумама са ретким засеоцима дају овом простору специфичну лепоту са високим степеном атрактивности.

Посебна вредност је ендемореликтна врста четинара, чувена Панчићева оморика, коју је Јосиф Панчић открио управо у Заовинама 1875. године. Данас постоји неколико значајних локалитета Панчићеве оморике у Заовинама који су дефинисани као посебна станишта. Вредност Заовина представљају и мешовите шуме црног и белог бора на серпентинитима, као и чисте шуме црног или белог бора, које су специфичне реликтне фитоценозе.

О значају флоре Заовина говори присуство великог броја ендемичних и реликтних биљних врста које наглашавају њену посебност са аспекта биолошке разноврсности. Преко 15% флоре Србије и Црне Горе евидентирано је на овом подручју. На флористички значај најбоље указује 55 биљних врста са прелиминарне Црвене листе флоре Србије и Црне Горе, 25 врста од међународног значаја, 14 врста заштићених CITES конвенцијом и 15 врста природних реткости.

У погледу животињског света подручје Заовина се такође издваја као значајно. Регистровано је укупно 36 врста сисара. На прелиминарном списку врста за Црвену листу кичмењака Србије налазе се 23 врсте сисара са подручја Заовина, што чини 63,9% врста са овог списка.

Риболовне воде припадају пастрмским водама. На простору је регистровано пет врста водоземаца и шест врста гмизаваца. На основу бројности врста може се констатовати да Заовине спадају у подручја са високим диверзитетом херпетофауне.

Утврђена фауна птица Заовина обухвата 108 врста, што чини око 30% укупног броја врста птица забележених у Србији. Од тога се на овом подручју налази 46 врста птица које су заштићене као природне реткости.

Подручја са посебном заштитом у Националном парку - локалитети по режимима заштите³

Укупна заштићена површина природног добра 24.991,82 хектара

На подручју Националног парка Тара, у погледу режима заштите, постоје три зоне или **три степена заштите**:

Режим заштите I (првог) степена П= 3.323,92 ха 13,30%

У овом режиму заштите налазе се најзначајније природне вредности Националног парка Тара, обухваћене са 17 локалитета (строгих природних резервата и издвојеним локалитетима у првом степену заштите). Сваки резерват обухвата неки природни феномен и

³ у овој тачки дат је само списак локалитета у I и II степену заштите, док је у Просторном плану дат детаљан приказ флоре и фауне Националног парка у II-3.2.1, детаљан приказ заштићених локалитета у III-1.1., списак парцела у њиховом обухвату дат је у IV-1.1., а границе обухвата локалитета дате су у I-1.3.2.

у начелу је изузетан. Основни циљеви издвајања резервата су очување постојећег стања, обезбеђење дејства природних закономерности, без утицаја човека, у непрекидном, динамичном процесу развојних фаза и природних промена, чување аутохтоности биљног и животињског света, без уношења алохтоних врста. Дозвољава се само ограничени научно-истраживачки рад, обезбеђење техничких и других услова за ефикасну заштиту од пожара, постављање по ободу резервата противпожарних осматрачница, међусобно повезивање резервата и њихово уклапање у мрежу шетних и планинарских комуникација на локалитетима: Клисура Раче и Црвени поток, са осталим ограничењима датим у условима Завода за заштиту природе Србије од 29.08.2018.године

Локалитети у режиму заштите I степена: 1.„Кањон Бруснице“ 2. „Звезда“ 3.„Клисура Дервенте“ 4.„Клисура Раче“ 5.„Рачанска Шљивовица“ 6.„Црвени поток“ 7.„Под Горушицом“ 8.„Црвене стене“ 9.„Било“ 10.„ Љути брег“ 11.„Змајевачки поток“ 12.„Врањак“ 13.„Студенац“ 14.„Кањон Склопови“ 15.„Алушка планина“ 16. „Пушине“ 17.„ Кремићи“.

Табела 3: Локалитети у режиму заштите I степена (на основу Студије заштите – стручне основе за израду Закона о Националном парку Тара, Београд, 2015.година-Завод за заштиту природе Србије)

Локалитети у режиму заштите I степена	
Локалитет	Површина/ha
„Кањон Бруснице“	407,87
„Звезда“	2030,18
„Клисура Дервенте“	235,67
„Клисура Раче“	301,80
„Рачанска Шљивовица“	17,81
„Црвени поток“	20,09
„Горушице“	11,26
„Црвене стене“	45,72
„Било“	13,38
„Љути брег“	4,71
„Змајевачки поток“	6,79
„Врањак“	6,10
„Студенац“	2,74
„Кањон Склопови“	111,79
„Алушка планина“	98,32
„Пушине“	1,64
„Кремићи“	8,07
Укупно	3323,92

Режим заштите II (другог) степена П = 8.514,39 ha, 34,07 %

У режиму другог степена заштите налази се 19 локалитета, предеоних целина, заштитних локалитета око локалитета у првом степену заштите, једног локалитета са омориком. Укупна површина са режимом заштите II (другог) степена

Локалитети у режиму заштите II степена: 1.Предеона целина „Јагоштица“ 2.Предеона целина „Звезда II“ 3. Предеона целина „ Звезда –Божурна“ 4. Предеона целина „Рачанска Шљивовица II“ 5. Предеона целина „Борово брдо-Настијење“ 6. Предеона целина „Црвени поток II“ 7.Предеона целина „Горушице II“ 8. Предеона целина „Црни врх“ 9. Предеона целина „Глог“ 10.Локалитет „Јањач“ 11. Локалитет „Поповића поток (Тренице)“ 12.Локалитет „Врањак“ 13.Локалитет „Џанићи“ 14.Локалитет „Бели Рзав-Заовине“ 15.Локалитет „Солотуша“ 16.Предеона целина „Рача“ 17. Предеона целина „Клисура Дервенте и Дрине“ 18 Локалитет „Алушка планина II“ 19.Локалитет „Соколина“.

Табела 4: Локалитети у режиму заштите II степена
(на основу Студије заштите – стручне основе за израду Закона о Националном парку Тара, Београд, 2015.година-Завод за заштиту природе Србије)

Локалитети у режиму заштите II степена	
Локалитет	Површина/ha
„Јагоштица“	1295,21
„Звезда II“	599,94
„Звезда - Божурна“	237,05
„Рачанска Шљивовица II“	75,89
„Борово брдо - Настијење“	193,95
„Црвени поток II“	86,25
„Горушице II“	100,55
„Црни врх“	2669,13
„Глог“	262,81
„Јањач - Дикава“	293,88
„Поповића поток - Тренице“	33,62
„Врањак - Град“	165,16
„Цанићи“	18,40
„Бели Рзав“	395,74
„Солотуша“	240,14
„Рача“	244,97
„Клисура Дервенте и Дрине“	1007,99
„Алушка планина II“	521,35
„Соколина“	72,33
Укупно	8514,39

Режим заштите III (трећег) степена П=13.153,51 ha 52,63%

Режим заштите III степена обухвата све површине ван I и II степена заштите, пољопривредне површине, површине под шумама, грађевинска земљишта, зона намењена за одрживо коришћење и развој, инфраструктурну градњу, лов и риболов, туристичке зоне.

Станишта

Подручје Националног парка Тара карактеришу мозаично распоређени екосистеми и често контрасни предели од оних који по својој структури подсећају на бореалне тајге са тресетиштима, преко типичних средњеевропских листопадних шума до субмедитеранских кречњачких или серпентинских камењара и стена. Ови екосистеми су станишта великог броја врста, које су махом ендемичног и реликтног карактера, као и оних врста које су у већем делу јужне Европе драстично проређене, а њихове популације структурно неуравнотежене и опадајуће. Досадашњим активностима идентификовано је 13 типова станишта. Најзаступљенији тип шумских станишта, односе се на шуме јеле са 9.555,71 ha тј. 51,35%. Листу станишта на подручју парка које треба посебно штити према Правилнику о критеријумима за издвајање типова станишта, о типовима станишта, осетљивим, угроженим, ретким и за заштиту приоритетним типовима станишта и о мерама за њихово очување („Службени гласник РС“, број 35/10) неопходно је допунити са још више типова станишта који се пре свега односе на подземна и водена станишта.

Еколошки значајно подручје и еколошки коридори

Према подацима из Централног регистра заштићених природних добара и документације Завода, у границама Плана налази се НП "Т'ара". Еколошки значајно подручје "Т'ара" еколошке мреже Републике Србије се налази већим делом у границама Плана.

Дрина са приобалним појасом у природном и блиско-природном стању је еколошки коридор од међународног значаја еколошке мреже РС.

Водотоци са приобалним појасевима у природном и блиско-природном стању и предеони елементи унутар културног предела (појасеви зеленила, групе стабала, појединачна стабла, кошанице, међе, живице и сл.) у границама Плана, имају улогу локалних еколошких коридора еколошке мреже.

Међународно значајна подручја

Подручја Таре, Шаргана, Мокре Горе и Заовина препозната као међународно значајна⁴ су:

1. Шире подручја Таре идентификовано је као подручје значајно за биљке (Important Plant Areas-IPA).
2. IBA TARA, IBA CODE: IBA026SRB препознато као значајно подручје за птице (Important Bird Areas-IBA). IBA обухвата ширу околину Таре.
3. Подручје НП-а Таре представља одабрано подручје за дневне лептире у Србији (Prime Butterflz Areas in Serbia-PBA).

EMERALD мрежа

EMERALD представља еколошку мрежу састављену од Подручја од посебне важности за заштиту природе (ASCI), односно просторних целина и станишта које су од посебног националног и међународног значаја са аспекта очувања биолошке разноврсности. Пројекат је покренуо Савет Европе као део активности које произилазе из примене *Конвенције о очувању дивљег биљног и животињског света и природних станишта Европе*, тзв. Бернске конвенције. Овом конвенцијом, која је усвојена 1979. године (Репубилка Србија је потписала и ратификовала конвенцију), регулише се заштита угрожених дивљих биљних и животињских врста и одређених типова станишта.

У Србији је идентификовано 61 подручје од посебне важности за заштиту природе (ASCI) у оквиру EMERALD мреже, међу којима су и подручје *YUSRБ0009 Тара* и *YUCPB0018 Шарган - Мокра Гора*.

2.3. СТАЊЕ КУЛТУРНОГ НАСЛЕЂА

Према подацима надлежног Републичког завода за заштиту споменика културе (Услови чувања, одржавања и коришћења непокретних културних добара за потребе израде ППППН НП "Тара" од 27.07.2018..године) и Плану управљања археолошким налазиштима Средњовековни надгробни камени споменици – стећци у општинама Бајина Башта и Пријеполје (2013.год,) на Планском подручју налазе се археолошка налазишта, споменик културе од великог значаја и добра која уживају претходну заштиту.

АРХЕОЛОШКА НАЛАЗИШТА

На подручју Националног парка Тара на катастарским општинама Перућац и Растиште налазе се два археолошка налазишта која су под називом *Стећци – средњовековни надгробни споменици (Stećci Medieval Tombstone Graveyards)* уписани су на Унескову Листу светске културне и природне баштине у 2016. години под бројем 1504 (<http://whc.unesco.org/en/list/1504>).

Стећци – средњовековни надгробни споменици уписани су на Унескову Листу светске културне и природне баштине на основу критеријума *ii* који указује да културно добро представља важну размену људских вредности кроз одређени временски период или унутар културног подручја света и критеријума *vi* који указује да је културно добро директно и опипљиво повезано са догађајима или живом традицијом, с идејама или веровањима, с уметничким и књижевним радовима изванредног јединственог значаја, што сведочи о изузетној универзалној вредности овог културног добра.

1. **Археолошко налазиште Мраморје у Перућцу**, културно добро од изузетног значаја на територији општине Бајина Башта (43.957760, 19.430246) (Решење Републичког завода за заштиту споменика културе о утврђивању археолошког налазишта Мраморје у Перућцу, општина Бајина Башта, бр. 709/3 од 25.09.1968; Одлука о категоризацији Службени гласник СРС бр. 14/79 и 30/89).

⁴ Правни основ избора међународно значајних подручја (IBA, IPA, PBA) чине акти које је ратификовала СР Југославија: Декларација UN о животној средини и развоју, Агенда 21, Конвенција о биолошкој разноврсности и други акти. Године 1993 СР Југославија је усвојила и "Резолуцију о политици заштите животне средине у СР Југославији" и "Резолуцију о политици очувања биодиверзитета у СР Југославији".

Археолошко налазиште уписано је на Листу светске културне и природне баштине коју води УНЕСКО.

Археолошко налазиште Мраморје налази се у месту Перућац, општина Бајина Башта, на катастарским парцелама број 39, 40, 46, 47, 48, 49, 50 КО Перућац у власништву Општине Бајина Башта, ул. Душана Вишића 28, Бајина Башта и катастарској парцели број 50 КО Перућац у власништву Драге Шкрњић из Перућца (комбиновано државно и приватно).

Координате заштићене околине (бафер зона) археолошког налазишта у Перућцу на основу препорука Унеска:

1. 43° 57' 31" N 19° 25' 37" E
2. 43° 57' 17" N 19° 25' 40" E
3. 43° 57' 28" N 19° 25' 57" E
4. 43° 57' 18" N 19° 25' 59" E

2. Археолошко налазиште Мраморје на потесима Гајеви (43.945128, 19.348394) и Урошевине (43.945676, 19.353507) у Растишту (Одлука о утврђивању Мраморја на потесима Гајеви и Урошевине у Растишту за археолошко налазиште „Службени гласник РС“ бр. 50 од 18. маја 2012). Археолошко налазиште уписано је на Листу светске културне и природне баштине коју води УНЕСКО.

Археолошко налазиште Мраморје налази се у месту Растиште, општина Бајина Башта, на катастарским парцелама број 2002 и 2072 КО Растиште у власништву ЈП Национални парк „ТАРА“, Миленка Топаловића 3, Бајина Башта (државно).

Околина непокретности налази се на катастарским парцелама број 2001, 2003, 2011/2, 2012, 2013, 2014, 2015, 2016, 2017, 2044/1, 2044/2, 2044/3, 2045/1, 2045/2, 2046, 2047, 2054, 2055, 2071, 2073, 2074, 2075, 2076, 2077/1, 2077/2, 2196, 2369, 2370, 2457, 4417, 4444 КО Растиште у власништву ЈП Национални парк „Тара“, Миленка Топаловића 3, Бајина Башта и мештана Растишта (комбиновано државно и приватно).

Координате заштићене околине (бафер зона) археолошког налазишта у Растишту на основу препорука Унеска:

1. 43° 56' 45" N 19° 20' 49" E
2. 43° 56' 39" N 19° 21' 00" E
3. 43° 56' 39" N 19° 21' 15" E
4. 43° 56' 48" N 19° 21' 14" E

За културна добра *Стећици – средњовековни надгробни споменици* уписана на УНЕСКО-ву Листу светске културне и природне баштине прописане су мере у оквиру Плана управљања културним добром који је усвојен Одлуком Скупштине општине Бајина Башта 01 бр. 06-38/2013 од 31. децембра 2013, Службени лист Бајина Башта

СПОМЕНИК КУЛТУРЕ ОД ВЕЛИКОГ ЗНАЧАЈА

Манастир Рача, споменик културе од великог значаја на територији општине Бајина Башта, катастарска општина Рача (Решење Завода за заштиту и научно проучавање споменика културе НРС, број 122/55 од 8. фебруара 1955. године; Одлука о категоризацији објављена у Службеном гласнику СРС бр. 28/83).

Манастир Рача представља најзначајнију културно-историјску вредност за Бајину Башту. Храм Вазнесења Христовог смештен је у селу Рача 6 km западно од Бајине Баште, на обронцима Таре, на месту где река Рача излази из свог живописног кањона. По предању, манастир је у другој половини 13. века подигао краљ Драгутин (1276–1282). У току своје историје манастир је два пута рушен до темеља, а његов данашњи изглед потиче из 1835. године. Захваљујући свом скривеном положају, манастир је опстао и значајно допринио у тешким временима за српски народ. У манастиру се по паду српске средњовековне државе образовао центар писмености и преписивачке књижевности познат као „Рачанска преписивачка школа“. После Велике сеобе Срба 1690. године калуђери Рачани у Сент Андреји постављају темељ српске азбуке и књижевности у новом веку. За време Другог светског рата у манастиру је чувано „Мирослављево јеванђеље“, најстарија српска књига, писано у 12. веку. Унутрашњост манастира украшена је иконама и фрескама, а манастирски иконостас са две иконе Исуса и Богородице, дело Георгија Бакаловића из 1840. године, сматра се једним од најлепших у Србији.

У околини манастира налазе се локалитети Скит св. Ђорђа и Орашац. Локалитет Скит св. Ђорђа налази се у близини врела Лађевац. Према турским катастарским пописима из 1528–1530. године, овде се у 16. веку налазио манастир Ланиште. Археолошким ископавањима откривене су грађевине које су могле да буду двор или манастирски конак. Орашац се налази 500 m источно од манастира и на овом локалитету откривена је касноантичка базилика.

ДОБРА КОЈА УЖИВАЈУ ПРЕТХОДНУ ЗАШТИТУ (према Закону о културним добрима – Сл-гласник РС бр. 71/94)

надгробни споменици – стећци, грађевине и њихови остаци:

<p>КО Растиште:</p> <ul style="list-style-type: none"> - средњовековни надгробни споменици стећци на локалитету Борје (Присоја) у засеоку Алуге - археолошки локалитети Грчко гробље и Борје - центар села Растиште
<p>КО Засовине (Заовине):</p> <ul style="list-style-type: none"> - један украшени средњовековни надгробни споменик – усадник на Лазића гробљу (Биљеги); - кућа Рада Јелисавчића; - дрвена црква из периода 18. и 19.века, која је утврђена за културно добро
<p>КО Перућац:</p> <ul style="list-style-type: none"> - један средњовековни камени споменик стећак на локалитету Росуље; - вила „Дрина“; - вила у парку у центру насеља; - воденица на реци Врело; - мала хидроелектрана Врело изграђена 1927. године према пројекту др Миладина Пећинара, хидротехничког инжињера;
<p>КО Бесеровина:</p> <ul style="list-style-type: none"> - средњовековни надгробни споменици стећци на локалитету Босиљковац на обали Дрине (археолошки локалитет);
<p>КО Рача:</p> <ul style="list-style-type: none"> - истражени остаци касноантичке и рановизантијске грађевине на локалитету Орашац код рибњака манастира Рача; - остаци средњовековне грађевине на локалитету Скит Св. Ђорђа; - остаци рановизантијског утврђења на локалитету Градина; - Меморијални споменик „Борово брдо“, назван по истоименом локалитету у Рачанској Шљивовици, удаљен је око 4 km од центра Калуђерских бара. На овом месту формирана је Прва партизанска рачанска чета 3. августа 1941. године.
<p>КО Мала Река:</p> <ul style="list-style-type: none"> - етно домаћинство на Калуђерским Барама; - меморијални споменик Борово брдо у Рачанској Шљивовици; - археолошки локалитет Скит Св. Ђорђа - археолошки локалитет ћелије у Поповићима - археолошки локалитет Градина - археолошки локалитет Стари Пут
<p>КО Солотуша:</p> <ul style="list-style-type: none"> - остаци утврђења (замка) Солотник–Кулина на стени поред села Солотуша. Подигнут је средином 15. века и веома брзо је разорен у нападу османских освајача. Зидови на неким деловима дворца високи су преко 4 m (43.897506 N, 19.604011 E); - један средњовековни камени споменик стећак на имању Раше Стаменића; - један средњовековни камени споменик стећак на Антонијевићевој ливади испод сеоског гробља; - археолошки локалитет Вигњеви; - археолошки локалитет Луке; - археолошки локалитет Антонијевића ливаде; - воденице на реци Солотуши.
<p>остало: објекти народног градитељства, етнолошко наслеђе, споменици и спомен обележја</p>

2.4. ПРОБЛЕМИ ЗАШТИТЕ ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ КОЈИ СУ РАЗМАТРАНИ У ПЛАНУ

У Просторном плану подручја посебне намене НП „Тара“ идентификовани су кључни проблеми заштите животне средине на основу увида у стање и података добијених са терена.

Као **облици угрожавања животне средине** на подручју Просторног плана подручја посебне намене НП "Тара" могу се издвојити:

7. Привредни (индустријски) објекти, и то:

- Сточне фарме;
- Објекти за прераду дрвета – пилане;
- Објекти за прераду креча – кречане;
- Привремена позајмишта камена и каменоломи.

На подручју Националног парка Тара евидентне су резерве минерала (камен, креч и др.), које су раније биле и експлоатисане, али се престало са проглашењем НП Тара. Само *на подручју НП Тара евидентирано је око тридесетак деградираних површина позајмишта минералних сировина (камена), укупне површине пркео 5 ha*. Напомиње се да је санација каменолома сложен поступак, а да они због тога трајно визуелно нарушавају предео..

8. Проблеми комуналне инфраструктуре:

а) Недовољна изграђеност водоводне инфраструктуре. Становништво се снабдева водом са локалних водовода, бунара или са јавних чесми, и неселективним каптирањем извора различите издашности (надлежне службе не располажу информацијама о свим каптираним изворима). Неизграђеност комуналне инфраструктуре посебно је проблематична у насељима која су се формирала као туристички центри.

- *Изузев насеља и домаћинстава која се снабдевају из система тарског водовода са акумулације "Кушчица" и Омарских врела, постојећа изворишта водоснабдевања не испуњавају у потпуности санитарно-хигијенске мере заштите.* Око локалних изворишта водоснабдевања не постоје зоне санитарне заштите, како је то прописано Законом о водама. Не постоји контрола квалитета воде за пиће.
- *Неадекватно каналисање отпадних вода*, што представља највећи еколошки проблем. Како терен природно гравитира ка рекама, све кишне воде које припадају сливу Дрине и Ђетиње отичу ка њима без претходног третмана. Не постоји уређај (постројење) за пречишћавање отпадних вода.
- У највећем броју случајева за одвођење комуналних отпадних вода користе се *несанитарне (пропусне) септичке јаме*, чиме је директно угрожено земљиште, као и подземне воде које се користе за водоснабдевање, с тим што постоји и један број водонепропусних санитарних септичких јама које се периодично празне од стране надлежног комуналног предузећа.
- *Непостојање организованог начина прикупљања, транспорта и депоновања отпада са планског подручја.*

б) Неограђена, често неуређена, а делом и нелегализована гробља. Организована брига о овим комуналним објектима и њихово континуирано одржавање не постоји.

3. **Саобраћај**, као извор првенствено аерозагађења и буке, али и загађења земљишта и воде. Имајући у виду да кроз предметно подручје пролазе важнији саобраћајни правци, али да саобраћај није великог интензитета, овај вид загађивања животне средине нема већи значај, односно концентрисан је у ужем, непосредном, окружењу саме саобраћајнице. Значајнији путни правци на територији Плана и у његовој околини су: државни пут II А реда бр. 172: Бајина Башта – Перућац; државни пут IIA реда бр. 170: Бајина Башта - Калуђерске баре – Кремна; државни пут II Б реда бр. 402:веза са ДП 170- Рача – Манастир Рача; државни пут II Б реда бр. 403: Калуђерске Баре-Митровац-Заовине.

4. **Интензивна изградња објеката.** Дозвољена градња обухвата грађевинска подручја у режиму III степена заштите и то за потребе туристичких центара на локацијама: Калуђерске Баре (430ха), Шљивовица (210 ха), Ослуша (240 ха), Митровац и викенд зона Крња Јела-Метаљка, као и засеоцима Заовина у широј зони језера (Секулићи, јездићи, лазићи, Нова Вежања и др.) и засеоцима села Солотуша (Јасиковица, Пашићи, Иглићи и Омар). Поред наведених локација, под одређеним условима, Просторним планом Националног парка Тара, планирана је изградња туристичких капацитета на следећим локацијама: Заовине, Растиште, Јагоштица, Предов Крст и Перућац и др. у складу са режимима заштите природе и културних вредности. Нагласак се мора дати природи и животној околини са максималним коришћењем природних елемената приликом градње и извођења визуелних елемената смештајних објеката.

5. **Употреба минералних ђубрива и пестицида у пољопривреди.** С обзиром да се не располаже информацијама о употребљеним количинама ђубрива у пољопривреди, тако не може да се сагледа ни стваран ефекат њихове употребе на загађивање земљишта, подземних и површинских вода. Претпоставља се да се не ради о већим количинама које могу знатније угрозити животну средину. Међутим, постоји реална опасност од погрешне и преобилне употребе минералних ђубрива, пестицида, и уопште прекомерне хемизације пољопривредне производње. Едукација о примени пестицида и других заштитних средстава је неадекватна тако да постоји велика опасност од погрешне употребе ових средстава.

6. На стање животне средине, осим створене просторно-функционалне структуре, утичу и савремени геодинамички процеси и појаве. **Ерозиони процеси** на истраживаном подручју предиспонирани су геолошком подлогом, али једним делом појачани и човековим утицајем, поготов опри изградњи путева. Терени на већим нагибима и мање обрасли шумом подложни су ерозији. Од савремених егзогених процеса, јављају се и други облици и појаве, као што су: клизишта, јаружање и спирање, бујични токови, одроњавање и процеси карстификације.

3. ОПШТИ И ПОСЕБНИ ЦИЉЕВИ СТРАТЕШКЕ ПРОЦЕНЕ И ИЗБОР ИНДИКАТОРА

Општи и посебни циљеви стратешке процене дефинишу се на основу захтева и циљева у погледу заштите животне средине у другим плановима и програмима, циљева заштите животне средине утврђених на нивоу Републике и међународном нивоу, прикупљених података о стању животне средине и значајних питања, проблема и предлога у погледу заштите животне средине у плану или програму. На основу дефинисаних циљева врши се избор одговарајућих индикатора који ће се користити у изради стратешке процене.

3.1 ОПШТИ И ПОСЕБНИ ЦИЉЕВИ СТРАТЕШКЕ ПРОЦЕНЕ

Према члану 14. Закона о стратешкој процени утицаја на животну средину општи и посебни циљеви стратешке процене дефинишу се на основу захтева и циљева у погледу заштите животне средине у другим плановима и програмима, циљева заштите животне средине утврђених на нивоу Републике и међународном нивоу, прикупљених података о стању животне средине и значајних питања, проблема и предлога у погледу заштите животне средине у плану или програму.

На основу захтева и циљева у погледу заштите животне средине наведених у плановима и стратегијама за потребе израде овог извештаја дефинисани су општи циљеви стратешке процене:

- чување пољопривредног земљишта, превенција конверзије најплоднијег земљишта у друге (непољопривредне) сврхе;
- заштита, унапређење стања шума и шумског земљишта и повећање површина под шумама;
- рационално коришћење природних ресурса и енергије (смањење потрошње воде у индустрији и у домаћинствима, смањење губитака воде у дистрибутивној мрежи, развијање система даљинског грејања, повећање енергетске ефикасности);
- имплементација стратешких одређења Националне стратегије управљања отпадом планирањем – изградње регионалне санитарне депоније;
- повећање броја становника обухваћених системом сакупљања отпада и развијање система компостирања пољопривредног (органичног отпада) и санирање постојећих неусловних и непланских сметлишта која представљају највећи ризик по животну средину и здравље људи;
- развијати постројења за примарни и секундарни третман отпадних вода и заштита и унапређење квалитета вода до нивоа прописаних класа квалитет;
- очување и заштита подручја заштићених природних и културних добара и заштитних појасева и њихово одрживо укључивање у туристичку понуду;
- смањити емисије штетних материја у ваздух и смањити емисију буке из саобраћаја и спречити инцидентна неконтролисана испуштања загађујућих материја у ваздух, воде и земљиште;
- повећати обим инвестиција за заштиту животне средине и развој система мониторинга животне средине (ваздуха, вода, земљишта и буке);
- побољшати информисање и обуку становништва за заштиту животне средине и обезбедити учешће јавности у доношењу одлука које могу имати утицаја на квалитет животне средине.

За реализацију општих циљева утврђују се посебни циљеви стратешке процене у појединим областима заштите:

Табела бр. 5: Посебни циљеви стратешке процене

Р. бр.	Области и циљеви стратешке процене
	Квалитет ваздуха
1	Смањење емисије полутаната и смањење емисије угљеникових оксида
2	Смањење степена изложености становништва полтуантима из ваздуха
	Управљање водама
3	Унапређења квалитета површинских и подземних вода – пречишћавање

	отпадних вода
4	Смањење ризика од поплава и бујичних вода
	Коришћење и заштита земљишта
5	Чување обрадивог пољопривредног земљишта
6	Повећање степена шумовитости
7	Смањење загађивања земљишта (ограничена и контролисана употреба агрохемијских мера и планско одлагање отпада)
	Управљање отпадом
8	Унапређење система прикупљања, третмана и одлагања чврстог отпада
9	Санирање и рекултивација постојећих сметлишта чврстог отпада
	Заштита од буке
10	Смањење изложености становништва повишеном нивоу буке
	Енергетска ефикасност
11	Унапређење енергетске ефикасности и смањење потрошње необновљивих извора енергије
12	Смањити емисију гасова са ефектом „стаклене баште“
	Очување биодиверзитета, унапређење предела и управљање заштићеним природним и културним добрима
13	Очување биодиверзитета, унапређења предела и унапређење ефикасности заштите на принципима одрживости и укључивањем у туристичку понуду
	Насеља, становништво и људско здравље
14	Очување насељености руралних подручја
15	Унапређење здравља становништва – организовање система здравствене заштите
	Јачање капацитета за заштиту животне средине
16	Унапређење општинских служби за заштиту животне средине и мониторинг и унапређење информисања јавности по питањима животне средине

3.2. ИЗБОР ИНДИКАТОРА

Табела бр. 6: Избор индикатора

Ред. бр. ЦСП	Циљеви СПУ	Индикатори
1	Смањење емисије полутаната и смањење емисије угљеникових оксида	Емисије честица SO ₂ , NO ₂ , CO ₂
2	Смањити степен изложености становништва загађеном ваздуху	Број дана када је прекорачена гранична вредност имисије (ГВИ) ⁵ за чађ, SO ₂ и NO ₂
3	Унапређења квалитета површинских и подземних вода – пречишћавање отпадних вода	Кисеонички параметри (Петодневна биолошка потрошња кисеоника БПК ₅ и хемијска потрошња кисеоника), Одржавање прописане класе квалитета водотокова
4	Смањење ризика од поплава и бујичних вода	% смањења површина земљишта угрожених поплавама и бујичним водама
5	Чување обрадивог пољопривредног земљишта	% смањења површина обрадивог пољопривредног земљишта
6	Повећање степена шумовитости	% повећања површина под шумом
7	Смањење загађивања земљишта (ограничена и контролисана употреба агрохемијских мера и планско одлагање отпада)	% загађених површина, % пољопривредних површина на којима се користе агрохемијске мере, количине употребљених пестицида, број, локације безусловних сметлишта и процењена количина неплански депонованог отпада

⁵ ГВИ – граничне вредности имисије за наведене загађујуће материје у складу са Правилником о граничним вредностима, методама мерења имисије, критеријумима за успостављање мерних места и евиденцији података (“Службени гласник РС”, бр. 54/92, 30/99)

8	Унапређење система прикупљања, третмана и одлагања чврстог отпада	% домаћинстава укључених у систем, % отпада који се третира, % отпада који се одлаже на сан. депонију
9	Санирање и рекултивација постојећих сметлишта чврстог отпада	број санираних и рекултивисаних сметлишта чврстог отпада
10	Смањење изложености становништва повишеном нивоу буке	Број стамбених објеката у зони заштите дуж планираног аутопута, путева магистралног значаја и на местима укрштања транзитних саобраћајница
11	Унапређење енергетске ефикасности и смањење потрошње необновљивих извора енергије	Емисија CO ₂ , % смањења потрошње енергената, % смањења потрошње угља и нафтних деривата
12	Смањити емисију гасова са ефектом „стаклене баште“	% смањења емисије гасова са ефектом „стаклене баште“ (CO ₂ , CH ₄ , NO ₂ , CFC)
13	Очување биодиверзитета, унапређења предела и унапређење ефикасности заштите на принципима одрживости и укључивањем у туристичку понуду	Број и значај заштићених биљних и животињских врста, Број и површина заштићених природних добара и предеоних целина, Број и квалитет заштићених непокретних културних добара, Број посетилаца у визиторским центрима
14	Очување насељености руралних подручја	% смањења становника у сеоским насељима
15	Унапређење здравља становништва – организовање система здравствене заштите	% становништва са приступом здравствено исправној води за пиће, % становништва са приступом адекватним системима прикупљања и пречишћавања отпадних вода, % становништва са приступом објектима основне здравствене заштите
16	Унапређење општинских служби за заштиту животне средине и мониторинг и унапређење информисања јавности по питањима животне средине	Број људи задужен за животну средину у Општини, Број мерних тачака у системима мониторинга Број информација о животној средини у средствима информисања

4. ПРОЦЕНА МОГУЋИХ УТИЦАЈА ПЛАНСКИХ РЕШЕЊА НА ЖИВОТНУ СРЕДИНУ

Процена могућих утицаја плана и програма на животну средину, према Закону, садржи следеће елементе:

- 1) приказ процењених утицаја варијантних решења плана повољних са становишта заштите животне средине са описом мера за спречавање и ограничавање негативних, односно увећање позитивних утицаја на животну средину;
- 2) поређење варијантних решења и приказ разлога за избор најповољнијег решења;
- 3) приказ процењених утицаја плана и програма на животну средину са описом мера за спречавање и ограничавање негативних, односно увећање позитивних утицаја на животну средину;
- 4) начин на који су при процени утицаја узети у обзир чиниоци животне средине укључујући податке о: ваздуху, води, земљишту, клими, јонизујућем и нејонизујућем зрачењу, буци и вибрацијама, биљном и животињском свету, стаништима и биодиверзитету; заштићеним природним добрима; становништву, здрављу људи, градовима и другим насељима, културно-историјској баштини, инфраструктурним, индустријским и другим објектима или другим створеним вредностима;
- 5) начин на који су при процени узете у обзир карактеристике утицаја: вероватноћа, интензитет, сложеност/реверзибилност, временска димензија (трајање, учесталост, понављање), просторна димензија (локација, географска област, број изложених становника, прекогранична природа утицаја), кумулативна и синергијска природа утицаја.

4.1. ПРОЦЕНА УТИЦАЈА ВАРИЈАНТНИХ РЕШЕЊА

Закон не прописује шта су то варијантна решења плана која подлежу стратешкој процени утицаја, али у пракси се морају разматрати најмање две варијанте:

- 1) Варијанта да се план не усвоји, и
- 2) Варијанта да се план усвоји и спроведе.

Пожељно је да се са стратешком проценом почне у најранијим фазама израде плана, при чему треба разматрати сва рационална решења по секторима плана. Варијантна решења просторног плана представљају различите рационалне начине, средства и мере реализације циљева плана у појединим секторима развоја, кроз разматрање могућности коришћења одређеног простора за специфичне намене и активности, односно разматрање могућности коришћења различитих простора за реализацију конкретне активности која се планира. Поред тога, треба узети у обзир и варијанте имплементације плана.

Укупни ефекти плана, па и утицаји на животну средину, могу се утврдити само поређењем са постојећим стањем, са циљевима и варијантним решењима плана. За просторне планове дужег временског хоризонта и са већом неизвесношћу реализације, метод израде сценарија модела развоја омогућује процену позитивних и негативних ефеката варијантних решења плана.

У овом извештају приказани су резултати стратешке процене утицаја варијанте да се просторни план не усвоји и варијанти да се усвоји и спроводи. У следећим табелама даје се процена утицаја варијантних решења, у смислу да је укупан утицај позитиван, негативан или да утицаја нема, што је најчешће повезано са тиме да је утицај, у ствари, нејасан, јер не постоје конкретни индикатори за праћење стања и утицаја.

Табела бр.7: Процена утицаја у односу на циљеве стратешке процене утицаја у варијанти да се план не примени

Циљеви стратешке процене

1	Смањење емисије полутаната и смањење емисије угљеникових оксида	9	Санирање и рекултивација постојећих сметлишта чврстог отпада
2	Смањити степен изложености становништва загађеном ваздуху	10	Смањење изложености становништва повишеном нивоу буке
3	Унапређења квалитета површинских и подземних вода – пречишћавање отпадних вода	11	Унапређење енергетске ефикасности и смањење потрошње необновљивих извора енергије
4	Смањење ризика од поплава и бујичних вода	12	Смањити емисију гасова са ефектом „стаклене баште“
5	Чување обрадивог пољопривредног земљишта	13	Очување биодиверзитета, унапређења предела и унапређење ефикасности заштите на принципима одрживости и укључивањем у туристичку понуду
6	Повећање степена шумовитости	14	Очување насељености руралних подручја
7	Смањење загађивања земљишта (ограничена и контролисана употреба агрохемијских мера и планско одлагање отпада)	15	Унапређење здравља становништва – организовање система здравствене заштите
8	Унапређење система прикупљања, третмана и одлагања чврстог отпада	16	Унапређење општинских служби за заштиту животне средине и мониторинг и унапређење информисања јавности по питањима животне средине

Област развоја		Сценарио развоја – "ПЕСИМИСТИЧКИ" – без плана	Циљеви стратешке процене															
			1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16
ПРИРОДНИ РЕСУРСИ	Пољопривредно земљиште и пољопривреда	Настављање ширења непланске изградње на нове површине квалитетног пољопривредног земљишта, нарочито у рубним зонама грађевинског подручја и у зонама заштићених природних добара. Напуштање обраде пољопривредног земљишта или подстицање еродабилних процеса.	0?	0?	0?	-	-	-	-	0?	0?	0?	-	0?	-	0?	0?	0?
	Шуме, шумско земљиште и ловство	Повећање интензитета ерозије, због недовољног и неблаговременог шумљевања, као и просецања путева и непланске изградње објеката. Неконтролисано лов у заштићеним подручјима. Могућност непланске сече заштићених шумских састојина.	0?	0?	0?	-	-	-	0?	0?	0?	0?	0?	-	-	0?	0?	0?
	Воде и водопривредна инфраструктура	Недовољан развој водоводне и канализационе мреже. Неконтролисано испуштање отпадних вода из домаћинства и туристичких објеката. Неадекватно управљање системима у функцији одбране од поплава.	0?	0?	-	-	0?	0?	0?	0?	0?	0?	0?	0?	-	0?	-	0?
	Минералне сировине - експлоатација	Прекомерна експлоатација техничко – грађевинског камена. Експлоатација у заштићеним подручјима. Неадекватно одлагање јаловине.	0?	-	0?	0?	-	0?	-	-	0?	-	0?	0?	-	0?	0?	0?

Извештај о стратешкој процени утицаја ППППН НП „Тара“ на животну средину

СТ. И НАСЕЉА	Равномерна дистрибуција становништва	Миграције младог радноспособног континента становништва у центре у ближем и даљем окружењу. Настављање депопулације и старења становништва руралног подручја. Наставак концентрације становништва у општинским центрима ван планског подручја и његовој рубној зони.	0?	0?	0?	0?	-	0?	0?	0?	0?	0?	0?	0?	0?	-	0?	0?
	Полицентрични развој насеља	Развој само у центрима заједнице насеља. Инфраструктурно опремање и локације само у центрима насеља. Недостатак јавних сервиса у насељима.	0?	0?	0?	0?	0?	0?	0?	-	0?	0?	0?	0?	-	-	0?	0?
ПРИВРЕДА	Индустрија	Пад обима производње, недовољно коришћење производних капацитета, недовољна продуктивност, застарела техничка опремљеност, низак степен запослености. Заостајање терцијарног сектора.	0?	+	0?	0?	0?	0?	0?	0?	0?	0?	+	0?	0?	0?	0?	
	Пољопривреда	Запостављање пољопривредног сектора. Заостајање у реструктурирању и модернизацији пољопривредног сектора.	0?	0?	0?	-	-	0?	-	0?	0?	0?	0?	-	0?	0?	-	
	Шумарство	Низак степен пошумљавања. Нега и заштита, сеча и пошумљавање неусловни.	0?	0?	0?	-	0?	-	0?	0?	0?	0?	0?	-	0?	0?	0?	
	Туризам	Неусловна туристичка понуда. Недовољан ниво зараде од туризма. Природна и културна добра нису укључена у организовану туристичку понуду. Постоји могућност да се угрозе природна и културна добра.	0?	0?	0?	0?	-	0?	0?	-	0?	0?	0?	-	0?	0?	-	
САОБР. И ИНФРАСТ.	Саобраћај Водоприв. инф. Електроенерг. Комуникациони системи Комунални објекти	Неквалитетна саобраћајна повезаност и доступност делова подручја општина. Недовољно одржавање саобраћајне инфраструктуре. Неусловно водоснабдевање, одвођење отпадних вода, заштита вода и заштита од вода Субстандардно снабдевање електричном енергијом, неусловне телекомуникације, недовољна опремљеност комуналном инфраструктуром. Недостатак локација за сточна гробља	-	-	-	-	-	0?	0?	0?	0?	0?	-	-	0?	0?	0?	0?
ЈАВНЕ СЛУЖБЕ	Школство Здравство Култура Физичка заштита дечија Физичка култура Верски објекти	Недовољна опремљеност руралних подручја објектима јавних служби. Лоше стање објеката и опремљености појединих школа и здравствених станица и амбуланти и нарочито објеката културе на сеоском подручју. Социјално старање и дечија заштита неусловне. Објекти физичке културе неусловни и нису у функцији и експлоатацији. Верски објекти се не одржавају.	0?	0?	0?	0?	0?	0?	0?	0?	0?	0?	0?	0?	-	-	-	
ЗАШТИТА	Заштита животне средине	Нерешени проблеми са свим врстама отпада, квалитетом ваздуха и вода. Не спроводе се мере заштите. Слаба јавна свест и образовање по питањима заштите животне средине.	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	0?	-	-	0?	-	-
	Заштита природних и културних добара	Наставља се угрожавање био- и гео-диверзитета и предеоних особености због непланске изградње. Неефикасна заштита непокретних културних добара услед недостатка планске документације и одговарајућих урбанистичких планова.	0?	0?	0?	0?	0?	0?	0?	0?	0?	0?	-	0?	0?	0?	0?	0?
	Заштита од удеса и ел.непогода	Повећан ризик од удеса. Неадекватно реаговање у случају елементарних непогода. Учестали хазарди са променљивим последицама и утицајима на околину.	0?	-	-	-	-	0?	-	0?	0?	0?	0?	0?	-	0?	-	-

Значење симбола: + укупно позитиван утицај; - укупно негативан утицај; 0 нема директног утицаја; ? нејасан утицај

Табела бр.8: Процена утицаја у односу на циљеве стратешке процене утицаја у варијанти примене предложеног плана

Циљеви стратешке процене

1	Смањење емисије полутаната и смањење емисије угљеникових оксида	9	Санирање и рекултивација постојећих сметлишта чврстог отпада
2	Смањити степен изложености становништва загађеном ваздуху	10	Смањење изложености становништва повишеном нивоу буке
3	Унапређења квалитета површинских и подземних вода – пречишћавање отпадних вода	11	Унапређење енергетске ефикасности и смањење потрошње необновљивих извора енергије
4	Смањење ризика од поплава и бујичних вода	12	Смањити емисију гасова са ефектом „стаклене баште“
5	Чување обрадивог пољопривредног земљишта	13	Очување биодиверзитета, унапређења предела и унапређење ефикасности заштите на принципима одрживости и укључивањем у туристичку понуду
6	Повећање степена шумовитости	14	Очување насељености руралних подручја
7	Смањење загађивања земљишта (ограничена и контролисана употреба агрохемијских мера и планско одлагање отпада)	15	Унапређење здравља становништва – организовање система здравствене заштите
8	Унапређење система прикупљања, третмана и одлагања чврстог отпада	16	Унапређење општинских служби за заштиту животне средине и мониторинг и унапређење информисања јавности по питањима животне средине

Област развоја		Сценарио развоја – „ОПТИМИСТИЧКИ“ – спровођење плана	Циљеви стратешке процене															
			1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16
ПРИРОДНИ РЕСУРСИ	Пољопривредно земљиште и пољопривреда	Реструктурирање начина коришћења земљишта. Одрживо коришћење и заштита пољопривредног земљишта. Употреба агротехничких мера. Контролисана употреба агрохемијских мера.	0?	0?	0?	0?	+	0?	+	0?	0?	0?	0?	0?	0?	0?	0?	0?
	Шуме, шумско земљиште и ловство	Спречавање еродабилних процеса. Нега и заштита постојећих комплекса шума. Одржавање постојећих комплекса шума и нових засада. Издвајање нових површина за парк шуме. Пошумљавање голети. Развој и унапређење ловних подручја.	0?	0?	0?	+	+	+	+	0?	0?	0?	0?	0?	+	0?	0?	0?
	Воде и водопривредна инфраструктура	Снабдевање насеља водом из акумулација и локалних изворишта и успостављање зона санитарне заштите изворишта за водоснабдевање. Примена пасивне заштите и неинвестиционих мера заштите од поплава. Примена технолошких мера за заштиту квалитета вода и животне средине.	0?	0?	+	+	0?	0?	0?	0?	0?	0?	0?	0?	+	0?	+	0?
	Минералне сировине - експлоатација	Одржива експлоатација техничко – грађевинског камена у складу са ржимима заштите простора. Експлоатација уз примене мера заштите. Одлагање јаловине у складу са нормативима и стандардима.	0?	И	0?	0?	0?	0?	-	И	0?	И	0?	0?	0?	0?	0?	0?
НА	Равномерна дистрибуција становништва	Ублажене миграције младог радноспособног континента становништва у центрима и насељима на руралном подручју општине. Задржавање младог радноспособног континента	0?	0?	0?	0?	0?	0?	0?	И	0?	0?	0?	0?	0?	+	+	0?

Извештај о стратешкој процени утицаја ППППН НП „Тара“ на животну средину

ЗАШТИТА	Заштита животне средине	Решени проблеми са свим врстама отпада, квалитетом ваздуха и вода. Спроведе се мере заштите. Јача јавна свест.	И	И	И	И	И	И	И	И	И	И	И	И	И	И	0?	И	И
	Заштита природних и културних добара	Одрживо коришћење природних и културних добара. Очување био- и гео-диверзитета и предеоних особености због непланске изградње. Ефикасна заштита непокретних културних добара. Израда планске и техничке документације.	0?	0?	0?	0?	0?	0?	0?	0?	0?	0?	0?	0?	И	0?	0?	0?	
	Заштита од удеса, елементарних непогода	Смањен ризик од удеса. Постојање планова за поступање у случају акцидентата. Адекватно реаговање у случају елементарних непогода. Споредични хазарди са мањим последицама и утицајима на околину, осим на самом извору.	0?	И	И	И	И	И	0?	И	0?	0?	0?	0?	И	0?	И	И	

Значење симбола: + укупно позитиван утицај; - укупно негативан утицај; 0 нема директног утицаја; ? нејасан утицај; И зависи од примене пласних решења.

4.2 РАЗЛОЗИ ЗА ИЗБОР НАЈПОВОЉНИЈЕГ ВАРИЈАНТНОГ РЕШЕЊА

На основу одредби члана 15. Закона о стратешкој процени утицаја, пореде се варијантна решења и даје приказ разлога за избор најповољнијег решења. Поређена су варијантна решења према циљевима стратешке процене и секторима у плану.

Варијантно решење 1 које се односи на неусвајање, а самим тим и неспровођење Просторног плана очигледно је неповољније са свих аспекта области које је третирао Просторни план:

- 1) коришћења и заштите природних ресурса;
- 2) кретања становништва и стварање услова за живот и рад људи;
- 3) развој и умрежавање насеља;
- 4) привреде;
- 5) саобраћаја;
- 6) инфраструктуре;
- 7) јавних служби; и
- 8) заштите.

Варијантним решењем 2 које се односи на усвајање и спровођење плана предвиђа развој планског подручја уз примену мера заштите животне средине. Планирано је решавање третмана отпада и отпадних вода, заштита предела, станишта и биодиверзитета у природним добрима. Просторним планом је предвиђен развој мониторинг система и инвестирање у заштиту животне средине. Развој планског подручја кроз развој привреде, посебно пољопривреде, туризма и шумарства уз примену мера заштите, значајно је за укупан развој и унапређење квалитета живота на подручју посебне намене.

У следећој табели даје се упоредни приказ варијантних решења према областима ППППН и циљевима СПУ.

Табела бр.9: Упоредни приказ варијантних решења према областима ППППН и циљева СПУ

Област	Циљ стратешке процене	Варијантно решење 1	Варијантно решење 2
ПРИРОДНИ РЕСУРСИ	Смањење емисије полутаната и смањење емисије угљеникових оксида	0?	0?
	Смањити степен изложености становништва загађеном ваздуху	0?	0?
	Унапређења квалитета површинских и подземних вода – пречишћавање отпадних вода	0?	+
	Смањење ризика од поплава и бујичних вода	-	++
	Чување обрадивог пољопривредног земљишта	--	++
	Повећање степена шумовитости	--	+
	Смањење загађивања земљишта (ограничена и контролисана употреба агрохемијских мера и планско одлагање отпада)	--	+
	Унапређење система прикупљања, третмана и одлагања чврстог отпада	--	0?
	Санирање и рекултивација постојећих сметлишта чврстог отпада	--	0?
	Смањење изложености становништва повишеном нивоу буке	-	0?
	Унапређење енергетске ефикасности и смањење потрошње необновљивих извора енергије	0?	0?
	Смањити емисију гасова са ефектом „стаклене баште“	0?	+
	Очување биодиверзитета, унапређења предела и унапређење ефикасности заштите на принципима одрживости и укључивањем у туристичку понуду	--	+
	Очување насељености руралних подручја	0?	0?
	Унапређење здравља становништва – организовање система здравствене заштите	0?	+

	Унапређење општинских служби за заштиту животне средине и мониторинг и унапређење информисања јавности по питањима животне средине	0?	0?
Област	Циљ стратешке процене	Варијантно решење 1	Варијантно решење 2
СТАНОВНИШТВО	Смањење емисије полутаната и смањење емисије угљеникових оксида	0?	0?
	Смањити степен изложености становништва загађеном ваздуху	0?	0?
	Унапређења квалитета површинских и подземних вода – пречишћавање отпадних вода	0?	0?
	Смањење ризика од поплава и бујичних вода	0?	0?
	Чување обрадивог пољопривредног земљишта	0?	0?
	Повећање степена шумовитости	--	0?
	Смањење загађивања земљишта (ограничена и контролисана употреба агрохемијских мера и планско одлагање отпада)	0?	0?
	Унапређење система прикупљања, третмана и одлагања чврстог отпада	--	И
	Санирање и рекултивација постојећих сметлишта чврстог отпада	0?	0?
	Смањење изложености становништва повишеном нивоу буке	0?	0?
	Унапређење енергетске ефикасности и смањење потрошње необновљивих извора енергије	-	-
	Смањити емисију гасова са ефектом „стаклене баште“	0?	-
	Очување биодиверзитета, унапређења предела и унапређење ефикасности заштите на принципима одрживости и укључивањем у туристичку понуду	0?	+
	Очување насељености руралних подручја	0?	+
	Унапређење здравља становништва – организовање система здравствене заштите	--	+
Унапређење општинских служби за заштиту животне средине и мониторинг и унапређење информисања јавности по питањима животне средине	0?	0?	
Област	Циљ стратешке процене	Варијантно решење 1	Варијантно решење 2
НАСЕЉА	Смањење емисије полутаната и смањење емисије угљеникових оксида	0?	0?
	Смањити степен изложености становништва загађеном ваздуху	0?	0?
	Унапређења квалитета површинских и подземних вода – пречишћавање отпадних вода	0?	0?
	Смањење ризика од поплава и бујичних вода	0?	0?
	Чување обрадивог пољопривредног земљишта	0?	0?
	Повећање степена шумовитости	--	0?
	Смањење загађивања земљишта (ограничена и контролисана употреба агрохемијских мера и планско одлагање отпада)	0?	0?
	Унапређење система прикупљања, третмана и одлагања чврстог отпада	--	И
	Санирање и рекултивација постојећих сметлишта чврстог отпада	0?	0?
	Смањење изложености становништва повишеном нивоу буке	0?	0?
	Унапређење енергетске ефикасности и смањење потрошње необновљивих извора енергије	-	-
	Смањити емисију гасова са ефектом „стаклене баште“	-	-
	Очување биодиверзитета, унапређења предела и унапређење ефикасности заштите на принципима одрживости и укључивањем у туристичку понуду	0?	+
	Очување насељености руралних подручја	0?	-

	Унапређење здравља становништва – организовање система здравствене заштите	--	+
	Унапређење општинских служби за заштиту животне средине и мониторинг и унапређење информисања јавности по питањима животне средине	0?	0?
Област	Циљ стратешке процене	Варијантно решење 1	Варијантно решење 2
ПРИВРЕДА	Смањење емисије полутаната и смањење емисије угљеникових оксида	0?	0?
	Смањити степен изложености становништва загађеном ваздуху	0?	0?
	Унапређења квалитета површинских и подземних вода – пречишћавање отпадних вода	-	+
	Смањење ризика од поплава и бујичних вода	-	+
	Чување обрадивог пољопривредног земљишта	--	++
	Повећање степена шумовитости	--	++
	Смањење загађивања земљишта (ограничена и контролисана употреба агрохемијских мера и планско одлагање отпада)	--	++
	Унапређење система прикупљања, третмана и одлагања чврстог отпада	--	++
	Санирање и рекултивација постојећих сметлишта чврстог отпада	0?	0?
	Смањење изложености становништва повишеном нивоу буке	0?	0?
	Унапређење енергетске ефикасности и смањење потрошње необновљивих извора енергије	0?	0?
	Смањити емисију гасова са ефектом „стаклене баште“	0?	-
	Очување биодиверзитета, унапређења предела и унапређење ефикасности заштите на принципима одрживости и укључивањем у туристичку понуду	--	-
	Очување насељености руралних подручја	-	0?
	Унапређење здравља становништва – организовање система здравствене заштите	--	++
Унапређење општинских служби за заштиту животне средине и мониторинг и унапређење информисања јавности по питањима животне средине	--	++	
Област	Циљ стратешке процене	Варијантно решење 1	Варијантно решење 2
САОБРАЋАЈ	Смањење емисије полутаната и смањење емисије угљеникових оксида	-	0?
	Смањити степен изложености становништва загађеном ваздуху	-	0?
	Унапређења квалитета површинских и подземних вода – пречишћавање отпадних вода	-	0?
	Смањење ризика од поплава и бујичних вода	-	0?
	Чување обрадивог пољопривредног земљишта	0?	0?
	Повећање степена шумовитости	0?	0?
	Смањење загађивања земљишта (ограничена и контролисана употреба агрохемијских мера и планско одлагање отпада)	0?	0?
	Унапређење система прикупљања, третмана и одлагања чврстог отпада	0?	0?
	Санирање и рекултивација постојећих сметлишта чврстог отпада	0?	0?
	Смањење изложености становништва повишеном нивоу буке	-	+
	Унапређење енергетске ефикасности и смањење потрошње необновљивих извора енергије	-	+
	Смањити емисију гасова са ефектом „стаклене баште“	-	-
	Очување биодиверзитета, унапређења предела и унапређење ефикасности заштите на принципима	0?	0?

	одрживости и укључивањем у туристичку понуду		
	Очување насељености руралних подручја	0?	+
	Унапређење здравља становништва – организовање система здравствене заштите	0?	0?
	Унапређење општинских служби за заштиту животне средине и мониторинг и унапређење информисања јавности по питањима животне средине	0?	0?
Област	Циљ стратешке процене	Варијантно решење 1	Варијантно решење 2
ИНФРАСТРУКТУРА	Смањење емисије полутаната и смањење емисије угљеникових оксида	-	0?
	Смањити степен изложености становништва загађеном ваздуху	-	0?
	Унапређења квалитета површинских и подземних вода – пречишћавање отпадних вода	-	0?
	Смањење ризика од поплава и бујичних вода	-	0?
	Чување обрадивог пољопривредног земљишта	0?	0?
	Повећање степена шумовитости	0?	0?
	Смањење загађивања земљишта (ограничена и контролисана употреба агрохемијских мера и планско одлагање отпада)	0?	0?
	Унапређење система прикупљања, третмана и одлагања чврстог отпада	0?	0?
	Санирање и рекултивација постојећих сметлишта чврстог отпада	-	+
	Смањење изложености становништва повишеном нивоу буке	-	+
	Унапређење енергетске ефикасности и смањење потрошње необновљивих извора енергије	-	+
	Смањити емисију гасова са ефектом „стаклене баште“	0?	+
	Очување биодиверзитета, унапређења предела и унапређење ефикасности заштите на принципима одрживости и укључивањем у туристичку понуду	0?	0?
	Очување насељености руралних подручја	0?	++
	Унапређење здравља становништва – организовање система здравствене заштите	0?	0?
Унапређење општинских служби за заштиту животне средине и мониторинг и унапређење информисања јавности по питањима животне средине	0?	+	
Област	Циљ стратешке процене	Варијантно решење 1	Варијантно решење 2
ЈАВНЕ СЛУЖБЕ	Смањење емисије полутаната и смањење емисије угљеникових оксида	0?	0?
	Смањити степен изложености становништва загађеном ваздуху	0?	0?
	Унапређења квалитета површинских и подземних вода – пречишћавање отпадних вода	0?	0?
	Смањење ризика од поплава и бујичних вода	0?	0?
	Чување обрадивог пољопривредног земљишта	0?	0?
	Повећање степена шумовитости	0?	0?
	Смањење загађивања земљишта (ограничена и контролисана употреба агрохемијских мера и планско одлагање отпада)	0?	0?
	Унапређење система прикупљања, третмана и одлагања чврстог отпада	0?	0?
	Санирање и рекултивација постојећих сметлишта чврстог отпада	0?	0?
	Смањење изложености становништва повишеном нивоу буке	0?	0?
	Унапређење енергетске ефикасности и смањење потрошње необновљивих извора енергије	0?	0?
	Смањити емисију гасова са ефектом „стаклене	0?	0?

	баште“		
	Очување биодиверзитета, унапређења предела и унапређење ефикасности заштите на принципима одрживости и укључивањем у туристичку понуду	-	И
	Очување насељености руралних подручја	-	И
	Унапређење здравља становништва – организовање система здравствене заштите	-	И
	Унапређење општинских служби за заштиту животне средине и мониторинг и унапређење информисања јавности по питањима животне средине	-	И
Област	Циљ стратешке процене	Варијантно решење 1	Варијантно решење 2
ЗАШТИТА	Смањење емисије полутаната и смањење емисије угљеникових оксида	-	И
	Смањити степен изложености становништва загађеном ваздуху	--	И
	Унапређења квалитета површинских и подземних вода – пречишћавање отпадних вода	--	И
	Смањење ризика од поплава и бујичних вода	--	И
	Чување обрадивог пољопривредног земљишта	--	И
	Повећање степена шумовитости	--	И
	Смањење загађивања земљишта (ограничена и контролисана употреба агрохемијских мера и планско одлагање отпада)	--	И
	Унапређење система прикупљања, третмана и одлагања чврстог отпада	--	И
	Санирање и рекултивација постојећих сметлишта чврстог отпада	--	И
	Смањење изложености становништва повишеном нивоу буке	-	И
	Унапређење енергетске ефикасности и смањење потрошње необновљивих извора енергије	0?	0?
	Смањити емисију гасова са ефектом „стаклене баште“	-	И
	Очување биодиверзитета, унапређења предела и унапређење ефикасности заштите на принципима одрживости и укључивањем у туристичку понуду	-	И
	Очување насељености руралних подручја	--	И
Унапређење здравља становништва – организовање система здравствене заштите	0?	И	
Унапређење општинских служби за заштиту животне средине и мониторинг и унапређење информисања јавности по питањима животне средине	--	И	

++ веома позитиван; + позитиван; -- веома негативан; - негативан; 0? неутралан или непознат; И – зависи од мера заштите

У варијанти да се просторни план не донесе и да се развој настави по досадашњем тренду могу се очекивати само негативни ефекти код сваког сектора и ниједан позитиван ефекат у односу на циљеве стратешке процене утицаја.

У варијанти да се просторни план имплементира могу се очекивати бројни позитивни ефекти у сваком сектору, који отклањају већину негативних тенденција у развоју планског подручја ако се план не би имплементирао. У овој варијанти могу се очекивати и појединачни негативни ефекти у одређеним секторима плана, а који су неизбежна цена друштвено-економског развоја подручја. То су следећи ефекти:

- конверзија пољопривредног земљишта услед изградње објеката саобраћајне инфраструктуре, пошумљавања, туристичких и пословних објеката,
- у појасевима непосредно уз државне путеве, и у туристичким центрима могуће је повремено прекорачење граничних вредности загађености ваздуха,

- у појасевима непосредно уз државне путеве и пруге, и у туристичким центрима могуће је повремено прекорачење граничних вредности нивоа буке, и
- у појасевима непосредно уз саобраћајнице, водотокове и у туристичким центрима могуће је формирање непланских сметлишта чврстог отпада (у случају наставака негативне традиције одлагања отпада на за то неподвижним местима).

На основу изнетог може се закључити да је варијанта доношења предложеног плана знатно повољнија у односу на варијанту да се план не донесе.

4.3 ЕВАЛУАЦИЈА КАРАКТЕРИСТИКА И ЗНАЧАЈА УТИЦАЈА ПЛАНСКИХ РЕШЕЊА

Претходна процена изнета у табелама 7.-9. односи се на квалитативну – експертску процену позитивних и негативних утицаја појединих сектора у оквиру две варијанте, прве – "песимистичке", уколико се план не изради и усвоји, тако да се развојни процеси плански неусмеравају, и друге варијанте – "оптимистичке", уколико се план изради, усвоји и доследно спроводи.

У оквиру стратешке процене утицаја извршена је евалуација значаја, просторних размера и вероватноће утицаја планских решења на животну средину, који су дати у следећој табели.

Евалуација утицаја вршена је са циљем да се утврди значај утицаја, према критеријумима из Прилога I Закона о стратешкој процени утицаја на животну средину. У обзир су узете следеће карактеристике утицаја:

1. *Врста утицаја*
2. *Вероватноћа да се утицај појави*
3. *Временска димензија односно трајање утицаја, према временском хоризонту Просторног плана: краткорочни утицаји; средњорочни утицаји; дугорочни утицаји (период после временског хоризонта Просторног плана)*
4. *Учесталост утицаја*
5. *Просторна димензија утицаја.*

Наведене карактеристике утицаја су вредноване према врсти Просторног плана, како је приказано у следећој табели.

Табела бр.10. Вредновање карактеристика утицаја

Врста утицаја	Вероватноћа утицаја	Трајање утицаја	Учесталост утицаја	Просторна димензија утицаја
3+ врло Позитиван	Веома вероватан утицај - ВВ	краткорочан – К	повремен – ПУ	Г - Могући глобални утицај
2+ веома позитиван				М – Могућ међународни утицај
1+ Позитиван	утицај вероватан - В	средњорочан – С	средње учестао – СУ	П - Могућ прекогранични утицај
0 Неутралан				Н - Могућ утицај на националном нивоу
1- негативан	утицај могућ - МВ	дугорочан - Д	сталан - СтУ	Р - Могућ утицај у оквиру простора регије
2- врло негативан	утицај није вероватан - НВ			О - Могућ утицај у простору општине
3- веома негативан				Л - Могућ утицај у некој зони или делу општине
				И - Могућ утицај на самом извору

Значај утицаја процењен је у односу на величину (интензитет) утицаја и просторне размере на којима се може остварити утицај. Утицаји, односно ефекти, планских решења, према величини промена се оцењују бројевима од -3 до +3, где се знак минус односи на негативне, а знак плус на позитивне промене, како је приказано у следећој табели. Овај систем вредновања примењује се како на појединачне индикаторе утицаја, тако и на сродне категорије преко збирних индикатора.

Табела бр. 11: Критеријуми за оцењивање величине утицаја

Величина утицаја	Ознака	Опис
Критичан	3 -	Јак негативан утицај
Већи	2 -	Већи негативан утицај
Мањи	1 -	Мањи негативни утицај
Нема утицаја или нејасан утицај	0	Нема утицаја, нема података или није примењиво
Позитиван	1 +	Мањи позитивни утицај
Повољан	2 +	Већи позитиван утицај
Врло повољан	3 +	Јак позитиван утицај

У следећој табели дати су критеријуми за вредновање просторних размера могућих утицаја.

Табела бр. 12: Критеријуми за оцењивање просторних размера утицаја

Размере утицаја	Ознака	Опис
Глобални	Г	Могући глобални утицај
Међународни	М	Могућ међународни утицај
Прекогранични	П	Могућ прекогранични утицај
Државни	Н	Могућ утицај на националном нивоу
Регионални	Р	Могућ утицај у оквиру простора регије
Општински	О	Могућ утицај у простору општине
Локални	Л	Могућ утицај у некој зони или делу општине
Изворни	И	Могућ утицај на самом извору

Вероватноћа да ће се неки процењени утицај догодити у стварности такође представља важан критеријум за доношење одлука у току израде плана. Вероватноћа утицаја одређује се према скали приказаној у следећој табели.

Табела бр. 13: Скала за процену вероватноће утицаја

Вероватноћа	Ознака	Опис
80%	ВВ	Веома вероватан утицај
више од 50%	В	утицај вероватан
мање од 50%	МВ	утицај могућ
мање од 1%	НВ	утицај није вероватан

На основу критеријума процене величине и просторних размера утицаја планских решења на циљеве стратешке процене (приказаних у ранијим табелама) врши се евалуација значаја идентификованих утицаја за остваривање циљева стратешке процене.

Утицаји од стратешког значаја за просторни план су они који имају јак или већи (позитиван или негативан) ефекат на целом подручју плана или на вишем (регионалном или државном) нивоу планирања. На основу процене утицаја појединачних планских решења на циљеве стратешке процене, утврђени су значајни стратешки утицаји:

Табела бр. 14: Критеријуми за евалуацију значаја утицаја

Размере	Величина	Ознака
Међународни ниво (М)	Јак позитиван утицај (+3)	3+ ; М
Регионални ниво (Р)	Већи позитиван утицај (2+)	2+ ; Р
	Позитиван утицај (1+)	1+ ; Р
Општински ниво (О)	Већи позитиван утицај (2+)	2+ ; О
	Позитиван утицај (1+)	

У складу са врстом Просторног плана и карактеристикама планског подручја одређене су карактеристике које одређују значајан утицај и то:

- Вероватан и веома вероватан утицај - **В и ВВ**
- Средњорочан и дугорочан утицај - **С и Д**
- Средње учестао и сталан утицај - **СУ и СтУ**

Резултати евалуације значаја утицаја планских решења приказани су у табели бр.14. За утврђене значајне утицаје процењују се вероватноћа и време трајања.

Табела бр.15: Планска решења у Нацрту плана обухваћена проценом утицаја

Ознака	Планско решење
1.1	Одрживо коришћење и заштита пољопривредног земљишта
1.2	Реструктурирање пољопривредног сектора ради повећања конкурентности тржишне понуде локалних пољопривредних производа
2.1	Унапређење стања постојећих шума и повећање приноса шума
2.2	Повећање бројности гајених врста дивљачи
2.3	Формирање ограђених ловишта
3.1	Задржавање младог радно способног континента становништва у центрима и насељима на планском подручју
3.2	Развој и уређење центара у мрежи насеља
4.1.	Развој и виши квалитет услуга и објеката јавних служби у центрима у мрежи насеља
5.1	Формирање новог путног правца од Крње Јеле преко Секулића ка Мокрој Гори
5.2	Формирање новог државног пута II реда Поникве-Калуђерске Баре-Сирогојно у дужини од 75,8 км
5.3	Реконструкција постојећих и изградња нових општинских путева
5.4	Реализација бицикличких и пешачких стаза на Планском подручју
6.1.	Водоснабдевање, одвођење и пречишћавање отпадних вода
6.2.	Реализација малих хидроелектрана
6.3.	Одржавање и побољшање квалитета рада и поузданости постојеће и изградња нове електропреносне и дистрибутивне мреже
6.4.	Развој телекомуникација и повећање доступности поштанских услуга
6.5.	Интегрално управљање комуналним отпадом
7.1	Развој и организација препознатљиве туристичке понуде по зона (развојне зоне Предов Крст, Митровац, Калуђерске Баре, Перућац)
8.1	Заштита квалитета ваздуха, вода и земљишта
8.2	Заштита, презентација и контролисано коришћење природних и културних добара

Табела бр.16: Процена величине утицаја и просторних размера планских решења на животну средину и елементе одрживог развоја

Р.бр.	ЦИЉЕВИ СТРАТЕШКЕ ПРОЦЕНЕ	ПЛАНСКА РЕШЕЊА ППППН НП „ТАРА“																				
		1.1.	1.2.	2.1.	2.2.	2.3.	3.1.	3.2.	4.1.	5.1.	5.2.	5.3.	5.4.	5.5.	6.1.	6.2.	6.3.	6.4.	6.5.	7.1	8.1.	8.2.
1.	Смањење емисије полутаната и смањење емисије угљеникових оксида			1+, Л						1-, Л	1-, Л	1-, Л	1+, Л						1+, Л		2+, Р	1+, Л
2.	Смањити степен изложености становништва загађеном ваздуху			1+, Л						1-, Л	1-, Л	1-, Л							1+, Л		2+, Р	1+, Л
3.	Унапређења квалитета површинских и подземних вода – пречишћавање отпадних вода									1-, Л	1-, Л	1-, Л		3+, Р							2+, Р	1+, Л
4.	Смањење ризика од поплава и бујичних вода	1+, Р		1+, Р											1+, Л						1+, Р	1+, Л
5.	Чување обрадивог пољопривредног земљишта	2+, Р	2+, Р																		2+, Р	1+, Л
6.	Повећање степена шумовитости			3+, Р						2-, Л											1+, Р	2+, Р
7.	Смањење загађивања земљишта (ограничена и контролисана употреба агрохемијских мера и планско одлагање отпада)	2+, Р												1+, Р					2+, Р		2+, Р	1+, Л
8.	Унапређење система прикупљања, третмана и одлагања чврстог отпада													1+, Л					3+, Р		2+, Р	1+, Л
9.	Санирање и рекултивација постојећих сметлишта чврстог отпада								1+, Л										3+, Р		2+, Р	1+, Л
10.	Смањење изложености становништва повишеном нивоу буке				1+, И	1+, И															1+, Л	1+, Л
11.	Унапређење енергетске ефикасности и смањење потрошње необновљивих извора енергије															3+, Р					1+, Л	1+, Л
12.	Смањити емисију гасова са ефектом „стаклене баште“			1+, Р						1-, И						2+, Р	2+, Л				2+, Р	
13.	Очување биодиверзитета, унапређења предела и унапређење ефикасности заштите на принципима одрживости и укључивањем у туристичку понуду	2+, Р								2-, Л						1-, Л				2-, Л	2+, Р	2+, Р
14.	Очување насељености руралних подручја		1+, Л				2+, Р	2+, Р	2+, Р			2+, Р					1+, Л	1+, Л		2+, Р		
15.	Унапређење здравља становништва – организовање система здравствене заштите			1+, Л					2+, Р												2+, Р	
16.	Унапређење општинских служби за заштиту животне средине и мониторинг и унапређење информисања јавности по питањима животне средине	1+, О	1+, О	1+, О	1+, О				1+, О	1+, О											2+, О	2+, О

Извештај о стратешкој процени утицаја ППППН НП „Тара“ на животну средину

Табела бр.17: Идентификација и евалуација стратешки значајних утицаја планских решења на животну средину и одрживи развој

Ознака	Планско решење	Идентификација и евалуација значајних утицаја*		Образложење
		Ознака циља СПУ	Ранг	
1	2	3	4	5
1.1	Одрживо коришћење и заштита пољопривредног земљишта	4	1+; P; B;D	Очекује се да планиране активности остваре значајан дуготрајан утицај на планском подручју. Јак и изванредан позитиван утицај оствариће се на очување пољопривредног земљишта, чувањем најплоднијег обрадивог земљишта, смањење контаминације услед неадекватне употребе агрохемијских мера. Вероватно ће се значајно смањити контаминација тла на појединим локалитетима. Отварањем регионалне депоније, значајне пољопривредне површине биће ослобођене негативног утицаја и еколошког притиска, услед неадекватног и безусловног, ванпланског одлагања отпада. Утицаји са временског аспекта су догоровни и позитивни, а са аспекта вероватноће су вероватни са степеном поузданости преко 50%.
		5	2+; P; BB;D	
		7	2+; P; B;D	
		13	2+; P; B;D	
1.2	Реструктурирање пољопривредног сектора ради повећања конкурентности тржишне понуде локалних пољопривредних производа	5	2+; P; B;D	Реструктурирање пољопривредног земљишта и пољопривредне производње може да оствари дуготрајан позитиван утицај на унапређење енергетске ефикасности (мања потрошња енергената за обављање пољопривредне производње), спречавање напуштања села, запошљавање на општинском нивоу, као и унапређење рада службе за заштиту животне средине и мониторинг. Вероватан утицај у дугорочном периоду је и информисање јавности о стању у пољопривредном сектору и о питањима животне средине у пољопривредном сектору, могућностима производње органске – здраве хране и повећања конкурентности у сектору пољопривреде.
2.1	Унапређење стања постојећих шума и повећање приноса шума	4	1+; P; BB;D	Велики позитиван утицај услед заштите, одржавања и унапређења постојећих шума очекује се у дугорочном периоду у погледу степена шумовитости на планском подручју. Вероватан је позитиван дуготрајан утицај на очување биодиверзитета на општинском нивоу, као и вероватан утицај у дугорочном периоду је и информисање јавности о стању у пољопривредном сектору и о питањима животне средине у сектору шумарства, стања шума, могућностима конкурентности шумске привреде и одрживог коришћења шума.
		6	3+; P; BB;D	
		12	1+; P; B;D	
3.1	Задржавање младог радно способног континента становништва у центрима и насељима на планском подручју	14	2+; P; BB;D	Изванредан је дуготрајан позитиван утицај задржавања радно способног континента становништва на очување насељености руралних насеља планског подручја, стварањем претпоставки за реализацију и успешно пословање планираних туристичких садржаја и осталих привредних делатности у оквиру сеоских домаћинстава.
3.2	Развој и уређење центара у мрежи насеља	14	2+; P; BB;D	Организовање центара заједнице насеља уз осавремењивање и изградњу недостајућих објеката јавних служби и комуналне инфраструктуре утицаће на одржавање насељености руралних подручја, с обзиром на планирану реконструкцију саобраћајних праваца од примарних сеоских насеља ка припадајућим центрима. Утицаји са временског аспекта су догоровни и позитивни, а са аспекта вероватноће су вероватни са степеном поузданости преко 50%.

* Критеријуми процене према табелама 11 и 12.

Извештај о стратешкој процени утицаја ППППН НП „Тара“ на животну средину

1	2	3	4	5
4.1	Развој и виши квалитет услуга и објеката јавних служби у центрима у мрежи насеља	14 15	2+; P; B;D	Вероватан дуготрајан позитиван утицај развоја и вишег квалитета јавних служби на очување популације насеља и унапређење здравствене заштите становништва, посебно старијег контингента током зимског периода године у планинским крајевима.
5.1	Формирање новог путног правца од Крње Јеле преко Секулића ка Мокрој Гори	1 2 3	2+; P; B;D	Вероватан дуготрајан позитиван утицај формирања новог пута који ће користити трасе постојећих путних праваца, пре свега у интегрисању туристичких зона подручја, чиме се отварају могућности ефикаснијег повезивања локалног становништва и рационалнијег приступа радним местима у планираним туристичким објектима.
5.2	Формирање новог државног пута II реда Поникве-Калуђерске Баре-Сирогојно у дужини од 75,8 км	1 2 3	2+; P; B;D	Вероватан дуготрајан позитиван утицај формирања новог пута који ће користити трасе постојећих путних праваца, пре свега у интегрисању туристичких зона подручја, чиме се отварају могућности ефикаснијег повезивања локалног становништва и рационалнијег приступа радним местима у планираним туристичким објектима.
5.3	Реконструкција постојећих и изградња нових општинских путева	1 2 3	2+; O; B;D	Вероватан дуготрајан позитиван утицај Реконструкција постојећих и изградња нових општинских путева који ће користити трасе постојећих путних праваца или шумских путева, пре свега у интегрисању туристичких зона подручја и опремања насеља, чиме се отварају могућности ефикаснијег повезивања локалног становништва и рационалнијег приступа радним местима у планираним туристичким објектима.
5.4.	Реализација бицикличких и пешачких стаза на Планском подручју	1	1-; O; BB;D	Дуготрајан позитиван утицај уређења и реализације мреже бицикличких и пешачких стаза на Планском подручју у функцији туризма, спорта, рекреације и алтернативних видова транспорта локалног становништва и туриста
6.1.	Водоснабдевање, одвођење и пречишћавање отпадних вода	3 7	3+; P; BB;D 1+; P; B;D	Водоснабдевањем одвођењем и пречишћавањем вода дугорочно се утиче на унапређење квалитета површинских и подземних вода. Могуће отварање радних места у сектору управљања водама. Могућ мањи позитиван утицај на раст запослености на општинском нивоу. Систем управљања водама несумњиво ће утицати на развој службе за заштиту животне средине и мониторинг.
6.2.	Реализација малих хидроелектрана	11 12	3+; P; BB;D 2+; P; B;D	Изградња малих проточних хидроелектрана на планинским водотоцима изискиваће прелазак на еколошки прихватљиве енергенте, што ће у дугорочном периоду имати веома позитивног утицаја на смањење коришћења необновљивих извора енергије и умањењу гасова који производе фефекат „стаклене баште“. У мањој мери могући су негативни утицаји у фази изградње МХЕ, с обзиром да су неке од њих предвиђене у зонама заштите природних добара.
6.3.	Одржавање и побољшање квалитета рада и поузданости постојеће и изградња нове електропреносне и дистрибутивне мреже	12 14	2+; O; BB;D	Одржавање и побољшање квалитета рада и поузданости постојеће и изградња нове електропреносне и дистрибутивне мреже дугорочно ће позитивно утицати на побољшање услова живота становника и туриста на подручју, смањење депопулације и повећање привредног раста. Могуће отварање радних места у сектору грађевинарства и енергетике. Могућ позитиван утицај на раст запослености на општинском нивоу..
6.4.	Развој телекомуникација и повећање доступности поштанских услуга	14	2+; O; BB;D	Развој телекомуникација и повећање доступности поштанских услуга дугорочно позитивно утиче на побољшање услова живота становника и туриста на подручју, смањење депопулације и повећање привредног раста. Могуће отварање радних места у сектору телекомуникација и поште. Могућ мањи позитиван утицај на раст запослености на општинском нивоу.

Извештај о стратешкој процени утицаја ППППН НП „Тара“ на животну средину

6.5.	Интегрално управљање комуналним отпадом	7	2+; P; B;D	Веома вероватан дуготрајан позитиван утицај успостављања еколошки одговорног управљања комуналним отпадом на планском подручју. Очекује се међуопштински договор око одлагања отпада на регионалну санитарну депонију „Дубоко“ у општини Ужице, чиме ће се минимизирати отпад са постојећих општинских депонија, уклонити нехигијенска сметлишта и смањити присутно загађивање земљишта и подземних вода.
		8	3+; P; BB;D	
		9	3+; P; BB;D	
7.1.	Развој и организација препознатљиве туристичке понуде по зона (развојне зоне Предев Крст, Митровац, Калуђерске Баре, Перућац)	13	2-; Л; B;D	Развој туристичких капацитета вероватно ће дуготрајно утицати на задржавање присутног становништва иу сеоским насељима. с обзиром на отварање нових радних места. Са друге стране, вероватни су и негативни утицаји туристичке инфраструктуре имајући у виду да су планирани у непосредном контакту са заштићеним подручјима у II режиму заштите у којем се изричито налаже строга заштита евидентираних вредности (планирано скијалиште „Ивер“ делом такође захвата II режим заштите у оквиру Парка природе „Шарган – Мокра Гора“).
8.1.	Заштита квалитета ваздуха, вода и земљишта	1	2+; P; BB;D	Комплекс заштитних планских мера у случају доследне примене веома вероватно ће у дугорочном временском периоду произвести позитивне утицаје на стање животне средине планског подручја.
		2		
		3		
		5		
		7		
		8		
		9		
		12		
		13		
8.2.	Заштита, презентација и контролисано коришћење природних и културних добара	6	2+; P; BB;D	Одрживо коришћење природних и културних добара на планском подручју у дугорочном периоду ће имати позитиван регионални утицај, пре свега на стање и квалитет природних вредности под строгом заштитом. Очекује се унапређење биодиверзитета и шумских комплекса на планском подручју.
		13	2+; P; BB;D	
		16	2+; O; BB;D	

4.4. КУМУЛАТИВНИ И СИНЕРГИЈСКИ УТИЦАЈИ

На основу одредаба члана 15. Закона о стратешкој процени, стратешка процена обухвата и процену кумулативних и синергијских ефеката. Ови ефекти се за потребе ове стратешке процене изводе из табеле 21, док је теоријски могуће да се јаве интеракције међу мањим утицајима како планских решења, тако и појединачних објеката и активности на планском подручју. Примера ради, кумулативни ефекти настају када појединачна планска решења немају значајан утицај, а неколико индивидуалних ефеката заједно могу да имају значајан ефекат (загађивање ваздуха, вода или пораст нивоа буке).

Синергијски ефекти настају у интеракцији појединачних утицаја који производе укупни ефекат који је већи од простог збира појединачних утицаја. Синергијски ефекти се најчешће манифестују код људских заједница и природних станишта.

Позитивни кумулативни и синергијски ефекти планских решења очекују се превасходно на површинама које се треутно налазе под одређеним режимима заштите. Планирање нових шумских површина, очување обрадивог пољопривредног земљишта, ограничавање граница грађевинских рејона насеља, изградња недостајућих објеката и система комуналне инфраструктуре, допринеће даљем очувању и одрживом коришћењу природних и културних добара у овире заштићених природних добара.

Са друге стране, мањи негативни кумулативни ефекти који се могу очекивати реализацијом планских решења односе на могућност несавесног угрожавања природних вредности подручја услед реализација саобраћајних праваца (загађење природних вредности и квалитета основних елемената животне средине) и туристичких објеката (деградација предела, повећан број туриста који носе са собом већу количину чврстог отпада, преоптерећеност инфраструктуре, итд.). Промене морфолошких, хидрогеолошких и пејсажних карактеристика простора нарочито ће бити изражене на деоницама у којима се планиране трасе инфраструктуре воде на насипу, мада се у случају планских решења у овом Плану ради о локализованим утицајима на кратким деоницама.

Поред наведеног, важно је напоменути и утицаје који су привременог карактера и који се односе на период уређења терена и изградње објеката када се може јавити повећано загађење ваздуха (првенство прашином), загађење буком у периоду рада грађевинских машина, загађење тла и подземних вода (услед акцидентног испуштања уља и мазива у тло), загађење отпадом и др. Ове активности морају да се контролишу како би загађење животне средине током рушења и изградње било минимално. У погледу ових неповољних утицаја привременог карактера поготово је угрожено подручје насељених зона у Националном парку где се свака активност на уређењу терена и градитељске активности морају спроводити увек у складу са условима надлежних институција за заштиту, водопривреду, пољопривреду и шумарство.

5. ОПИС МЕРА ЗА ОГРАНИЧАВАЊЕ НЕГАТИВНИХ УТИЦАЈА НА ЖИВОТНУ СРЕДИНУ

Заштита животне средине на подручју Просторног плана заснива се на концепту одрживог развоја, усклађивању коришћења простора са могућностима и ограничењима природних и створених вредности (установљени режими и мере заштите) и са потребама социјалног и економског развоја, полазећи од начела превенције и спречавања загађивања животне средине и начела интегралности, што значи обавезно укључивање услова заштите животне средине у све планове/програме односно активности/садржаје.

Овај циљ ће се реализовати применом посебних мера које су у вези са заштитом животне средине, датих по елементима, али и мера које се могу исказати у односу на категоризацију животне средине која је урађена за потребе Плана (према категоризацији животне средине у ППРС). Мере заштите, према извршеној категоризацији, би биле:

- За објекте и делатности у III категорији животне средине треба обезбедити таква решења и опредељења којима се спречава даља деградација и умањују ефекти ограничавања развоја. Санирати и ревитализовати деградирани и угрожени екосистеме и санирати последице загађења, у циљу стварања квалитетније животне средине.
- У подручјима IV категорије треба спречити даљу деградацију и обезбедити побољшање постојећег стања, како би се умањила деграданост животне средине као ограничавајућег фактора развоја. Одредити најадекватнији начин коришћења природних ресурса и простора са циљем очувања природних вредности и унапређења животне средине.
- За локације које се налазе у V категорији потребно је обезбедити решења којима се елиминишу или умањују постојећи извори негативних утицаја односно увећавају позитивни као компаративна предност у планирању развоја. Резервисати и чувати подручја од загађивања.
- Подручја VI, VII и VIII категорије су значајна са еколошког аспекта и у њима треба обезбедити таква решења којима се задржава постојеће стање квалитета животне средине и штите природно вредни и очувани екосистеми.

5.1. МЕРЕ ЗАШТИТЕ ВАЗДУХА

Заштита ваздуха остварује се предузимањем мера систематског праћења квалитета ваздуха, смањењем загађивања ваздуха загађујућим материјама испод прописаних граничних вредности емисије, предузимањем потребних мера за смањење емисије, као и праћењем утицаја загађеног ваздуха на здравље људи, природна добра и животну средину. Потребно је предузети следеће мере заштите ваздуха:

- смањење емисије штетних гасова при истраживањима и експлоатацији природних ресурса (каменоломи, кречане, стругаре и др);
- у домаћинствима смањити потрошњу угља, повећати потрошњу дрвета и других енергената;
- забрањено је отварање индустријских објеката и капацитета, стоваришта, магацина, складишта и сличних објеката у којима се врши емисија загађујућих материја изнад законом прописаних вредности.

Успоставити систем мониторинга квалитета ваздуха у складу са Европском директивом о процени и управљању квалитетом амбијентног ваздуха (96/62/ЕС)⁶.

5.2. МЕРЕ ЗАШТИТЕ ВОДА

Заштита вода и њихово коришћење остварује се у оквиру интегралног управљања водама спровођењем мера за очување површинских и подземних вода и њихових резерви, квалитета и количина. Воде се могу користити, а отпадне воде испуштати уз примену одговарајућег третмана, на начин и до нивоа који не представља опасност од загађивања. Мере заштите вода обезбеђују спречавање или ограничавање уношења у воде опасних, отпадних и других штетних материја, праћење и испитивање квалитета површинских и подземних вода, као и квалитета отпадних вода и њихово пречишћавање. Као мере заштите вода морају се предузети следеће активности:

- обавезно је очување квалитета површинских и подземних вода у складу са захтеваном класом квалитета, у складу са Уредбом;
- упуштање отпадних вода из привредних објеката у природне реципијенте и земљиште није дозвољено без претходног третмана на постројењима за пречишћавање отпадних вода (ППОВ). Квалитет пречишћених вода мора да задовољи прописану категорију квалитета реципијента;
- спровести санитацију насеља, односно санацију и ревитализацију објеката и опреме водоводне инфраструктуре, направити приоритете по насељима, односно засеоцима, и изградња нових објеката у складу са санитарно-техничким условима изградње и уређења;
- забрањена је изградња септичких јама пропусног типа;
- забрањује се каптирање извора и захватање вода мимо процене и услова службе заштите;
- за подручја на којима се налазе изворишта која се користе или су планирана за снабдевање водом за пиће, потребно је установити зоне санитарне заштите, а у складу са одговарајућом законском регулативом;
- потребно је забранити све радове и интервенције којима се мења хидролошки режим вода, у мери која превазилази услове који се задају од стране надлежне водопривредне организације и надлежног завода за заштиту природе;
- све активности у простору које утичу на промену квалитета воде у водоносним слојевима или површинским токовима, морају бити забрањене; Земљиште и водене површине у подручју заштите изворишта водоснабдевања морају бити заштићени од намерног или случајног загађивања и других утицаја који могу неповољно деловати на издашност извора и здравствену исправност воде;
- проблем одвођења отпадних вода туристичких локалитета и центара решавати преко уређаја за биолошко пречишћавање или бетонским водонепропусним септичким јамама које ће се периодично празнити цистернама, ангажовањем надлежне комуналне организације;
- спроводити контролу система организације и рада сточних фарми с циљем заштите подземних и површинских вода од неадекватног начина одлагања чврстих и течних отпадака;
- побољшање систематског мерења и осматрања квалитета површинских вода, као вид контроле, увођењем нових тзв. система засебних мерних станица (мерних места) са или без континуалне регистрације података и са резервним (допунским) местима за повремена или ad hoc мерења ради потпунијег увида у квалитет вода. На тај начин ће се повећати квалитет и поузданост информација и обухватити већи простор;
- спровођење поступка процене утицаја на животну средину и израда студије у којој ће бити дефинисане мере и у вези са заштитом вода (начин одвођења отпадних вода, третман, и др.) за планиране туристичке капацитете, као и за постојеће који су саграђени без дозволе на целој територији Плана, а којих се инвеститор мора строго придржавати.

⁶ Council Directive 96/62/EC of 27 September 1996 on ambient air quality assessment and management, Official Journal L 296, 21/11/1996

Земљиште и водене површине у подручју заштите изворишта водоснабдевања насеља на Тари преко Тарског водовода из акумулације "Крушчица", као и са Омарских врела морају бити заштићене од намерног или случајног загађивања и других утицаја који могу неповољно деловати на издашност изворишта и здравствену исправност воде. Обавезно је уређење и одржавање уже зоне заштите изворишта, које обухвата:

- површинско уређење терена,
- уклањање нехигијенских објеката,
- реконструкцију или доградњу постојећих стамбених, инфраструктурних и привредних објеката ради обезбеђивања потребног степена заштите околине,
- забрану грађења нових инвестиционих објеката који нису у функцији водоснабдевања,
- забрану складиштења чврстог, индустријског и опасног отпада,
- забрану транспорта опасних и штетних материја,
- забрану употребе вештачких ђубрива и хемијских средстава у пољопривредној производњи,
- редовну контролу наменског коришћења земљишта.

На подручју шире зоне заштите водоизворишта успоставља се режим селективног санитарног надзора и заштите од загађивања животне средине применом следећих превентивних мера:

- није дозвољена изградња објеката и инсталација који на било који начин могу загадити воду или земљиште или угрозити безбедност цевовода и водопривредних објеката,
- забрана изградње индустријских и других објеката чије отпадне материје могу загадити воду и земљиште,
- остале врсте привредних објеката могу се градити под условом да се у њиховом пројектовању и извођењу обезбеди канализација и пречишћавање отпадних вода у складу са стандардима прописаним законом,
- у подручју шире зоне заштите дозвољена је изградња објеката намењених за рекреацију и туризам, под условима заштите животне средине прописаним законом,
- чврсти отпад сакупљати само на водонепропусним површинама, а трајно одлагање отпада обезбедити на санитарним депонијама изван шире зоне заштите,
- није дозвољена интензивна употреба пестицида, хербицида и вештачких ђубрива на земљишту које се користи у пољопривредне сврхе,
- забрањује се транспортовање и складиштење опасних и отровних материја.

У појасу заштите ширине 2,5 m са сваке стране дуж цевовода сирове воде забрањује се изградња објеката и друге активности које могу загадити земљиште или угрозити безбедност цевовода.

Отпадне воде, без обзира на степен пречишћавања, не могу се испуштати у водотоке I категорије и подручја изворишта водоснабдевања.

5.3. МЕРЕ ЗАШТИТЕ ЗЕМЉИШТА

Земљиште на подручју плана је релативно очувано од загађења и већим делом погодно је за производњу здраве хране. Ради заштите и спречавања неповољног утицаја на квалитет земљишта потребно је предузимати следеће мере:

- смањити коришћење квалитетног земљишта за непољопривредне сврхе, нарочито спречити непланско претварање пољопривредног у грађевинско земљиште, чиме је иницирана нежељена промена намене простора и чиме су заузети веома атрактивни локалитети.
- подстицати органско - биолошку пољопривреду уз помоћ информација и едукацијом,
- предност дати традиционалним пољопривредним гранама које имају повољне услове за производњу,

- потребно је вршити строго контролисану употребу хемијских средстава у пољопривреди у циљу заштите земљишта и вода од загађивања - одговарајућим мерама у пољопривреди свести употребу хемијских средстава на нужни минимум, а посебним мерама потицати еколошку обраду земље,
- обезбедити услове за чишћење свих дивљих депонија и спречити њихово обнављање,
- спроводити рационалну изградњу канализацијске мреже с уређајима за пречишћавање отпадних вода,
- посебним мерама смањивати ризике од загађивања земљишта при складиштењу, превозу и претакању нафтних деривата и опасних хемикалија,
- предвидети превентивне и оперативне мере заштите, реаговања и поступке санације за случај хаваријског изливања опасних материја у околину,
- спровођење рекултивације и ревитализације свих привремених позајмишта и мајдана који су престали са радом, у складу са Законом у рударству и геолошким истраживањима, који посебно наглашава обавезу рекултивације деградираног земљишта. Дозвољено коришћење минералних сировина се мора одвијати паралелно са ремедијацијом деградираних површина у функцији заштите животне средине,
- код одређивања траса инфраструктурних система у простору, пољопривредно земљиште се мора у највећој могућој мери штитити, нарочито избегавањем фрагментације.

5.4. МЕРЕ ЗАШТИТЕ ОД БУКЕ

С обзиром да Планско подручје карактерише низак ниво буке и вибрација (изузев уског појаса дуж прометних саобраћајница, углавном на путу Бајина Башта – Перућац), не прописују се посебне планске мере, изузев уобичајених планских мера и препорука за смањење буке, вибрација и нејонизујућег зрачења (подизање појасева заштитног зеленила и техничких баријера за заштиту од буке на најугроженијим локацијама, првенствено дуж пута, применом прописаних дозвољених нивоа буке у изграђеним подручјима насеља, као и применом прописаних мера заштите од нејонизујућег зрачења (далеководи и трафо станице). У следећој табели дате су прописане вредности буке по појединим зонама.

С обзиром на посебан карактер Националног парка као заштићеног подручја у којем је преваходно важно обезбедити ненарушавање природне средине, између осталих негативних утицаја, нарочито буком, у складу са Уредбом о индикаторима буке, граничним вредностима, методама за оцењивање индикатора буке, узнемиравања и штетних ефеката буке у животnoj средини ("Службени гласник РС", бр.75/2010), у табели која следи даје се приказ прописаних граничних вредности индикатора буке у животnoj средини. Граничне вредности се односе на укупну буку која потиче из свих извора буке на посматраној локацији. При процени буке водити рачуна о синергијском деловању са осталим околним изворима буке.

Табела 18: Граничне вредности индикатора буке* на отвореном простору, према намени простора

Намена простора	Дан dB(A)	Ноћ dB(A)
одмор, рекреација, болничке зоне, велики паркови, опоравилишта, култ-истор. споменици	50	40
туристичка подручја, кампови и школске зоне	50	45
чисто стамбена подручја	55	45
дечја игралишта, пословно-стамбена и трговачко-стамбена подручја	60	50
градски центар, занатска, административно-управна и трговачка зона са становима, зона дуж аутопутева, магистралних и градских саобраћајница	65	55
индустриска, складишна и сервисна подручја и транспортни терминали без стамбених зграда	на граници ове зоне бука не сме прелазити граничну вредност у зони са којом се граничи	

* индикатор буке је акустичка величина којом се описује бука у животnoj средини и изражава се у dB(A)

Посебне мере заштите од буке одређују се за објекте који се граде изван грађевинског подручја и објекте друштвених делатности за јавне функције.

5.5. УПРАВЉАЊЕ ОТПАДОМ

Управљање отпадом спроводи се по прописаним условима и мерама поступања са отпадом у оквиру система сакупљања, транспорта, третмана и одлагања отпада, укључујући и надзор над тим активностима и бригу о постројењима за управљање отпадом. Организовати систем селективног прикупљања отпада, његовог разврставања и увођења у систем рециклаже. Мере заштите подразумевају следеће активности:

- забрањено је трајно депоновање отпада на целом подручју Плана;
- уклонити постојећа сметлишта отпада на целом подручју Плана и извршити санацију и рекултивацију земљишта у складу са стандардима - израда пројекта санације и рекултивације неуређених одлагалишта отпада;
- сакупљање отпадних материјала у зони туристичких центара вршити у контејнере који ће се поставити на адекватне локације и периодично, по одговарајућем систему, празнити од стране комуналних служби. На сваком излетишту и значајнијем месту потребно је обезбедити канте (контејнере) за отпатке;
- успостављање сарадње у области управљања отпадом на регионалном нивоу уз постојање појединачне одговорности (сарадња општина на организовању сакупљачких станица за прихватање кабастог и рециклирајућег кућног отпада).

5.6. ЗАШТИТА ПРОСТОРА ПРИМАРНОГ ЕКОЛОШКОГ И ЕСТЕТСКОГ ЗНАЧАЈА

Заштита простора примарног еколошког и естетског значаја се спроводи кроз приоритетну заштиту постојећих отворених простора и предела. Услове уређивања и грађења прилагодити очувању, унапређењу и афирмацији њихове еколошке вредности и локалне традиције.

5.7. МЕРЕ ЗАШТИТЕ ОД ЕЛЕМЕНТАРНИХ НЕПОГОДА И ТЕХНИЧКО-ТЕХНОЛОШКИХ НЕСРЕЋА И АСПЕКТ ОДБРАНЕ

Степен угрожености од елементарних непогода је знатан, а у првом реду се односи на опасност од: шумских пожара, грмљавина, електричног пражњења, ветролома, снежних наноса и лавина, опасности од саобраћајних катастрофа, земљотреса, рушења брана акумулације ХЕ Бајина Башта, ерозија и бујица, одрона и др. На Планском подручју нису регистрована, нити се планирају SEVESO постројења.

Заштита од пожара. Изразито велика шумовитост терена (преко 67% од укупне површине Планског подручја је шумско земљиште, од чега је око две трећине четинара, условљава велику опасност како од антропогених случајних или намерних пожара, тако и од природних шумских пожара. Грмљавине са електричним пражњењем јављају се 15 дана годишње у просеку, у пролеће и лето, са 45 просечних удара грома у стабла.

Да би се обезбедила **заштита шумског фонда, материјалних добара и људских живота од пожара**, потребно је спровести адекватне мере заштите службе обавештења и узбуњивања. Мере противпожарне заштите спроводити у складу са усвојеним елаборатом противпожарне заштите за подручје Националног парка и остала заштићена подручја.

Превентивна мера заштите од пожара је примена противпожарних мера у фази избора конкретних садржаја, намене површина и саобраћајних решења у складу са одредбама Закона о заштити од пожара. За предметни простор највећу опасност за избијање и ширење пожара представљају шуме, које захватају највећи део подручја.

За превентивну заштиту од пожара, као и његово успешно елиминисање, примењиваће се Законом утврђене мере и критеријуми противпожарне заштите уз следеће мере:

1) обезбеђивање саобраћајне приступачности свих делова шума, обезбеђивање техничке воде црпљењем из потока и изворишта која се не користе за водоснабдевање пијаћом водом;

2) планско остављање противпожарних баријера (пруга и прогала) при сечи и новом пошумљавању;

3) организовање службе за осматрање и јављање;

4) покривање свих супраструктура прописаном противпожарном заштитом.

Остале могуће техничке катастрофе које за последицу имају појаву пожара, као и заштиту од експлозија, тровања, контаминације и др. спречити и спроводити применом законске регулативе за сваку од тих области.

Услови, лавине, клизишта и др.. Планински климат Таре са просечно 106 дана годишње са снежним покривачем, некада и 150 дана од новембра до маја и просечном висином снега од 1 m, у појединим зонама и преко 3m, често условљава изолацију планинских насеља и отежава саобраћајне везе. У време топљења снега јављају се услови, лавине, на стрмијим падинама преко 30% и чистим одсецима. У зонама одсека јављају се точила, сипари и мања клизишта која угрожавају саобраћајнице, у кањон Дервенте и Дрине, што уз снежне наносе и у данима са маглom може да доведе до тежих саобраћајних несрећа са већим људским и материјалним жртвама.

Ради заштите од ових видова елементарних непогода, уклањање последица и узрока, предвиђене су мере заштите као што су: служба одржавања главних путних праваца између насеља и туристичких пунктова; санирање одрона, клизишта, постављање заштитних мрежа, подзида, пошумљавање и др. Клизишта су посматрана као ограничавајући фактор за планирање и коришћење земљишта, планирање урбаних садржаја, односно пројектовање и изградњу објеката, у зависности да ли су активна умерена или санирана.

Простори који су захваћени радом клизишта, нарочито активних, представљају апсолутно неповољне терене за било какву градњу, те исту треба у потпуности искључити и забранити. Другу групу неповољних терена обухватају терени ранијих, умерених клизишта. Коришћење ових терена за грађење, захтева претходну темељну припрему терена низом санационих и мелиоративних мера, а све у циљу побољшања стабилности падина и обезбеђења објеката на њима.

У циљу повећања укупне безбедности и стабилности терена, како због постојећих, тако и због планираних објеката, једно од планских решења подразумева израду „Катастра клизишта и нестабилних падина“ као базе и стручне документације за рационално коришћење простора. Осим што указује где су ове појаве заступљене, катастар би уз одговарајуће инжењерско-геолошке подлоге и стручну анализу прикупљених података служио за прописивање услова за планирање, пројектовање и грађење, али и за санирање подручја захваћених овим процесима чиме би се трајно могле прописати мере заштите. Ради спровођења свих ових мера на територији општине, потребно је учешће целокупне локалне самоуправе уз одређене планске активности, које би Просторни план општине учиниле примењивим.

Ниво угрожености од **земљотреса** је у зони 6–7 степени МКС па се морају поштовати мере заштите при градњи објекта у трусним подручјима за најнижи степен заштите 7 степени, што подразумева одговарајућу градњу, избор материјала и др. Мада је степен сеизмичности мали, у циљу најекономичније и најадекватније заштите, првенствено се треба одредити за објекте грађене од природних материјала (дрво, камен и др.). Ова мера је у складу са другим елементима планирања и коришћења подручја Националног парка.

Основна мера за спречавање опасности од рушења брана на вештачким хидроакумулацијама (Перућац, Лазићи Спајићи) је избегавање лоцирања објекта у зони ударног таласа. Заштита од акцидента ће се остварити дефинисањем мера и поступака за могуће акциденте, а смањење ризика од нежељених последица ће се обављати:

1) редовним и ванредним оскултационим осматрањем и систематском контролом водозахватних објеката и бране;

2) обезбеђењем инфраструктуре и опреме за едукацију, обавештавање, узбуњивање и евакуацију становништва у случају рушења бране или најаве могућег нарушавања статичке стабилности бране;

3) маркирањем на терену ката нивоа могућег поплавног таласа;

4) одређивањем зона различитих нивоа ризика са посебним условима и захтевима за планирање и изградњу.

Ветроломи. Ради превенције деловати кроз службу обавештења и отклањати настале последице (уклањање срушених стабала, камења и др.).

Заштита од биљних и животињских штеточина спроводиће се у оквиру мера газдовања шумским, ловним и риболовним основама, сагласно прописима од заштите од каламита, и на начин да не остави негативне последице на биљни и животињски свет. Надлежни органи обезбедиће, у сарадњи и у договору са корисницима подручја, а у складу са прописима, сваку у оквиру својих овлашћења:

1) праћење стања и организовану заштиту од биљних и животињских штеточина шума, пашњака, ливада и других пољопривредних површина и др. Уз примену контролисаних механичких, биолошких и других мера, које нису у супротности са мерама заштите природе и животне средине и неће оставити негативне последице на становништво;

2) организовање локалне службе цивилне заштите за праћење стања, остваривање превентивних мера и преузимање активности заштите од елементарних непогода и ратних разарања на подручју Плана, повезане са ватрогасном и здравственом службом, полицијом и другим службама на нивоу Града Ужица и суседних општина и шумских газдинстава које би јој давале материјалну, кадровску и техничку подршку.

Заштита од ерозије. Ерозија земљишта је сложен природни процес, условљен климатским факторима, особеностима рељефа, геолошким и педолошким својствима, већим или мањим утицајем антропогеног фактора. На целокупном подручју ППППН НП „Тара“ регистровано је свих пет категорија разорности (према „Методи Потенцијала ерозије“), где је доминантна врло слаба ерозија (82,29% од укупне површине), док јака и ексцесивна ерозија заузимају свега 3,05% од укупне површине истраживаног подручја (заступљене на пољопривредним и деградираним површинама). Репрезентативан индикатор ниског интензитета ерозије јесте меродавна средња вредност коефицијента ерозије $Zsr=0,11$. Специфична вредност ерозионе продукције на подручју ППППН НП „Тара“ износи $W_{godsp}=99,2 \text{ m}^3\text{km}^{-2}\text{god}^{-1}$.

Процеси ерозије настали су и развијају се, по правилу, на свим локацијама где се спроводи неадекватан начин коришћења земљишта, а заштитне мере су недовољне или потпуно недостају, као што је случај са бројним ораницама на падинама великог нагиба, затим на пашњацима и ливадама који се прекомерно користе и механички оштећују, а врло чести су у проређеним и девастираним шумама. Интезивни процеси ерозије јављају се у северним деловима катастарских општина: Солотуша, Мала Река, Рача и Зауглине. Висока вредност ерозионе продукције на деловима подручја ППППН НП „Тара“ (КО Солотуша, Мала Река, Рача и Зауглине), истовремено је индикатор предиспонираности простора на појаву бујичних поплава. На површинама где се налазе шуме доброг склопа и очуван травни покривач нису забележени ерозиони процеси веће категорије разорности. Ерозијом земљишта захваћени су и приобални делови бујичних водотокова, као и алувијална равна реке Дрине.

Технички и биолошки радови

Спровођење техничких и биолошких радова и мера заштите на подручјима захваћеним ерозионим процесима обухватају:

- Техничке радове који се спроводе у циљу спречавања појаву наглог површинског отицања, заустављање његовог ерозионог дејства и припреме терена за подизање шумских и/или травних култура; као што су рустикалне преграде од камена (у мањим јаругама); контурне терасе; подизање плетера као и шарпирање стрмих обала.
- Биолошки радови имају улогу сузбијања ерозије земљишта и повећање способности земљишта за производњу биомасе; као што су: пошумљавање, мелиорација шума и шикара, мелиорација пашњака, подизање воћњака и других пољопривредних култура на терасираним површинама.
- Радови у кориту, пре свега преграде (депонијске и консолидационе) којима се постиже консолидација дна и обала (река, потока и јаруга); задржавање наноса и смањење подужног пада ради ублажавања брзине и транспортне снаге воде.
- Подизање шумских појасева у зонама изнад акумулационих базена. Подизање илофилтерских појасева за задржавање наноса и смањења брзине површинског отицаја.

Биолошке и техничке радове на површинама угроженим ексцесивном, јаком и слабом ерозијом, треба спроводити према распореду приоритета који се утврђују на основу Плана за проглашење ерозионих подручја.

Заштита пољопривредног земљишта

Одрживо управљање пољопривредним земљиштем има за циљ постизање максималног одрживог нивоа продукције на одређеном подручју уз одржавање губитака земљишта испод прага који, теоријски, омогућује природну брзину формирања земљишта. На издвојеним просторима под ексцесивном, јаком и слабом ерозијом, начин коришћења пољопривредног земљишта треба прилагодити условима терена и гајити културе које ће поред биљне производње обезбедити заштиту земљишта од ерозије. Потребно је спровести противерозционе радове и мере, углавном кроз препоруке власницима земљишта и кроз обавезе за све власнике земљишта и култура који се налазе у склопу угрожених зона.

Од противерозционих мера посебан значај има начин обраде земљишта при гајењу ратарских култура (контурно и гребенасто орање), а од стриктних забрана посебан значај треба посветити ограниченом гајењу окопавина на падинама са већим нагибом. Узимајући нагиб падине као основни чинилац предиспонираности подручја на процесе ерозије и начин коришћења земљишта као основни узрочник, мере и радови за противерозциону заштиту се примењују диференцирано по појединим пољопривредним културама

Противерозционе мере и радови за оранице

Нагиб падине (%)	Радови, мере и предлог начина коришћења
0 - 3	дозвољено гајење ратарске културе без ограничења
3-7	дозвољено гајење ратарских култура уз услов обавезног контурног орања
7-12.5	дозвољено гајење ратарских култура изузев окопавина уз услов гребенског орања
12.5-20	дозвољено гајење ратарске културе уз услов контурно појасне обраде (стрип културе)
20 - 25	дозвољено гајење ратарских култура без окопавина сваке треће године, под условом да се у периоду између два дозвољена орања површина користи као травна култура - детелина
преко 25	потпуна забрана орања и формирање травних или шумских култура

Противерозционе мере и радови за воћњаке

Нагиб падине (%)	Радови и мере
до 10	гајење воћњака без посебних ограничења, препоручује се малчирање
10-15	гајење воћњака уз нормалне мере неге и обавезно малчирање
15 - 25	гајење воћњака уз појачане мере неге и формирање травних појасева по хоризонталу у сваком 2 реду
Преко 25	гајење воћњака уз изузетне мере неге и потпуно затрављивање тла легуминозама изузев зоне око стабала Ø 3.0 m

Противерозционе мере и радови за травне површине

Нагиб падине (%)	Квалитет	Радови и мере
До 15	у стадијуму деградације	појачане мере неге из заштите са прихрањивањем вештачким ђубривом
15 - 25	у стадијуму деградације	мелиорација делимичном обрадом и подсејавање смешом племенитих трава
15 - 25	деградирани	мелиорација потпуном обрадом и подсејавање смешом племенитих трава
Преко 25	деградирани	мелиорација потпуном обрадом и подсејавање смешом племенитих трава

Противерозционе мере и радови за шуме

Нагиб падине (%)	Квалитет	Радови, мере и начин коришћења
0 - 25	шикаре и ниске шуме	дозвољено крчење у оквиру просторног уређења подручја
Преко 25	шикаре и шикарасте ниске шуме, потпун и прекинут склоп	ресурекциона сеча и попуњавање прегола садњом четинара на јаме или терасице, обавезне све мере узгоја, и одредбе на забранама на шумским површинама

Чињеница да се пољопривредне површине налазе на падинама значајног нагиба, неопходно је формирање противерозционих појасева жбунастог, шумског и травног типа, којима се жели

смањити кинетичка енергија површинске воде који врши еродирање површинских слојева земљишта и подлоге.

Газдовања шумама у превенцији ерозионих процеса

Квалитетно планирање и газдовање шумама представљају најмоћније средство у превенцији ерозионих процеса и бујичних поплава. Савремено газдовање треба да минимизује негативне утицаје, који се могу јавити у току управљања шумским подручјима, са акцентом на следеће циљеве:

- смањити ризик од појаве интензивних ерозионих процеса;
- очувати повољне ефекте стабилних, добро структурираних шума, високог степена покривности;
- смањити површине под голетима и збијеност земљишта;
- спречити транспорт ерозионог материјала од изворишта на падинама до хидрографске мреже;
- очувати стабилност и функционалност мреже шумских путева и влака, уз минимизирање негативних утицаја.

Шумски путеви и влаке

Шумски путеви су важан део система за коришћење и заштиту шумских ресурса, због чега је од виталног значаја да буду добро планирани, пројектовани, изграђени и одржавани. При пројектовању шумских путева потребно је адекватно проценити потенцијални негативан утицај, а све у циљу предузимања мера за њихово минимизирање или елиминацију. Доминантан део ерозионог наноса у шумским подручјима доспева у водотокове управо са мреже шумских путева и влака.

На стрмим деоницама (где се углавном граде) потребно је формирати риголе (отворене, површинске канале), помоћу којих се вода уводи у пропусте или реципијенте, са основним циљем да се избегне неконтролисано течење по коловозу, које неминовно доводи до појаве бразда, јаруга и деструкције тупа пута. Укрштање шумског пута и водотока треба да буде под правим углом, са пропустом довољног капацитета да спроведе рачунску велику воду. Доминантан део ерозионог наноса у шумским подручјима доспева у водотокове управо са мреже шумских путева и влака.

Одбрана

У оквиру могућих мера са становишта одбране земље издвајају се две групе мера, и то:

1) мирнодопске мере које су у функцији лоцирања активности и објеката и тичу се просторног и урбанистичког планирања;

2) мере које се предузимају у време ратне опасности и ратних дејстава и у вези са плановима активности оружаних снага и поступања у ванредном и ратном стању.

Основне мере везане су за територију (земљиште, ваздух, воду), мрежу насеља, функционисање привреде, инфраструктуру, режим изградње насеља у урбанистичком смислу и заштиту природних и културних вредности простор:

Мере везане за територију су:

1) у циљу заштите територије од плављења, потребно је провести регулационе захвате на бујичним водотоцима, уређење сливова водотока, пошумљавање, док при избору локације објеката водити рачуна о коти максималних вода;

2) у складу са степеном могућег сеизмичког удара, спроводити одговарајући режим изградње објеката мреже инфраструктуре, водених акумулација итд. у складу са принципима земљотресног инжењерства;

3) у циљу заштите територије од пожара, потребно је спроводити одговарајуће уређење и организовање шумских и пољопривредних површина, са сменом култура у погледу размештаја, пробијањем шумских просека итд.

Мере везане за мрежу насеља односе се на рационалну организацију простора општине која је један од основних циљева и са аспекта одбране и у том циљу потребно је остварити:

1) равномеран развој и насељавање читаве територије (привредно активирање, урбано и комунално опремање) у циљу задржавања становништва у сеоском подручју;

2) насеља тако функционално организовати да у случају непријатељских напада, нека насеља могу преузети водећу улогу;

3) виталне функције мреже насеља као што су здравство, радио везе, снабдевачке функције, морају имати алтернативне локације у разним насељима и у миру, треба да буду опремљена најнужнијим уређајима који ће се користити у ванредним уловима (ратни услови, земљотреси, поплаве итд.);

4) сва насеља треба да буду повезана саобраћајницама из више праваца због евентуалних закрчења путева и сл.

Мере везане за функционисање привреде:

1) на планском подручју постоје погодни услови за развој сточарства, што је од посебног значаја за потребе одбране;

2) обезбедити радну снагу за случај евакуације привреде за ратне потребе;

3) формирати мрежу складишта и магацина потребних прехранбених и других артикала, што све треба да буде дефинисано у мирнодопским условима.

Мере везане за инфраструктуру:

1) у циљу заштите и функционисања инфраструктурних система у ванредним условима, посебно је значајно да, по могућности, сви инфраструктурни системи или њихови делови, буду централно повезани и да се њима управља са једног места;

2) у циљу обезбеђења водоснабдевања насеља у ванредним ситуацијама, пожељно је имати више гравитационих извода водоснабдевања, због могућности загађења вода (отровима, земљотресом, поплавом и сл.);

3) потребно је и даље проширивање мреже локалних путева.

Мере везане за режим изградње у урбанистичком смислу:

1) у циљу заштите и функционисања урбаних и руралних система потребно је планирати такве режиме изградње којима ће се обезбедити минимизирање неповољних ефеката ратних разарања на објекте и људство, обезбедити правци евакуације и итд.

Мере везане за заштиту природних вредности и културних добара:

1) у циљу заштите природних вредности и културних добара у крајње ризикантним ситуацијама, какви су ратни сукоби, посебна пажња се мора посветити заштити природних вредности и културних добара, те је у том смислу потребно, у сарадњи са надлежним службама заштите, планирати одговарајуће мере заштите природних вредности и непокретних културних добара.

Предвиђене мере са аспекта одбране земље уједно су предвиђене концептом плана. Самим тим и мере које се дефинишу за реализацију и спровођење самог плана важе и са аспекта одбране.

Наглашава се да је при изради планске и пројектне документације потребно поштовати сву релевантну законску регулативу из домена одбране, заштите од елементарних непогода, правилнике о техничким нормативима за склоништа и поједине објекте, као и прописе о усклађивању просторних и урбанистичких планова са потребама народне одбране и заштите од ратних дејстава.

Посебно се напомиње да су основни облици мера заштите људи и материјалних добара од ратних разарања који се обезбеђују кроз организацију, уређење и развој насеља, као превентивне мере трајног карактера:

1) равномерни распоред насеља на ширем подручју са вишеструким везама са околним и суседним насељима, уз мању концентрацију становништва по појединим насељима;

2) смањење повредљивости насеља на рушење изградњом објеката високоградње и нискоградње у складу са прописима за изградњу у турским подручјима;

3) обезбеђење проходности ван зоне зарушавања за саобраћај ради што бржег и безбеднијег превоза угрожених од рушевина.

У оквиру заштите од ратних разарања, склањање људи биће обезбеђено углавном, у подручјима објеката. Двонаменска склоништа ће се градити по посебним потребама и условима.

Решењем саобраћајне мреже обезбеђена је добра повезаност делова планске територије као и са окружењем, односно сваког насељеног места са општинским/градским центрима у околним општинама, посебно Ужицем, као регионалним центром.

Заштита надземних објеката електро и телекомуникационе инфраструктуре биће обезбеђена посебним сигурносним појасевима, заштита подземних инсталација од пуцања и кидања применом прописаних техничких мера.

Заштита од летњих (непогода са ветром, провалом облака, громовима, градом, суша, високе температуре и др.) и зимских временских непогода (са великим снегом, ледом, ниским температурама и др.) остварује се планираном изградњом супраструктуре, уређењем територије, пошумљавањем и др., као и организовањем противградне заштите, громобранском заштитом објеката и сл.

Границама Плана обухваћени су туристички објекти који су власништво Војске Републике Србије: „Бели Бор“ и „Оморика“, који су туристички комплекси и око њих није потребно дефинисати зоне просторне заштите.

5.8. МЕРЕ ЗАШТИТЕ ПРИРОДНИХ ВРЕДНОСТИ

5.8.1. Услови и мере заштите и коришћења простора локалитета у режиму I степена

Режим заштите I степена - строга заштита, спроводи се на заштићеном подручју или његовом делу са изворним или мало измењеним екосистемима изузетног научног и практичног значаја, којом се омогућавају процеси природне сукцесије и очување станишта и животних заједница у условима дивљине.

У I степену заштите обухваћене су све заштићене површине изузетних природних вредности и културних добара по основу Закона о националним парковима (Службени гласник РС, бр. 84/15) и Студије заштите – стручне основе за израду Закона о Националном парку Тара, Београд, 2015.година-Завод за заштиту природе Србије. (границе локалитета у режиму I степена приказане су на основу Закона о националним парковима у делу I ПОЛАЗНЕ ОСНОВЕ 1.3. Границе целина и подцелина посебне намене - 1.3.1. Опис граница Националног парка "Тара" - 1.3.2. Границе површина са режимом заштите I и II степена).

У I степену заштите утврђује се забрана коришћења природних богатстава и искључују сви други облици коришћења простора и активности осим научних истраживања и контролисане едукације. Презентација објеката природе вршиће се у складу са овим планом и пројектом, односно програмом заштите и уређења.

На локалитетима у режиму заштите I степена забрeђено је:

- коришћење природних ресурса и изградња објеката;
- експлоатација и други облици коришћења природних ресурса, а посебно: сеча шума, испаша, каптирање извора, преграђивање и техничка регулација речних токова, одвођење вода, експлоатација минералних и других сировина, вађење тресета, раскривање педолошког покривача и одношење бусенова и земљишног супстрата;
- извођење грађевинских и других радова: изградња и постављање објеката, изградња путева, засецање и прокопавање терена за постављање било каквих објеката инфраструктуре, превођење мрежа за пренос електричне енергије и других система (ПТТ и др.), просецање смучарских и шетних стаза на локалитетима: Кањон Бруснице, Звијезда, Клисуре Дервенте, Рачанска Шљивовица, Горушице, Црвене стене, Било, Љути брег, Змајевачки поток, Врањак, Студенац, Кањон Склопови, Алушка планина, Пушине и Кремићи;
- уништавање и оштећивање биљног покривача, а првенствено: сеча, ломљење и ископавање дрвећа и жбуња и њиховог подмлатка, чување и гажење приземне флоре;
- коришћење биљних делова и производа, нарушавање постојећег реда у резервату као што је: сакупљање и одношење стеље, хумуса, грана и палих стабала, брање и сакупљање плодова, цветова и семена;
- слободна, неконтролисана посета и обилазак резервата, кретање ван постојећих путева и специјално утврђених стаза, ложење ватре, урезивање записа и постављање других ознака, бацање и одлагање отпадака и смећа и др.;
- хватање, убијање и растеривање животињских врста и њихових младунаца, растурање гнезда и других легла и боравишта животиња;
- уношење нових биљних врста у флористички састав резервата, као и животињских врста које нису аутохтоне за подручје Таре.

У циљу остваривања главних намена резервата у режиму заштите I степена, адекватног уклапања у просторну организацију и уређење НП "Тара", обезбеђење ефикасне заштите и истицање просторног идентитета ових објеката у строгим резерватима природе радови и активности у I режиму заштите ограничавају се на:

- радове и активности на научна истраживања и праћење природних процеса, односно издвајање површина на којима се могу вршити мерења, постављати уређаји за климатска осматрања, нумерисати стабла, узимати узорци земљишта, вода, целих биљака или њихових делова (листова, четина, семена, плодова), сакупљати и испитивати инсекти и друге животињске врсте значајне за стање биљног покривача и земљишта, примењивати и други поступци и методи за праћење спонтаног природног развоја животних заједница у резервату и њиховог односа према условима станишта;
- издвајање експерименталних полигона за усмеравање природних процеса и симулацију промена у екосистемима, што подразумева одређене интервенције на вегетацији и земљишту (засађивање, засејавање или проређивање појединих врста, уклањање стеље и маховина, повећање или смањење влаге у земљишту, просветљавање или стварање јаче сенке и др.), и закљонима који су у функцији заштите инструмената и истраживача;
- контролисану посету у образовне, рекреативне и општекултурне сврхе, а које нису у супротности са циљевима очувања природних вредности;
- и друге радове утврђене програмима научно-истраживачког рада;
- уређивање и обезбеђивање приступа до резервата, према потреби и приступ за службена возила, међусобно повезивање резервата и њихово уклапање у мрежу шетних и планинарских комуникација на локалитетима: Клисуре Раче и Црвени поток;
- ограђивање појединих делова и друге мере непосредне физичке заштите и обележавања граница;
- примену мера техничке и биолошке заштите против болести и штеточина уколико су угрожене основне вредности резервата;
- постављање на ободу резервата противпожарних осматрачница;
- обезбеђење техничких и других услова за ефикасну заштиту од пожара.

У склопу заштићених локалитета налазе се и појединачни заштићени објекти природе и заштићена станишта дивљих врста и њихових заједница.

Природни резервати

Строги резерват природе је подручје неизмењених природних одлика са репрезентативним природним екосистемима, намењено искључиво за очување изворне природе, генског фонда, еколошке равнотеже, праћење природних појава и процеса, научна истраживања којима се не нарушавају природна обележја, вредности, појаве и процеси.

Специјални резерват природе је подручје са неизмењеном или незнатно измењеном природом, од нарочитог значаја због јединствености, реткости или репрезентативности, а које обухвата станиште угрожене дивље врсте биљака, животиња и гљива, без насеља или са ретким насељима у којима човек живи усклађено са природом, намењено очувању постојећих природних одлика, генског фонда, еколошке равнотеже, праћењу природних појава и процеса, научним истраживањима и образовању, контролисаним посетама и очувању традиционалног начина живота. Специјални резерват природе може бити флористички, миколошки, шумске и друге вегетације, зоолошки (орнитолошки, ихтиолошки и други), геолошки, палеонтолошки, хидрогеолошки, хидролошки и други.

Мере заштите, уређења и коришћења у строгим и специјалним резерватима природе, утврђене законом су:

1) у строгом и специјалном резервату природе забрањено је вршити радње и активности и обављати делатности које могу нарушити својства због којих су проглашени заштићеним природним добром (брање и уништавање биљака, узнемиравање, хватање и убијање животиња, увођење нових биолошких врста, мелиорацијски радови, разни облици привредног и другог коришћења и слично).

2) у специјалном природном резервату су дозвољене само оне радње које су везане за научна истраживања и праћење спонтаног природног развоја;

3) посеђивање строгог и специјалног резервата природе у циљу образовања може се вршити на основу дозволе коју издаје управљач заштићеног подручја (у даљем тексту: управљач)

4) у строгом резервату природе забрањене су привредне и друге активности.

Овим Просторним планом прописује се да је у природним резерватима на територији Националног парка забрањено следеће:

(1) експлоатација и други облици коришћења природних ресурса, а посебно: сеча шума, осим санитарне и других радова којима се обезбеђује заштита Панчићеве оморике; испаша, каптирање извора, преграђивање и техничка регулација речних токова, одвођење вода; експлоатација минералних и других сировина; вађење тресета, раскривање педолошког покривача и одношење бусенова и земљишног супстрата;

(2) извођење грађевинских и других радова, а нарочито: изградња и постављање објеката, изградња путева, засецање и прокопавање терена за постављање било каквих објеката инфраструктуре, превођење мрежа за пренос електричне енергије и других система (ПТТ и др.), просецање смучарских и шетних стаза осим оних утврђених Просторним планом и посебним одлукама о заштити;

(3) уништавање и оштећивање биљног покривача, а првенствено: сеча, ломљење и ископавање дрвећа и жбуња и њиховог подмлатка, чупање и гажење приземне флоре;

(4) коришћење биљних делова и производа, нарушавање постојећег реда у резервату као што је: сакупљање и одношење стеље, хумуса, грана и палих стабала, брање и сакупљање плодова, цветова и семена;

(5) слободна, неконтролисана посета и обилазак резервата, кретање ван постојећих путева и специјално утврђених стаза, ложење ватре, урезивање записа и постављање других ознака, бацање и одлагање отпадака и смећа и др.;

(6) хватање, убијање и растеривање животињских врста и њихових младунаца, оштећивање и растурање гнезда и других легала и боравишта животиња;

(7) ношење нових биљних врста у флористички састав резервата, као и животињских врста које нису аутохтоне за подручје Таре.

У циљу остваривања главних намена резервата, адекватног уклапања у просторну организацију и уређење подручја Националног парка, обезбеђење ефикасне заштите и истицање просторног идентитета ових објеката, у природним резерватима ће се:

(1) обезбедити контролисани приступ до резервата, према потреби и приступ за службена возила, међусобно повезивање резервата и њихово уклапање у мрежу шетних и планинарских комуникација;

(2) поставити табле и ознаке у циљу информисања и упозорења са називом резервата, основним карактеристикама и значајем, режимом понашања, посебним забранама и ограничењима;

(3) обележити границе резервата;

(4) адекватно уредити и обележити посебне стазе – пролазе за обилазак и разгледање резервата и за контролу и посматрање дивљачи;

(5) означити репрезентативне површине у резервату са карактеристичним биљним заједницама или примерке и групе значајних врста флоре;

(6) партерно уредити стајалишта, видиковце, односно места одакле се посматра резерват;

(7) обезбедити технички и организациони услов за контролисани, групни обилазак резервата и за надзор над поштовањем прописаног режима понашања;

(8) поставити ловочуварске објекте и противпожарне осматрачнице;

(9) уредити и обезбедити приступ до посебно уређених споменика природе (врела, пећина, видиковаца и др.) који се налазе у оквиру резервата под условом да се не омета општи режим заштите резервата.

Ради очувања и побољшања стања основних природних вредности резервата у њима се могу спроводити, под посебним условима, мере техничке и биолошке заштите, као што су:

(1) ограђивање појединих делова и друге мере непосредне физичке заштите;

(2) мере којима се подстиче развој и повећава бројност ретких и угрожених врста, посебно ловне фауне (хранилишта, солишта и др.);

(3) мере реконструкције биљних заједница у циљу њиховог постепеног довођења, односно враћања у изворни облик, оптималан са становишта еколошких услова;

(4) мере заштите против болести и штеточина уколико су угрожене основне вредности резервата;

(5) обезбеђење техничких и других услова за ефикасну заштиту од пожара.

У циљу спровођења научних истраживања у природним резерватима ће се:

(1) издвојити мање површине на којима се могу вршити мерења, постављати

уређаји за климатска осматрања, нумерисати стабла, узимати узорци земљишта, вода, целих биљака или њихових делова (листова, четина, семена, плодова), сакупљати и испитивати инсекти и друге животињске врсте значајне за стање биљног покривача и земљишта, примењивати други поступци и методи за праћење спонтаног природног развоја животних заједница у резервату и њиховог односа према условима станишта;

(2) издвајати експериментални полигон за усмеравање природних процеса и симулацију промена у екосистемима, што подразумева одређене интервенције на вегетацији и земљишту (засађивање, засејавање или проређивање појединих врста, уклањање стеље и маховина, повећање или смањење влаге у земљишту, просветљавање или стварање јаче сенке и др.), и заклона који су у функцији заштите инструмената и истраживача; и

(3) други радови утврђени програмима научноистраживачког рада.

За сваки резерват урадиће се посебни пројекти заштите и уређења. Режији и мере заштите урадиће се и прецизирати у шумско-привредним, ловно-привредним и риболовним основама.

Споменици природе

Споменик природе је мања неизмењена или делимично измењена природна просторна целина, објекат или појава, физички јасно изражен, препознатљив и/или јединствен, репрезентативних геоморфолошких, геолошких, хидрографских, ботаничких и/или других обележја, као и људским радом формирана ботаничка вредност од научног, естетског, културног или образовног значаја.

Споменик природе може бити геолошки (историјскогеолошко - стратиграфски, палеонтолошки, петролошки, седиментолошки, минералолошки, структурногеолошки, хидрогеолошки и други), геоморфолошки, спелеолошки (пећина, јама и друго), хидролошки (цео или део водотока, слап, језеро, тресава и друго), ботанички (ретки или значајни примерци биљног света, појединачно стабло или скупина стабала, дрвореди, паркови, арборетуми, ботаничке баште и друго), а:

1) на споменику природе забрањене су све радње и активности које угрожавају његова обележја и вредности.

2) на природним споменицима и у њиховој непосредној околини забрањено је извођење радова и уношење промена које би могле да угрозе споменик у целини или да доведу у питање његова битна својства;

3) на меморијалном природном споменику дозвољене су само оне радње које доприносе његовом одржавању и уређењу, а које не мењају битно његова природна обележја.

На природним споменицима и њиховом непосредном просторном оквиру забрањује се:

(1) подизање трајних или привремених грађевинских објекта намењених потребама туризма, водопривреде, енергетике, шумарства, пољопривреде и друге делатности;

(2) засецање, откопавање и прокопавање терена, преоравање земљишта и други облици нарушавања морфологије терена и педолошког покривача;

(3) сеча и ломљење дрвећа и жбуња, као и кидање, чупање и други облици деградације биљног покривача;

(4) разоравање, обрушавање и уклањање појединих делова геоморфолошких споменика;

(5) урезивање, бојење и на други начин постављање натписа и ознака на њима, осим у случају да је то неопходно за њихову презентацију;

(6) изградња било каквих објеката и радови који могу довести до маскирања и преиначавања морфолошких обележја и облика рељефа.

Код извора и врела заштићених као хидролошки споменици не допуштају се:

(1) интервенције и радови који могу изазвати промену режима и смањење издашности;

(2) каптирање ради одвођења воде;

(3) интервенције које мењају начин истицања воде и изглед непосредног изворишта.

У циљу остваривања функција природних споменика, њиховог уређења и презентације дозвољаваће се:

(1) обележавање одговарајућом таблом која ће садржати назив споменика, основна обележја (врста, начин настанка морфографске или хидролошке карактеристике и др.), вредности и значај објекта, величину простора обухваћеног заштитом, као и мере заштите и

услове понашања на објекту. Поред тога, према потреби, графички ће се презентовати просторна и друга обележја елемената, појава и процеса значајних за поједине природне споменике;

(2) уређивање дела површине са које ће се омогућити сагледавање споменика и његово фотографисање, које подразумева евентуалне интервенције на растињу, мање просеке, изградњу монтажних платформи, надстрешница и друго;

(3) уклањање дрвећа и жбуња на природном споменику и његовој непосредној околини уколико ова вегетација маскира основна обележја или контуре споменика, као и у случају да се оцени да дрвеће, преко корена и на други начин, представља потенцијални фактор деградације и промена основних својстава споменика;

(4) техничке мере заштите, евентуално учвршћивање нестабилних делова, спречавање одрона на геолошким профилима, чишћење и спречавање доношења бујичног наноса у заштићене водотоке, уређења улаза у пећине и јаме.

Границе заштићеног простора око природних споменика обележиће се на терену, са изузетком оних споменика где овакав начин обележавања нема значаја са становишта обезбеђења режима заштите (споменици у оквиру природних резервата и других утврђених подручја).

Посебним пројектима заштите и уређења утврдиће се степен и начин заштите и уређења сваког појединачног објекта на подручју Националног парка уз катастарско утврђивање површина, као и границе заштитне зоне појединачног објекта уколико се споменик не налази у резервату, који се штити у I степену заштите.

Заштићена станишта природних реткости

Заштићено станиште је подручје које обухвата један или више типова природних станишта значајних за очување једне или више популација дивљих врста и њихових заједница:

1) на заштићеном станишту забрањене су радње и активности којима се угрожава или оштећује један или више типова станишта;

2) ретке, проређене или угрожене биљне и животињске врсте, њихови делови, развојни облици и станишта штите се потпуном забраном коришћења (брања, чупања, вађења, ловљења, убијања, разарања гнезда и других облика станишта), делимичном забраном коришћења, стављањем под контролу коришћења и промет. Заштита ретких, проређених или угрожених биљних и животињских врста спроводи се на одређеном подручју, зависно од значаја и степена реткости, проређености или угрожености.

Основне мере заштите природних реткости које се примењују на целој територији Националног парка су:

(1) заштићене дрвенасте биљне врсте не смеју се сећи и ломити, њихов подмладак чупати и на други начин уништавати, стабла се не смеју засецати, нити љуштити;

(2) остале (зелјасте) заштићене врсте флоре не смеју се чупати, кидати, газити и на други начин уништавати, не смеју се брати цветови ових биљака, нити вадити њихово корење;

(3) посебно се забрањују све интервенције на стаништима Панчићеве оморике уколико програмом научноистраживачког рада није другачије одређено;

(4) заштићене врсте фауне се не смеју ловити, хватати, нити на други начин уништавати и растеривати; јаја и младунци ових врста не смеју се дирати, узимати и убијати; гнезда, легла и хранилишта животињских врста не смеју се растурати, уклањати и на други начин деградирати;

(5) на површинама које представљају налазишта ретких биљних врста могу се спроводити радови и интервенције у циљу побољшања еколошких услова, техничке заштите и презентације ових врста као што су просветљавање састојине, сузбијање конкурентских врста, спречавање ерозивних процеса, мере против болести и санација, ограђивање налазишта, засађивање, засољавање, евентуално препокривање, постављање информативних и упозоравајућих ознака;

(6) узгојни резервати за медведа и дивокозу, који су предвиђени на Звезди, Козјим стенама, Брусничком потоку и Рачи, биће искључени из било каквих посета, изузев за потребе научног и стручног рада;

(7) у научноистраживачким ловним резерватима омогућиће се посета под условима које ће утврдити ловно-привредна основа.

Радови на заштити флоре изводиће се на основу програма заштите флоре, а уколико су

налазишта ретких (заштићених) биљних врста обухваћена природним резерватима, њихова заштита ће се спроводити на основу програма заштите и функционалног оспособљавања резервата (зона I степена заштите).

Кроз програме заштите фауне на подручју Националног парка, који ће се базирати на идентификацији врста, утврђивању бројности популација, идентификацији и истраживању непосредних станишта ретких животињских врста и др. планираће се одговарајућа интервенција која треба да омогући опстанак и повећање бројности заштићених врста, обележавању гнезда, легла, јазбина и других боравишта животиња и њихових младунаца, евентуално спречавање приступа овим местима оградивањем и другим мерама, уношењем примерака животињских врста чија је бројност на подручју Националног парка изузетно смањена узимањем јаја или младунаца, њихово одгајање у „вештачким“ условима и поново враћање на подручје и др.

Ловно-привредном основном утврдиће се конкретне мере и услови заштите, унапређења и коришћења ловне фауне у складу са општим и посебним мерама заштите утврђених овим планом.

5.8.2. Услови и мере заштите и коришћења простора локалитета у режиму II степена

Режим заштите II степена - активна заштита, спроводи се на заштићеном подручју или његовом делу са делимично измењеним екосистемима великог научног и практичног значаја и посебно вредним пределима и објектима геонаслеђа.

У II степену заштите обухваћене су све заштићене површине изузетних природних вредности и културних добара по основу Закона о националним парковима (Службени гласник РС, бр. 84/15) и Студије заштите – стручне основе за израду Закона о Националном парку Тара, Београд, 2015.година-Завод за заштиту природе Србије. (границе локалитета у режиму II степена приказане су на основу Закона о националним парковима у делу I ПОЛАЗНЕ ОСНОВЕ 1.3. Границе целина и подцелина посебне намене - 1.3.1. Опис граница Националног парка "Тара" - 1.3.2. Границе површина са режимом заштите I и II степена).

У II степену заштите могу се вршити управљачке интервенције у циљу рестаурације, ревитализације и укупног унапређења заштићеног подручја, без последица по примарне вредности њихових природних станишта, популација, екосистема, обележја предела и објеката геонаслеђа, обављати традиционалне делатности и ограничено користити природни ресурси на одржив и строго контролисан начин.

У просторима локалитета режима заштите II степена забрањено је:

- промена намене шумских површина;
- формирање индустријских објеката и капацитета, стоваришта, магацина и складишта, хладњака и сличних привредних објеката;
- складиштење или депоновање комуналног, индустријског или било каквог другог отпада;
- изградња додатних инфраструктурних и саобраћајних система и објеката, који нису у функцији ефикаснијег коришћења постојећих система и са технологијом у функцији заштите природе и животне средине;
- изградња магистралних путева;
- индустријска експлоатација минералних и не минералних сировина;
- отварање позајмишта земље и камена, осим за привремене потребе управљача уз сагласност надлежног републичког министарства;
- измена морфологије терена, односно извођење радова који би могли да униште или наруше геоморфолошке карактеристике подручја;
- изградња каменолома, поготову у кањонима и клисурама, односно местима која по правилу представљају крајње специфична станишта са јединственом флором, вегетацијом и фауном тј. својеврсне рефугијуме и еколошке комуникационе коридоре;
- извођење хидрогеолошких и хидротехничких радова, као и свих осталих радова и активности којима се мења постојећа морфологија водотока, укупни хидролошки режим подземних и површинских вода и погоршава квалитет воде;
- изградња минихидроелектрана и делимичних водоуспора;
- каптирање извора или захватање вода са водотока;
- испуштање непречишћених отпадних вода у земљиште и водотоке, бацање било каквог отпадног материјала у њих, као и изградња септичких јама пропусног типа;
- неконтролисано порибљавање водотокова и формирање рибњака;

- сакупљање и стављање у промет свих врста са списка Уредбе о стављању под контролу коришћења и промета дивље флоре и фауне без дозволе надлежног министарства;
- сакупљање, оштећење, хватање, убијање и узнемиравање свих врста биљака и животиња које се налазе на списку Правилника о проглашењу и заштити строго заштићених и заштићених дивљих врста биљака, животиња и гљива;
- уношење страних (алохтоних) биљних и животињских врста у аутентичне, нарочито шумске екосистеме на територији заштићеног објекта;
- лов дивљачи изузев санитарног и узгојног одстрела који је одређен планским активностима на регулисању дивљачи;
- сузбијање "штеточина" тровањем;
- деградација свих природних екосистема;
- непланска и чиста сеча шума;
- сеча појединачних стабала велике старости и импозантних дендрометријских карактеристика;
- ложење ватре осим на местима одређеним за ту намену;
- сви облици интервенција на споменицима природе и објектима споменичког наслеђа којима се мења или нарушава њихов спољни изглед или умањује њихова вредност;
- обављање шумарских, пољопривредних, техничких и земљаних радова који могу нарушити природне, естетске и друге вредности заштићеног простора.

У простору локалитета II степена заштите НП "Тара", ограничава се:

- експлоатација природних ресурса (шумарство, лов, риболов, сакупљање шумских плодова и лековитог биља) која нису у складу са принципима одрживог развоја и одрживог коришћења природних ресурса и прихваћеном релевантном планском документацијом (шумске, ловне основе, програми унапређења рибарства);
- научно - истраживачка активност која може да мења карактеристике и основне природне вредности;
- коришћење шума (интензитет сече и узгојно санитарни захвати);
- коришћење дрвних ресурса у заштитној шумској зони дуж и око река, потока, језера и тресава састављених од аутохтоних врста;
- организовање посета у заштићеном простору;
- обављање пољопривредних радова на обрадивим површинама уз употребу пестицида и осталих хемијских средстава;
- евентуална изградња нове и проширење постојеће туристичке инфраструктуре и објеката у погледу њихове локације и капацитета која захтева изградњу комплетно нове саобраћајне и логистичке инфраструктуре, рашчишћавање и уређивање грађевинског земљишта;
- пројектовање нових саобраћајница које доводе до фрагментације станишта, измене водног режима и пресецања традиционалних миграторних путева који погађају слабије вагилне организме какви су водоземци и гмизавци;
- изградња надземних енергетских, телефонских и других водова на трасе које су предвиђене важећим просторним планом;
- градња, на простору који је предвиђен за ту намену.

Радови и активности у II режиму заштите ограничавају се на:

- регулацију и преграђивање водотока, формирање водоакмулација код којих вода која дотиче или се додатно задржава или акумулирана вода, ограничава на количину до укупно 10 милиона m³, мелиорационе и друге хидротехничке радове, на површину до укупно 5 ha;
- изградњу електрана на био-гас и то електрана снаге до укупно 1 MW, док се изградња соларних електрана ограничава на капацитет до укупно 50 kW;
- објекте туристичког смештаја, угоститељства, наутичког туризма, туристичке инфраструктуре и то на изградњу мањих објеката за презентацију природних вредности или објеката у традиционалном стилу који су у складу са потребама културног, сеоског и екотуризма и одржавање јавних скијалишта;
- изградњу објеката саобраћајне, енергетске, комуналне и друге инфраструктуре стамбених и економских објеката пољопривредних и шумских газдинстава, само на објекте који не утичу негативно на повољнији положај животињских или биљних врста, њихових станишта, природних вредности, лепоту предела, тресетишта;
- коришћење камена, глине и другог материјала на традиционалан начин на површину

терена до 150 m²;

- објекте за конвенционално гајење домаћих животиња и ситне дивљачи у оквиру постојећих сеоских домаћинстава капацитета: до 1.000 места за бројлере, до 500 места за живину, до 10 места за говеда;
- риболов на рекреативни и научноистраживачки, с тим што се на појединим деловима водотока, који су значајни за репродукцију, може забранити;
- ловство на санитарни лов дивљачи, заштиту и унапређивање популација дивљачи у ловишту и мере на унапређивање станишта дивљачи;
- сакупљање гљива, дивљих биљних и животињских врста само на сакупљање на приватним парцелама;
- мере газдовања шумама и шумским земљиштем утврђеним у плановима и основама газдовања шумама којима се обезбеђује умерено повећање површина под шумским екосистемима и побољшање њиховог састава, структуре и здравственог стања, очување разноврсности и изворности дрвећа, жбуња и осталих биљних и животињских врста у шумским састојинама;
- одржавање постојећих пољопривредних монокултура;
- уношење врста страних за дивљи биљни и животињски свет регије у којој се налази заштићено подручје;
- примену хемијских средстава на употребу вештачких ђубрива на обрадивим површинама, а за хемијска средства за заштиту биља уз сагласност министарства надлежног за послове заштите природе (у даљем тексту: Министарство);
- сакупљање и транспорт неопасног отпада.

Постојећи изграђени објекти енергетских и рударских субјеката и започети радови на режиму заштите II степена, користе се у складу са законом.

5.8.3. Услови и мере заштите и коришћења простора локалитета у режиму III степена

Локалитети у режиму III (трећег) степена заштите су сви локалитети ван зона I (првог) и II (другог) степена заштите и ова зона обухвата површину од 13.153,51 ha, односно 52,63% укупне површине Националног парка Тара. То су површине планиране за шумарство, пољопривреду, активни развој туризма, рекреацију и спорт, инфра-структурну изградњу објеката као и друге делатности.

У режиму III степена заштите утврђује се селективно и ограничено коришћење природних богатстава и контролисане интервенције и активности у простору усклађене са функцијама заштићеног природног добра или су везане за наслеђене традиционалне облике обављања привредних делатности и становање укључујући и туристичку изградњу.

У режиму III степена заштите могу се вршити управљачке интервенције у циљу рестаурације, ревитализације и укупног унапређења заштићеног подручја, развој села и унапређење сеоских домаћинстава, уређење објеката културно-историјског наслеђа и традиционалног градитељства, очување традиционалних делатности локалног становништва, селективно и ограничено коришћење природних ресурса и простора уз потребну инфраструктурну и другу изградњу.

У режиму заштите III степена заштите забрањене су активности на:

- изградњи рафинерија нафте и објеката хемијске индустрије, металуршких и термоенергетских објеката, складишта нафте, нафтних деривата и природног гаса,
- уношењу инвазивних алохтоних врста,
- образовању депонија.

Режим заштите III степена ограничава:

- изградњу других индустријских и енергетских објеката, асфалтних база, објеката туристичког смештаја и јавних скијалишта, инфраструктурних објеката, складишта индустријске робе и грађевинског материјала, викендица, експлоатацију и примарну прераду минералних сировина, образовање објеката за управљање отпадом, изградњу насеља и ширење њихових грађевинских подручја, лов и риболов, формирање шумских и пољопривредних монокултура, примену хемијских средстава и друге радове и активности који могу имати значајан неповољан утицај на природне и друге вредности заштићеног подручја.

Радови и активности у III режиму заштите ограничавају се на:

- изградњу других индустријских објеката и то на изградњу мањих објеката за претежно локалне потребе, као и изградњу еколошки прихватљивих енергетских објеката снаге максимално до 30 MW,
 - изградњу електрана на био-гас и то електрана на био-гас снаге до укупно 5MW, док се изградња соларних електрана ограничава на капацитет до укупно 100kW, изградња ветрогенератора, и то само на изградњу у значајно измењеним, антропогеним подручјима у рубним зонама спољашњих граница III степена,
 - изградњу асфалтних база на мање погоне, који се могу раставити, капацитета до укупно 50 t на сат само у значајно измењеним, антропогеним подручјима у рубним зонама спољашњих граница III степена,
 - изградњу објеката туристичког смештаја и јавних скијалишта, инфраструктурне мреже и инфраструктурних објеката у складу са одрживим коришћењем природних вредности и капацитетом простора,
 - складишта индустријске робе и грађевинског материјала,
 - изградњу хелидрома на Калуђерским Барама само на површини која није под постојећом шумском вегетацијом;
 - изградња викендица, и то уз рубне делове заштићеног подручја и уз постојећа насеља, у оквиру грађевинских подручја,
 - експлоатацију и примарну прераду резерви минералних сировина и геотермалних ресурса на удаљености која су већа од 2-3 km од зона I и II режима заштите,
 - отварање кречана као традиционалног начина коришћења простора;
 - образовање објеката за управљање отпадом, на мање објекте за управљањем отпадом, који служе за сакупљање, складиштење и третман неопасног отпада.
 - изградњу насеља и ширење њихових грађевинских подручја, на изградњу унутар и око постојећих насеља и на изградњу индивидуалних стамбених објеката и малих индустријски и привредних објеката; Није дозвољено ширење постојећих насеља у правцу подручја у режиму I и II степена заштите,
 - риболов – на рекреативни, санациони и научноистраживачки, с тим што се на појединим деловима водотока, који су значајни за репродукцију, може забранити,
 - лов - на потребе одржавања оптималне бројности и здравственог стања популација ловних врста,
 - ловство - на заштиту, управљање, лов, коришћење популација дивљачи у ловишту, очување и мере на унапређењу станишта дивљачи и заштиту, уређивање и одржавање ловишта,
 - формирање шумских монокултура алохтоних врста на шумском земљишту, осим у циљу спречавање ерозије и санације девастираних и неплодних површина,
 - одржавање постојећих пољопривредних монокултура,
 - примену хемијских средстава на употребу вештачких ђубрива на обрадивим површинама, а за хемијска средства за заштиту биља уз сагласност Министарства.
- Постојећи изграђени објекти енергетских и рударских субјеката и започети радови на режиму заштите III степена, користе се у складу са законом.

5.8.4. Смернице и мере заштите биодиверзитета

Кроз очување природних вредности неопходно је обезбедити очување биодиверзитета (диверзитета и мозаичности станишта, као базе изузетно разноврсне фауне) спроводећи следеће опште мере и смернице кроз израду свих планова и програма и техничке документације:

- Доследна примена постојећих мера обухваћених националном законском регулативом.
- Потребно је очувати и постојеће простране комплексе аутохтоних шума.
- Задржати постојећу методологију тзв. „пребирне сече“ (строга забрана «чисте сече» као методе неге у првој и другој зони заштите) у експлоатацији шумских дрвних ресурса, као пример позитивне праксе која доприноси очувању биодиверзитета и компактних шумских површина.
- Потребно очувати и постојеће комплексе под пашњацима и ливадама, да би се сачували карактеристични степски елементи фауне, нарочито као станишта одређених врста сисара,

птица и гмизаваца. У том смислу, а у складу са стратешким опредељењем ка стимулисању традиционалних облика сточарства на заштићеном подручју, потребно је фаворизовати испашу на таквим теренима, као вид спречавања природних сукцесија и обрастања ливадских екосистема. Такође, пошумљавања би било упутно вршити превасходно у циљу заштите земљишта од ерозије, и на већ постојећем шумском земљишту.

- Евентуалну изградњу нове и проширење постојеће туристичке инфраструктуре и објеката треба пажљиво планирати, поготово у погледу њихове локације и предвиђених капацитета. Пожељно би било лоцирати наменске објекте у склоп већ постојећих насеља. Треба избегавати изградњу смештајних капацитета на потпуно новим локацијама, што би захтевало изградњу комплетно нове саобраћајне и логистичке инфраструктуре, и рашћишћавање и уређивање грађевинског земљишта.
- Слично важи и за евентуалну изградњу неких индустријских капацитета и унапређење и доградњу постојеће саобраћајне инфраструктуре. У том случају је неопходно предвидети могуће утицаје на целокупну фауну, могуће загађење земљишта и вода и адекватне мере заштите. Посебно треба обратити пажњу на повећану фрагментацију станишта, измене водног режима и пресецање традиционалних миграторних путева. Негативни ефекти у овом смислу нарочито погађају слабије вагилне организме, какви су водоземци и гмизавци. При пројектовању нових саобраћајница би требало применити нова техничка решења за умањење ових и других негативних ефеката.
- Неопходно је изричито забранити изградњу каменолома на територији заштићених природних добара, а поготово у кањонима и клисурама. Оваква места по правилу представљају крајње специфична станишта са исто тако специфичном и јединственом флором, вегетацијом и фауном, затим својеврсне рефугијуме и еколошке (комуникационе) коридоре, те се њиховој заштити мора посветити нарочита пажња.
- Није дозвољена изградња већих хидроенергетских објеката и формирање већих хидроакумулација. Евентуалну изградњу мини-хидроелектрана и делимичних водоупора дозволити тек након детаљних анализа искључиво изван Националног парка "Тара"

У циљу доследног спровођења мера заштите и концепта одрживог развоја заснованог на коришћењу простора у складу са основним природним вредностима прописују се и посебне смернице:

- Потребно је задржати режим заштите I степена на подручјима за која је овај режим већ установљен (строги резерват природе).
- Ограничено коришћење природних ресурса (ван првог степена заштите) (шумарство, лов, риболов, сакупљање шумских плодова и лековитог биља...) може и треба да остане један од видова економске и туристичке понуде читавог краја, свакако у складу са принципима одрживог развоја и одрживог коришћења природних ресурса и компоненти биодиверзитета. Експлоатационе квоте морају бити под строгим контролом и у складу са прихваћеном и одобреном релевантном планском документацијом (шумске основе, ловне основе, програми унапређења рибарства).
- „Ловно-узгојне“ и „ловно-научне“ резервате, предвиђене тренутно важећим Просторним планом, треба лоцирати у оквире постојећих и будућих зона са режимом заштите I и II степена. Законом дефинисане дозвољене радње у овим зонама (научно-истраживачки рад, едукација и ограничена презентација), сматрамо довољним за испуњење и циљева постојања ових резервата.
- Одређеним еколошким, ловно-узгојним, биотехничким мерама могуће је унапређење статуса појединих животињских врста заштићених природних реткости, међународно значајних или економски значајних врста (ловна дивљач). То пре свега важи за крупне звери, папкаре, птице грабљивице и некрофагне птице. У том смислу је потребно предвидети могућност изградње и нових хранилишта (мрциништа, солишта итд.) на за то погодним местима. Пожељно је да ти објекти буду изграђени на путевима повремених или сезонских миграција и еколошким коридорима. У перспективи, таква места могу да имају и едукативну улогу, као погодне осматрачнице за презентацију и проучавање природних вредности подручја.
- Успостављање мониторинга биодиверзитета и његових компоненти је од кључне важности за реализацију циљева заштите и очувања живог света. Посебну пажњу треба посветити

врстама са специфичном улогом у екосистемима („кључне“, „кишобран“ и „flagship“ врсте), као и економски значајним врстама. Успостављање и подршка активностима мониторинга компоненти биодиверзитета мора бити једна од битних обавеза управљача.

- Биogeографска целина каква је подручје Таре, пружа изузетне могућности за научно-истраживачки рад и упознавање и откривање темељних феномена и природних вредности заштићеног простора. У ту сврху би било добро предвидети постојање и лоцирање одређених истраживачких објеката и пратећих ресурса, у договору са управљачима заштићених природних добара.
- У склопу туристичких активности на подручју Националног парка „Тара“, потребно је предвидети реализацију различитих едукативних програма на тему очувања и заштите биолошке разноврсности. Визиторски центри, осим информативне, морају имати и значајну едукативну функцију.
- У склопу научно – истраживачких активности на евидентирању и проучавању станишта, шумске вегетације, предела, Просторни план препоручује да се сви подаци анализирају и картирају у форми карте биотопа (станишта по EUNIS номенклатури), која ће у будућности бити један од основа за заштиту, уређење и планирање на простору Таре.

Зоне од посебног значаја за заштиту су:

- Очување компактних шумских комплекса: плато Таре, потез Митровац-Калуђерске Баре, кањон Дервенте, масив Звијезде, Велики Столац, шуме на локалитету Батура, и Караклије. На овим просторима је неопходно очувати аутохтона шумска станишта и специфичну флору и фауну, као и омогућити несметану комуникацију фаунистичких елемената кроз континуирано станиште. Преко 70% присутних животињских врста на заштићеном подручју је примарно везано за шумска станишта.
- Очување ливадских станишта: плато Таре (Равна Тара), Калуђерске Баре и Јагоштица. Водити рачуна о капацитетима при евентуалној изградњи нове или проширењу постојеће туристичке инфраструктуре.
- Еколошки коридори: кањони Дрине, Раче, Дервенте, Бруснице, Батурског Рзава, Белог Рзава и Кањона Склопови (мигрантни коридори мрког медведа, риса и делимично дивокозе, рефугијуми специфичне флоре, вегетације и фауне, станишта заштићених врста птица, водоземаца и гмизаваца); Западни делови заштићеног подручја, уз границу – шумска подручја на Митровцу, Звезда, Батура, Караклије, кањон Батурског Рзава, затим Клисуре Раче, Калуђерске Баре и Солотуша. (мигрантни путеви крупних звери – мрког медведа и вука, могући правци досељавања неких врста некрофагних птица). Дуж ових коридора се препоручује појачани мониторинг компоненти биодиверзитета, и треба предвидети оптимално очување целине ових коридора и њихову што мању фрагментацију. Нове урбане средине (викенд-насеља и сл.) предвидети у зони већ постојећих насеља.

5.9. МЕРЕ ЗАШТИТЕ НЕПОКРЕТНИХ КУЛТУРНИХ ДОБАРА

5.9.1. Услови и мере заштите и коришћења простора културних добара (утврђених и под претходном заштитом)

- **Археолошка налазишта** (Археолошка налазишта Мраморје у Перућцу и Мраморје у Растишту):

За културна добра **Стејци – средњовековни надгробни споменици уписана на Унескову Листу светске културне и природне баштине** прописане су мере у оквиру Плана управљања културним добром који је усвојен Одлуком Скупштине општине Бајина Башта 01 бр. 06-38/2013 од 31. децембра 2013, Службени лист Бајина Башта:

- на утврђеним археолошким налазиштима и њиховој заштићеној околини не може се вршити раскопавање, рушење, преправљање, активности изградње и уређења простора или било какви радови који могу да наруше својства културног добра, без претходно утврђених услова и сагласности надлежне службе заштите културних добара;
- забрањује се изградња објеката (индустријских, рударских, енергетских, инфраструктурних, пољопривредних и других објеката) који својом наменом и експлоатацијом могу да угрозе археолошко налазиште или деградирају и наруше пејзажне одлике и природне елементе његове заштићене околине;
- забрана привременог или трајног депоновања отпада и испуштање отпадних вода, отварања позајмишта земље и другог материјала;

- изградња инфраструктуре дозвољава се само на простору који је у потпуности археолошки истражен и у сврху презентације културног добра;
- очување изворног изгледа архитектуре надгробних обележја и декоративних елемената, оригиналних материјала и стилских карактеристика;
- остваривање заштите кроз документацију, као обавезни, примарни вид заштите, израдом потпуне детаљне стручне и техничке документације свих утврђених непокретних културних добара и добара под претходном заштитом а која се тичу археолошких налазишта – средњовековних гробаља са надгробним обележјима стећцима и евидентираних добара под претходном заштитом;
- корисници и други субјекти који располажу непокретним културним добрима дужни су да сваком заштићеном објекту посвећују пуну пажњу.

Овим Просторним планом прописује се да се у склопу израде акта о управљању археолошким налазиштима средњовековним гробљима са надгробним обележјима - стећцима утврде зоне заштите ових непокретних културних добара, са различитим режимима заштите и правилима изградње, уређења и коришћења простора, и то:

- зона I степена заштите, то јест зона заштићене/непосредне природне околине непокретног културног добра (археолошког налазишта) која ужива исти статус заштите као добро, са режимом строго контролисане изградње и уређења простора којим је забрањена изградња објеката који нису у функцији заштите и презентације културног добра; предвиђено уређење простора и опремање комуналном инфраструктуром и одговарајућим мобилијаром у складу са захтевима заштите и презентације непокретног културног добра;
- зона II степена заштите чини просторну целину са I зоном заштите у оквиру предеоне лика ближе перцепције (до најближих визуелних препрека у окружењу), коју штити од негативних утицаја окружења и омогућава презентацију непокретног културног добра; има режим ограничене и строго контролисане изградње и уређења простора којим су дозвољени реконструкција и одржавање постојећих, изузетно и изградња нових стамбених и помоћних објеката за пољопривредну производњу сталних становника насеља, и то искључиво на постојећим кућиштима, у складу са условима надлежног завода за заштиту споменика културе и одговарајућим урбанистичким планом; дозвољен саобраћајни приступ и организовање пункта за прихват посетилаца и службених лица, с пратећим садржајима за презентацију непокретног културног добра и уређеним стазама за пешачко кретање посетилаца;
- зона III степена заштите, то јест шира зона заштите, која обухвата простор амбијенталне и/или предеоне целине у којој се непокретно (археолошко налазиште) налази; има режим селективне и контролисане изградње и уређења простора којим је дозвољен развој активности комплементарних заштити непокретног културног добра; изградња приступних и рехабилитација и реконструкција постојећих путева и саобраћајница у насељу, као и уређење различитих врста стаза за кретање посетилаца, излетника и туриста (излетничке, панорамске, планинарске, "маунтинбајк" и друге стазе); изградња туристичких, спортско-рекреативних, стамбених, пољопривредних и других објеката у функцији развоја културолошког, еколошког, етно и руралног туризма и обнове постојећих насеља на основу одговарајућег урбанистичког плана.

Ове три наведене зоне (којима припадају зоне заштићеног археолошког налазишта и његове заштићене околине - бафер зона, наведене у поглављу I ПОЛАЗНЕ ОСНОВЕ 3. Скраћени приказ и оцена постојећег стања – 3.2. Посебне намене подручја – 3.2.2. Заштита непокретних културних добара), дефинисаће се кроз акт о управљању и одговарајућу планску документацију (уколико буде било потребно), а у поступку дефинисања зона обавезно је укључивање стручњака надлежног завода за заштиту споменика културе.

➤ **Споменик културе од великог значаја (Манастир Рача):**

- дозвољава се санација, конзервација и рестаурација, која неће угрозити споменичка својства ентеријера и екстеријера, а према појединачним условима службе заштите;
- очување постојећих карактеристичних елемената архитектуре, хоризонталног и вертикалног габарита, конструктивних и декоративних елемената екстеријера и ентеријера, карактеристичне материјализације и мобилијара;
- забрањују се радови који могу угрозити статичку стабилност објекта;
- забрањује се доградња и надградња предметне непокретности;
- забрањује се изградња објеката на припадајућим парцелама предметне непокретности добра осим објеката у функцији заштите и презентације истог;

- у зони заштићене околине предметног непокретног културног добра дозвољено је комунално и хортикултурно опремање, уређење и одржавање, забрањује се извођење радова који могу угрозити статичку стабилност непокретног културног добра, забрањује се подизање објеката који архитектуром, габаритом или наменом могу угрозити споменичка својства културног добра у непосредној близини.

➤ **Добра која уживају претходну заштиту**

(КО Растиште: средњовековни надгробни споменици стећци на локалитету Борје (Присоја) у засеоку Алуга; КО Засовине (Заовине): један украшени средњовековни надгробни споменик – усадник на Лазића гробљу (Билеџ); кућа Рада Јелисавчића; КО Перућац: један средњовековни камени споменик стећак на локалитету Росуље; вила „Дрина“, вила у парку у центру насеља; воденица на реци Врело; мала хидроелектрана Врело изграђена 1927. године према пројекту др Миладина Пећинара, хидротехничког инжењера; КО Бесеровина: средњовековни надгробни споменици стећци на локалитету Босилковац на обали Дрине; КО Рача: истражени остац касноантичке и рановизантијске грађевине на локалитету Орашац код рибњака манастира Рача; остац средњовековне грађевине на локалитету Скит Св. Ђорђа; остац рановизантијског утврђења на локалитету Градина; КО Мала Река: етно домаћинство на Калуђерским Барама; меморијални споменик Борово брдо у Рачанској Шљивовици; КО Солотуша: остац утврђења (замка) Солотник–Кулина (43.897506, 19.604011); један средњовековни камени споменик стећак на имању Раше Стаменића; један средњовековни камени споменик стећак на Антонијевићевој ливади испод сеоског гробља; локалитет Вигњеви; воденице на Солотуши и остала наведена у тачки 2.1.3. овог поглавља).

- На наведеним добрима која уживају претходну заштиту не може се вршити раскопавање, рушење, преправљање или било какви радови који могу да наруше својства добара која уживају претходну заштиту без претходно утврђених услова и сагласности територијано надлежног Завода за заштиту споменика културе у Краљеву.

5.10. ОСТАЛЕ МЕРЕ ЗАШТИТЕ

Стратешком проценом дају се препоруке за дефинисање правила, односно заштитних појасева приликом формирања нових привредних објекта и зона. Урбанистичким плановима, односно приликом издавања актова, утврђују се правила и услови заштите животне средине за пољопривредне активности и објекте у функцији пољопривреде, привреде, саобраћајне и друге инфраструктуре, са заштитним растојањима између потенцијалних извора опасности у кругу и стамбених насеља.

Пољопривреда

- Утврђује се заштитна зона минималне ширине 800m, између стамбених објекта (зона) и пољопривредних површина (њива, плантажних воћњака и сл.), на којима је заступљена интензивна пољопривредна производња уз редовну употребу агрохемијских средстава.
- Утврђује се минимални заштитни појас између границе пољопривредних парцела и обале водотока ширине 10m, у коме није дозвољено коришћење агрохемијских средстава.
- Утврђује се заштитна зона минималне ширине између границе комплекса фарми и других објекта у суседству, и то: од стамбених зграда (стамбених зона/насеља), магистралних путева и речних токова у ширини од 200m, а од изворишта водоснабдевања у ширини од 800m.
- Фарме могу бити на међусобној удаљености мањој од 200m уколико нема кумулативних и синергијских утицаја.
- Препоручена одстојања могу бити и већа уколико то покажу резултати процена утицаја пројекта на животну средину.

Привреда

Утврђују се следеће категорије привредних делатности – предузећа, са одговарајућим мерама и правилима заштите животне средине:

категорија А – мала предузећа, чији је негативан утицај незнатан и испод је граничних вредности. У оквиру делатности (производном процесу) не користе се и складиште материје

које би могле да имају негативан утицај на ваздух, воду, земљиште, здравље људи, биљни и животињски свет. Ниво буке је у оквиру дозвољених вредности (до 50 dB), док је ризик од удеса минималан, уз обавезну примену мера заштите на раду. У случају евентуалног удеса, последице немају негативан утицај ван самог извора, односно објекта. Ова предузећа могу бити лоцирана у оквиру насеља, односно стамбених зона уз обавезну примену противпожарних и других мера заштите на раду, на удаљености од 10 до 50 m од стамбених објеката. У ову категорију предузећа спадају комерцијалне, угоститељско, услужне и производне делатности, нпр. самосталне трговине и занатске услуге, сервиси, пекарске, посластичарске, угоститељске делатности, израда и оправка предмета од дрвета, стакла, папира, коже, гуме и текстила, и друге делатности које по правилу не изазивају непријатности суседном становништву. Ова предузећа не подлежу процени утицаја.

категорија Б - мала и средња предузећа, која могу имати мањи – локални утицај на животну средину. Приликом редовног рада негативан утицај је у оквиру граничних вредности. У оквиру делатности (производном процесу) могу се користити и складиштити материје које могу имати негативан утицај у ванредним околностима. У случају удеса могуће краткотрајно присуство мање количине штетних материја. Ниво буке је у оквиру дозвољених вредности (55-60 dB). Лоцирају се на рубним деловима стамбених зона (насеља), на удаљености од 50 до 100 m од стамбених објеката, тако да не изазивају непријатности суседству, на површинама величине до 2 хектара. У ову категорију предузећа спадају веће електро - механичарске радионице, прерада пластичних маса, израда производа од дрвета, стакла, папира, коже, гуме и текстила, стоваришта грађевинског материјала и др. За ова предузећа примењује се листа II пројеката за које се може захтевати процена утицаја на животну средину.

Саобраћај

У области саобраћаја утврђују се зоне заштите од могућих негативних утицаја путева и железничке пруге. Правила и заштитне зоне утврђују се као услови за планирање у подручју саобраћајница.

За путеве првог и другог реда у рубним подручјима насеља (ван грађевинског подручја) утврђују се три зоне заштите:

- Прва зона - појас непосредне заштите ширине 20 m (обострано) од ивице земљишног појаса. У појасу непосредне заштите није дозвољена изградња. Дозвољава се формирање заштитног зеленила;
- Друга зона - ужи појас заштите ширине 50 m (обострано) од ивице земљишног појаса. Није дозвољена изградња стамбених, пословних и помоћних објеката. Постојећи (легално изграђени објекти) морају бити заштићени одговарајућом акустичком заштитом (звучне баријере). Дозвољена је изградња објеката у функцији пута (за кориснике пута и одржавање пута, нпр. бензинске станице, сервиси, складишта и сл.); и
- Трећа зона – шири појас заштитног оптерећења ширине 300 m (обострано) од ивице земљишног појаса. Дозвољена изградња стамбених, пословних и привредних објеката, под условом обезбеђивања мера заштите од буке.

Утврђује се заштитна зона између железничких пруга и становања ширине 25 m од осе крајњих колосека, уз обавезно спровођење мера акустичне заштите (звучне баријере) за угрожене објекте. Ширина заштитног појаса може бити и мања, уколико се заштитним мерама у угроженим објектима ниво буке и вибрација доведе на нижи ниво од дозвољеног. У случају не предузимања мера заштите, појас заштите од железнице износи минимално 125 m од осе крајњих колосека.

Магистрални гасовод

- Зона I – појас високог ризика, по 30 m ширине са обе стране цевовода,
- Зона II – појас умереног ризика, по 180 m ширине са обе стране цевовода.

Водоизворишта

Простор водизворишта је под посебном заштитом изворишта на основу Закона о водама ("Службени гласник РС" број 46/91) и Правилника о начину одређивања и одржавања зона и појасева санитарне заштите објеката за снабдевање водом за пиће ("Службени гласник РС"

број 46/91) дефинисане су зоне санитарне заштите око водоизворишта: непосредна, ужа и шира зона санитарне заштите, подручје изван шире зоне санитарне заштите и појас заштите дуж цевовода сирове воде.

Зона непосредне санитарне заштите (зона строгог надзора) је зона у којој се не могу одвијати активности које нису у функцији водопривреде. Зона непосредне заштите образује се око водозахвата у ширини од најмање 20 метара.

Ужа зона санитарне заштите (режим санитарног надзора) успоставља се дуж обалске линије на удаљености од 500 m. Ова зона мора бити под сталним санитарним надзором ради заштите акумулације од микробиолошког, хемијског, радиолошког и других видова загађења.

Шира зона заштите обухвата сливно подручје изван зоне уже и непосредне заштите. На подручју шире зоне заштите успоставља се режим селективног санитарног надзора.

6. СМЕРНИЦЕ ЗА ИЗРАДУ ПРОЦЕНА УТИЦАЈА НА НИЖИМ ХИЈЕРАРХИЈСКИМ НИВОИМА

Према члану 16. Закона о СПУ извештај о стратешкој процени садржи разрађене смернице за планове или програме на нижим хијерархијским нивоима које обухватају дефинисање потребе за израдом стратешких процена и процена утицаја пројеката на животну средину, одређују аспекте заштите животне средине и друга питања од значаја за процену утицаја на животну средину планова и програма нижег хијерархијског нивоа.

Просторни план подручја посебне намене Националног парка „Тара“ ће се спроводити:

1) директно:

(1) издавањем локацијских услова на основу планских решења и правила овог Просторног плана за објекте и локације у обухвату режима I и II степена заштите природе и непокретних културних добара, у границама детаљне регулационе разраде;

(2) издавањем локацијских услова на основу мера заштите за одговарајуће режиме заштите природе и непокретних културних добара датих у поглављу III-1. и III-2.2, за објекте и локације ван граница детаљне регулационе разраде за које није обавезна израда урбанистичких планова;

(3) утврђивањем јавног интереса и спровођењем поступка експропријације за планиране површине јавне намене, у границама детаљне регулационе разраде;

(4) израдом пројеката парцелације и препарцелације, у границама детаљне регулационе разраде.

2) индиректно:

(1) применом и разрадом планских решења овог просторног плана у другим просторним плановима подручја посебне намене;

(2) применом и разрадом планских решења овог просторног плана у планским документима општине Бајина Башта (просторни план, урбанистички планови и др) и урбанистичким пројектима, који се обавезно израђују за потребе изградње нових објеката у манастирској порти и изградње нових објеката, већих од 50 m² бруто развијене грађевинске површине, на манастирским економијама.

(3) разрадом планских решења овог Просторног плана у секторским плановима и програмима.

Имајући у виду карактеристике и значај бројних природних вредности на планском подручју, *налаже се обавезна израда стратешких процена утицаја на животну средину за све урбанистичке планове који се буду израђивали за поједине просторе на територији овог Плана*, како би се на адекватан начин проценили и валоризовали могући негативни утицаји планских решења на стање природних вредности.

У поступку даље разраде планског документа, у складу са Законом о процени утицаја на животну средину ("Сл. гласник РС", бр.135/04 и 88/10) и Уредбе о утврђивању Листе пројеката за које је обавезна процена утицаја и Листе пројеката за које се може захтевати процена утицаја на животну средину ("Сл. гласник РС", бр.84/05) инвеститори су дужни да се обрате надлежном органу за послове заштите животне средине Општинске управе Бајине Баште или надлежног министарства који ће одлучити о потреби израде Процене утицаја на животну средину, односно донети Решење о потреби изради или ослобађању израде Процене утицаја.

Процена утицаја врши се за пројекте из области индустрије, рударства, енергетике, саобраћаја, туризма, пољопривреде, шумарства, водoprивреде, управљање отпадом и комуналних делатности, као и за све пројекте који се планирају на заштићеном природном добру и у заштићеној околини непокретног културног добра.

Као обавезујућу ствар, а на основу Закона о процени утицаја на животну средину, потребно је истаћи следеће:

- Инвеститор не може приступити извођењу пројекта тј. радовима без спроведеног поступка процене утицаја и добијене сагласности надлежног органа на студију о процени утицаја

- Инвеститор за чије се планиране објекте и активности може захтевати процена утицаја мора поднети захтев за одлучивање о потреби процене утицаја надлежном органу, и
- Студија о процени утицаја је саставни део документације потребне за прибављање дозволе или одобрења за почетак извођења пројекта (изградња, извођење радова, промена технологије, промена делатности и друге активности).

Студија процене утицаја израђује се на нивоу идејног пројекта.

У случају да се на подручју планова нижег реда планирају два или више објеката (пројеката) који се налазе на листи објеката за које се израђује студија о процени утицаја на животну средину, онда се доноси одлука о приступању изради стратешке процене доноси се у складу са одредбама из чланова 5. и 6. Закона о стратешкој процени утицаја на животну средину.

Код свих осталих планова примењују се мере и услови заштите животне средине утврђени у овом извештају.

7. ПРОГРАМ ПРАЋЕЊА СТАЊА ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ

Према Закону, програм праћења стања животне средине у току спровођења плана садржи:

- 1) опис циљева плана,
- 2) индикаторе за праћење стања животне средине,
- 3) права и обавезе надлежних органа,
- 4) поступање у случају појаве неочекиваних негативних утицаја.

7.1. ОПИС ЦИЉЕВА ПЛАНА

Општи циљ развоја и организације Планског подручја је *заштита природних добара и културно историјске баштине ради стварања услова за одрживи развој*.

Посебни циљеви плана у области заштите животне средине су следећи:

- очување главних чинилаца животне средине и стварање претпоставки за одрживо коришћење заштићених предела;
- очување природних и естетских обележја пејзажа, вредности живог света и биолошке разноврсности, а посебно шума;
- заштита биодиверзитета резервата природе;
- заштита земљишта у циљу задржавања природних карактеристика и спречавања ерозије;
- заштита геолошких, геоморфолошких, хидрографских, педолошких, археолошких и дендролошких места и феномена;
- трајност и унапређење природних, физичких, здравствених и естетских вредности подручја;
- штедљиво и пажљиво коришћење природних ресурса (потенцијали пијаће воде и шумских ресурса);
- рекултивација простора оштећених изградњом објеката, односно другим грађевинским радовима или експлоатацијом минералних сировина, као и санација жаришта ексцесивне и јаке ерозије.
- спровођење мера заштите непокретних културних добара и стална контрола стања;
- континуирани рад на евиденцији, истраживању и валоризацији појединих објеката, споменичких и амбијенталних целина, знаменитих места и других вредности културне баштине;
- промоција културне баштине уз повећање приступачности заинтересованој јавности;
- сарадња служби заштите природе и служби заштите културних добара у циљу презентације заштите културног пејзажа, као јединствене природне и културне целине;
- заштита вода (површинских и подземних) уз примену интегралног приступа у управљању и коришћењу водних ресурса (коришћење, заштита вода и заштита од вода);
- очување квалитета површинских вода у складу са захтеваном класом квалитета;
- стриктна заштита свих зона које су резервисане као изворишта водоснабдевања;
- заштита земљишта, уз интегрални однос у планирању и управљању земљишним ресурсима;
- заустављање ерозије у најугроженијим подручјима;
- заштита и очување квалитета ваздуха;
- заштита природних предела, амбијената и пејзажа око културно–историјских споменика;
- уравнотежено коришћење простора са становишта заштите животне средине и обезбеђење услова за очување и адекватно газдовање природним богатствима;
- управљање свим врстама отпада на еколошким основама; и
- развој научно–истраживачких активности у функцији заштите животне средине;

7.2. МОНИТОРИНГ ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ И ИНДИКАТОРИ ЗА ПРАЋЕЊЕ СТАЊА ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ

Мониторинг стања животне средине се врши систематским мерењем, испитивањем и оцењивањем индикатора стања и загађења животне средине које обухвата праћење природних фактора, односно промена стања и карактеристика животне средине.

Имајући у виду просторни обухват плана и могућа загађења, систем мониторинга се, пре свега, односи на следеће показатеље:

- успостављање мреже мерних места за мерење имисије, у циљу праћења степена загађености ваздуха на посматраном подручју (првенствено на потезу Бајина Башта – Перућац и у самој Бајиној Башти на најпрометнијим саобраћајницама)
- редовно мерење емисије главних загађивача у насељима и привредним објектима у долини Дрине,
- контролу спровођења санитарне заштите у подручјима непосредне, уже и шире зоне заштите водоизворишта,
- праћење квалитета земљишта контролом његовог загађивања,
- успостављање мерних места у циљу праћења нивоа буке,
- праћење опасних, отпадних и штетних материја, и
- сталну урбанистичко-грађевинску контролу лоцирања и изградње објеката.

При формулисању Програма праћења стања животне средине - конципирања и спровођења система мониторинга настојати да се у погледу одређивања листе индикатора за праћење стања животне средине, у највећој могућој мери она усклади са Правилником о Националној листи индикатора заштите животне средине („Сл. гласник РС”, бр.37/11) с обзиром да у Србији још увек није устаљено праћење свих индикатора који се прописују националном листом индикатора заштите животне средине.

Према Закону о заштити животне средине *квалитет животне средине* се дефинише као скуп природних и створених вредности чији комплексни међусобни односи чине окружење, односно простор и услове за живот, а као стање животне средине које се исказује физичким, хемијским, биолошким, естетским и другим индикаторима. Међутим, Закон не дефинише појам индикатора, па се у пракси индикатори појављују са различитим тумачењима и применама. У Србији се најчешће индикаторима називају подаци који се односе на квалитет ваздуха, воде и земљишта. Међутим, савремени приступ Европске агенције за животну средину (European Environmental Agency, ЕЕА)⁷ заснива се на комплекснијем DPSIR (driving force-pressure-state-impact-response) концепту, који узима у обзир све феномене у узрочно-последичном ланцу, укључујући и реаговање на незадовољавајућа стања. Овај концепт подразумева активни однос према променама у животној средини укључујући и друштвено-економске аспекте, који су често покретачка снага (driving force) промена. На овај начин чисто «еколошки индикатори» се укључују у систем индикатора «одрживог развоја».

У табели бр. 16 приказани су индикатори и надлежни органи за праћење стања животне средине и елемената одрживог развоја у општини Бајина Башта.

Табела бр.19: Индикатори и надлежни органи за праћење стања животне средине

Ред. бр.	Области праћења стања	Индикатори	Надлежни органи
1.	Управљање квалитетом ваздуха		Завод за заштиту здравља
1.1	Смањити ниво емисије штетних материја у ваздух	Емисије честица SO ₂ и NO ₂	
1.2	Смањити степен изложености становништва загађеном ваздуху	Број дана када је прекорачена гранична вредност имисије (ГВИ) за	

⁷ ЕЕА, *Technical Report No25, Environmental Indicators: Typology and overview*, (Copenhagen: ЕЕА, 1999)

		чађ, SO ₂ и NO ₂	
2.	Заштита од буке	Број стамбених објеката у зони заштите дуж државних путева I реда и пруга	Завод за заштиту здравља
3.	Управљање водама		
3.1	Очувати и унапредити квалитет површинских и подземних вода	Петодневна биолошка потрошња кисеоника БПК ₅	Хидрометеоролошки завод
3.2	Смањити ризик од поплава	% смањења површина земљишта угрожених поплавама	Одељење за комуналне и инспекцијске послове
4.	Заштита и коришћење земљишта		
4.1	Чување површина обрадивог пољопривредног земљишта	% смањења површина обрадивог пољопривредног земљишта	Одељење за комуналне и инспекцијске послове
4.2	Повећати површине под шумом	% повећања површина под шумом	
4.3	Смањити контаминацију тла	% контаминираних површина	
5.	Управљање отпадом	- % домаћинстава укључених у систем - % отпада који се третира - % отпада који се одлаже на санитарну депонију	Одељење за комуналне и инспекцијске послове
6.	Климатске промене		
6.1	Смањити емисију гасова стаклене баште	Емисија CO ₂	МУП, Одељење за буџет, финансије, привреду и приватно предузетништво
6.2	Унапредити енергетску ефикасност	% смањења потрошње енергената	Одељење за буџет, финансије, привреду и приватно предузетништво
6.3	Смањити потрошњу необновљивих извора енергије	% смањења потрошње угља и нафтних деривата	
7.	Очување биодиверзитета и унапређење предела	Број и површина заштићених природних добара и предеоних целина	Завод за заштиту природе
8.	Заштита културно-историјске баштине	Број и квалитет заштићених непокретних културних добара	Завод за заштиту споменика културе
9.	Насеља, становништво и људско здравље		
9.1	Очување насељености руралних подручја	% смањења становника у сеоским насељима	Одељење за друштвене делатности
9.2	Унапредити здравље становништва	- очекивано трајање живота новорођених, - % становништва са приступом здравствено исправној води за пиће, - % становништва са приступом објектима основне здравствене заштите	Завод за заштиту здравља
9.3	Раст запослености	% запослених; % незапослених	Одељење за буџет, финансије, привреду и приватно предузетништво
10.	Јачање институционалне способности за заштиту животне средине		Комисија за урбанизам, комуналне делатности и заштиту животне средине
10.1	Унапредити службу за заштиту животне средине и мониторинг	- Број развојних програма за заштиту животне средине	

		- Број људи задужен за животну средину у Општини, - Број мерних тачака у системима мониторинга	
10.2	Унапредити информисање јавности по питањима животне средине	Број информација о животној средини у средствима информисања	

7.3. ПРАВА И ОБАВЕЗЕ НАДЛЕЖНИХ ОРГАНА И ПОСТУПАЊЕ У СЛУЧАЈУ АКЦИДЕНТНИХ СИТУАЦИЈА

На основу позитивне регулативе општине Ужице, Бајина Башта и Чајетина располажу нормативно-правним инструментаријумом да доноси акте у смислу накнада за заштиту и унапређење животне средине. На основу одредаба члана 18. Закона о локалној самоуправи и одредаба члана 190. Устава Републике Србије, јединица локалне самоуправе – општина, стара се о заштити животне средине. У надлежности општине је да припрема и доноси локалне програме коришћења и заштите природних вредности, програме заштите животне средине, односно локалне акционе и санационе планове.

Одредбама чл. 69. и 73. Закона о заштити животне средине прописане су надлежности, права и обавезе републичких и локалних органа. Истовремено, надлежности, права и обавезе су садржани и у одредбама Закона о поступању са отпадним материјама ("Службени гласник РС", број 25/96). Главна обавеза из наведених закона је у мерењу, односно загађивачи и установе које обављају мерење у обавези су да спроводе одговарајуће активности на планском подручју.

Обавеза надлежних органа (Република, Округ, Општина) је да:

- 1) обезбеде редовно мерење емисије општих и специфичних полутаната ваздуха, воде и земљишта (мерење емисија полутаната, буке зрачења и др.);
- 2) обезбеде услове за спровођење законске регулативе, норматива и стандарда у погледу рада индустријско-енергетских комплекса;
- 3) обезбеде поуздан и сигуран рад индустријско-енергетских комплекса у оквирима пројектованог и процењеног утицаја на животну средину;
- 4) правовремено уоче и реагују на евентуална одступања у раду индустријско-енергетских постројења;
- 5) правовремено обезбеде услове за адекватан третман чврстог и течног отпада;
- 6) спроводе све мере за спречавање акцидентата у индустријско-енергетским комплексима у редовном и ванредном раду;
- 7) спроводе све мере за спречавање евентуалних инцидентних ситуација у саобраћају, саобраћајницама и пловним путевима (пре свега спречавање инцидентата у транспорту и претовару опасних материја, транспорт и претовар горива и сл.);
- 8) заштите постојећи биљни и животињски свет, спровођењем планских решења заштите;
- 9) обезбеде спровођење инспекцијског надзора и спровођење закона.

Полазећи од сложености надлежности органа, посебних организација, јавних предузећа, јавних служби по вертикалној хијерархији (републички – покрајински - општински) и по хоризонталној надлежности (локална самоуправа - општина), као и у координацији активности различитих органа, за успешно спровођење Програма праћења стања животне средине – мониторинг неопходно је у смислу организационо – институционалних активности, у оквиру општинских управа формирати посебан орган које би био задужен за координацију, планирање, програмирање, надзор и реаговање у вези са проблемима заштите животне средине. Препорука је да се орган конституише на нивоу одељења, евентуално секретаријата за окружни/регионални ниво Златиборског округа (пожељно у Ужицу), уколико се у наредном периоду, реализују уставне одредбе у погледу децентрализације и јачања права и надлежности локалних самоуправа и региона. Овај орган - одељење би обједињавало информације које прикупљају органи Републике, Покрајине, Округа/Региона и

Општине надлежни за вршење надзора над извршавањем одредаба првенствено Закона о заштити животне средине и Закона о планирању и изградњи, као и других закона и прописа.

Поступање у случају акцидентата

На планском подручју могући су акциденти у водопривреди – управљању водама, саобраћају, односно појава елементарних непогода – поплава и непогода, сеизмички ризик је у границама прихватљивог, док ризик од акцидентата постоји и у случају одбране земље.

У случају саобраћајних акцидентата могуће су штете на самом извору, односно нема опасности на шире окружење. На основу важећих прописа транспорт опасних, отровних и експлозивних материјала није дозвољен у насељима. Детаљније мере заштите прописују се у одговарајућим проценама утицаја пројеката за саобраћајнице, односно у поступцима за руковање и транспорт опасним, отровним и експлозивним материјама, као и складиштењу, претовару и транспорту нафтних деривата.

У време топљења снега јављају се усови, лавине, на стрмијим падинама преко 30% и чистим одсецима. У зонама одсека јављају се точила, сипари и мања клизишта која угрожавају саобраћајнице, у кањон Дервенте и Дрине, што уз снежне наносе и у данима са маглом може да доведе до тежих саобраћајних несрећа са већим људским и материјалним жртвама.

Ради заштите од ових видова елементарних непогода, уклањање последица и узрока, предвиђене су мере заштите као што су: служба одржавања главних путних праваца између насеља и туристичких пунктова; санирање одрона, клизишта, постављање заштитних мрежа, подзида, пошумљавање и др.

Клизишта су посматрана као ограничавајући фактор за планирање и коришћење земљишта, планирање урбаних садржаја, односно пројектовање и изградњу објеката, у зависности да ли су активна умерена или санирана.

Простори који су захваћени радом клизишта, нарочито активних, представљају апсолутно неповољне терене за било какву градњу, те исту треба у потпуности искључити и забранити. Другу групу неповољних терена обухватају терени ранијих, умерених клизишта. Коришћење ових терена за грађење, захтева претходну темељну припрему терена низом санационих и мелиоративних мера, а све у циљу побољшања стабилности падина и обезбеђења објеката на њима.

Ниво угрожености од земљотреса је у зони VII–IX степени МКС (на овом подручју могу очекувати земљотреси VII-VIII степена (крајњи југ Планског подручја јужно од акумулације Заовине), VIII-IX степена (крајњи северни део Планског подручја у зони стрмих одсека Звезде северно од Јагоштице) а највећи део Планског подручја Таре, Звезде и зоне на крајњем истоку Планског подручја карактерише (Растиште, Перућац, Бесеровина, Зауглине, Рача, Мала Река, Коњска Река, Јагоштица, Заовине и Солотуша) VIII степен сеизмичности). Стога се морају поштовати мере заштите при градњи објекта у трусним подручјима за најнижи степен заштите 7 степени, што подразумева одговарајућу градњу, избор материјала и др. Мада је степен сеизмичности мали, у циљу најеконичније и најадекватније заштите, првенствено се треба одредити за објекте грађене од природних материјала (дрво, камен и др.). Ова мера је у складу са другим елементима планирања и коришћења подручја Националног парка.

Неповољни утицаји геодинамичких процеса (ерозије, флувијалне ерозије, механичке и хемијске суфозије, клижења и пужења, као и ликвидације), које могу имати одлике акцидентних ситуација – релативно брза, велика оштећења објеката инфра и супраструктуре, у смислу интензитета и броја, спречавају се правовременом анализом стабилности терена и геофизичких услова за изградњу, као и дефинисањем адекватних правила изградње, коришћења и уређења простора, што је и урађено у оквиру постојеће документације.

8. ПРИКАЗ КОРИШЋЕНЕ МЕТОДОЛОГИЈЕ И ТЕШКОЋЕ У ИЗРАДИ СТРАТЕШКЕ ПРОЦЕНЕ

Сврха стратешке процене утицаја на животну средину је благовремено и систематично разматрање могућих утицаја на животну средину на стратешком нивоу планирања и програмирања, на принципима одрживог развоја. Стратешка процена се у међународној пракси афирмише доношењем EU Directive 2001/42/EC о процени утицаја на животну средину планова и програма. Доношењем сета закона о заштити животне средине, крајем 2004. године стратешка процена утицаја је уведена у домаћу праксу планирања и програмирања. С обзиром да је релативно кратак период у примени стратешке процене, постоји низ проблема и ограничења, као и утврђивања оптималног методолошког обрасца и приступа. У пракси су у примени 2 основна обрасца: (1) технички и (2) планерски. Технички приступ у основи користи прилагођену методологију процене утицаја пројеката, док се у планерском приступу претежно користе квалитативне – експертске методе из разлога што су планови сложенији од пројеката, баве се стратешким питањима и имају мање детаљних информација о животној средини, заснивају на концепту одрживог развоја и обухватају друштвена и економска питања, планирају се тзв "непланабилни процеси" који имају виши степен ентропије, тако да није могуће применити математичке моделе у потпуности и са одговарајућим степеном поузданости и учешће већег броја заинтересованих страна и јавности даје процесу стратешке процене специфичан карактер, јер је потребно да се резултати на разумљив начин представе разним друштвеним групама и другим учесницима у процесу израде и доношења.

У том смислу, у пракси стратешке процене користе се најчешће експертске методе којима се оцењује еколошки капацитет животне средине, анализирају се узрочно-последичне везе, врши се процена повредивости, процена ризика, итд. Заједничка техника различитих метода представљају матрице утицаја којима се испитују промене које би изазвала имплементација плана и изабраних варијанти (укључујући и ону да се план не примени). Матрице се формирају успостављањем међусобних односа између циљева плана, планских решења и циљева стратешке процене са одговарајућим индикаторима. За потребе ове процене примењена је методологија процене која је развијана у домаћој пракси у протеклом периоду и која је углавном у сагласности са новијим приступима и упутствима за израду стратешке процене у Европској Унији^{8,9}.

Процена је извршена коришћењем аналитичке методе стручног мишљења и поређења са другим, сличним врстама утицаја на животну средину. Коришћене су опште научне методе¹⁰, као и прилагођене методе, технике и модели за потребе обављања стратешких процене. За прелиминарне процене могућих утицаја у аналитичком поступку, коришћено је Упутство ЕУ о процени утицаја пројеката на животну средину, јер се ради о Просторном плану подручја посебне намене који је истовремено стратешки, али и извођачки план, јер се њиме директно утврђују правила којим се операционализује концепција стратешког плана за управљање просторним развојем, уређењем, опремањем и коришћењем земљишта, пре свега ванграђевинског подручја – у атарима. У том смислу, процењено је да се примени приступ који се користи у процени утицаја пројеката на животну средину, прилагођеног потребама стратешке процене. Заузет је критеријум да просторне зоне величине испод 100 хектара не могу имати значајнији утицај на животну средину, односно прописана правила за објекте за које се издају актови о урбанистичким условима не налазе се на листи 1 и листи 2 обејката за које се ради процена утицаја. У смерницама за нижи хијерархијски ниво, дате су препоруке за израду стратешких процене и процене утицаја на нижим нивоима.

Општи методолошки поступак који је коришћен приликом израде ове стратешке процене и припреме Извештаја о стратешкој процени састоји се из неколико општих фаза и то:

⁸ A Practical Guide to the Strategic Environmental Assessment Directive, Office of the Deputy Prime Minister, London, UK, September 2005

⁹ James E., O. Venn, P. Tomilson, Review of Predictive Techniques for the Aggregates Planning Sector, TRL Limited, Berkshire, UK, March 2004

¹⁰ Методе анализе и синтезе, индукција и дедукције, компаративни метод, историјски метод, картографски метод.

дефинисања обима и садржаја стратешке процене, дефинисања кључних (битних) промена, процене у ужем смислу и предвиђања последица као и мера за отклањање негативних последица по животну средину, имплементације мера заштите животне средине и перманентне контроле (мониторинга) и ревизије мера заштите и коришћења простора, уколико се током спровођења плана и реализације планских решења покаже да предвиђене мере заштите треба кориговати.

Опште тешкоће приликом израде стратешке процене могу се класификовати у неколико група и то:

- (а) организационо - управљачке тешкоће – настале услед непостојања потпуног институционалног оквира надлежног за послове заштите животне средине, што за последицу има да не постоји организован систем мерења и мониторинга;
- (б) кадровске тешкоће – настале услед непостојања довољног броја стручњака који би својим стручним радом допринели развоју система заштите животне средине;
- (в) материјално – финансијске тешкоће које се огледају у чињеници да се у планско подручје нису издвајала неопходна финансијска средства у циљу одрживог развоја сеоских насеља.

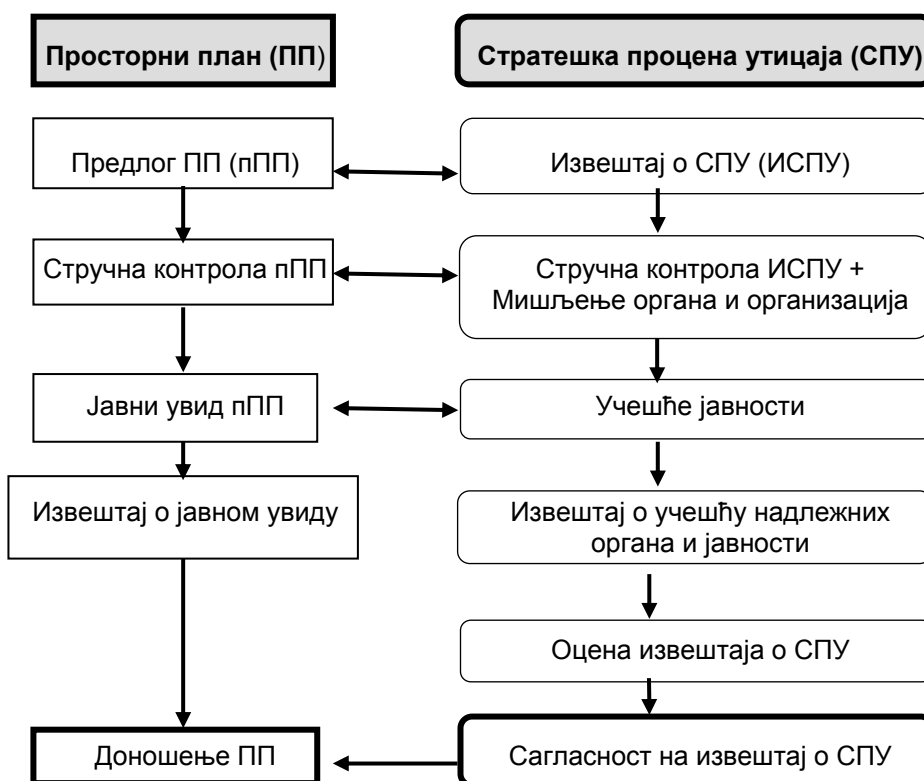
9. ПРИКАЗ НАЧИНА ОДЛУЧИВАЊА

Члан 18. Закона о стратешкој процени утицаја на животну средину дефинише учешће заинтересованих органа и организација, који могу да дају своје мишљење у року од 30 дана. Пре упућивања захтева за добијање сагласности на извештај о стратешкој процени, орган надлежан за припрему плана обезбеђује учешће јавности у разматрању извештаја о стратешкој процени (члан 19). Орган надлежан за припрему плана обавештава јавност о начину и роковима увида у садржину извештаја и достављање мишљења, као и времену и месту одржавања јавне расправе у складу са законом којим се уређује поступак доношења плана.

Учешће надлежних органа и организација обезбеђује се писменим путем и путем презентација и консултација у свим фазама израде и разматрања стратешке процене. Учешће заинтересоване јавности и невладиних организација обезбеђује се путем средстава јавног информисања и у оквиру јавног излагања просторног плана.

Орган надлежан за припрему плана израђује извештај о учешћу заинтересованих органа и организација и јавности који садржи сва мишљења о СПУ, као и мишљења изјављених у току јавног увида и јавне расправе о плану. Извештај о СПУ доставља се заједно са извештајем о стручним мишљењима и јавној расправи органу надлежном за заштиту животне средине на оцењивање. Оцењивање се врши према критеријумима из прилога II закона. На основу ове оцене орган надлежан за заштиту животне средине даје своју сагласност на извештај о СПУ у року од 30 дана од дана пријема захтева за оцењивање.

После прикупљања и обраде свих мишљења орган надлежан за припрему плана доставља предлог просторног плана заједно са извештајем о СПУ надлежном органу на одлучивање.

Графикон бр.2: Схема поступка одлучивања о Извештају о СПУ

10. ЗАКЉУЧНА РАЗМАТРАЊА

Заштита животне средине у ППППН НП „Тара“ разматрана је у оквиру планског документа али и у склопу Извештаја о стратешкој процени утицаја на животну средину. Примењена методологија је описана у претходном поглављу и сагласна је са претпоставкама које су дефинисане у оквиру Закона о стратешкој процени утицаја на животну средину којим се дефинише садржина Извештаја.

Циљ израде Извештаја о стратешкој процени утицаја на животну средину предметног плана је сагледавање могућих значајних негативних утицаја планских решења на квалитет животне средине и прописивање одговарајућих мера за њихово смањење, односно довођење у прихватљиве оквири (границе) дефинисане законском регулативом. Да би се постављени циљ могао остварити, потребно је било сагледати постојеће стање животне средине и Планом предвиђене активности.

Резимирајући утицаје плана на животну средину и елементе одрживог развоја може се констатовати да ће већина утицаја планских решења имати позитиван утицај на конкретан простор. Негативни утицаји могу се евентуално очекивати реализацијом појединачних планских решења на микролокацијском нивоу, па је исте потребно детаљно размотрити израдом Процена утицаја на животну средину појединачних пројеката. Да би се овакви утицаји свели у оквири који неће оптеретити капацитет простора, потребно је спроводити мере за спречавање и ограничавање негативних утицаја на животну средину.

У варијанти да се просторни план не донесе и да се развој настави по досадашњем тренду могу се очекивати само негативни ефекти код готово сваког сектора и скоро ниједан позитиван ефекат у односу на циљеве стратешке процене утицаја ("позитивни" утицаји се могу очекивати само у случајевима да се у простору ништа не интервенише и то само у појединачним сегментима када би због не-развоја и не-функционисања било каквих намена квалитет животне средине остао исти или се у крајњој инстанци потпуног демографског пражњења и привредне депресије, квалитет животне средине чак "побољшао"). У варијанти да се просторни план имплементира могу се очекивати бројни позитивни ефекти у сваком сектору, који отклањају већину негативних тенденција у развоју посматране територије ако се план не би имплементирао. С обзиром да је ово подручје настањено од давнина, да је свакако интерес друштва да изузетно вредни крајеви планине Таре не остану без људи, будуће инвестиције, с обзиром да ће бити праћене спровођењем свих потребних и рописаних мера заштите, не могу имати укупан негативан утицај, већ – управо обратно: примена нових техничких и технолошких решења при изградњи и функционисању објеката, комунално опремање и уређење и поштовање еколошких захтева, урбанистичких прописа и параметара датих у правилима уређења и грађења у овом Просторном плану, допринеће укупним позитивним ефектима реализације планских решења овог Просторног плана.

Извештај о стратешкој процени утицаја који се радио за ниво ППППН не може дати експлицитне одговоре на прихватљивост појединих планских решења у микролокацијском смислу. Таква планска решења морају се разрађивати и детаљно оцењивати приликом израде пројектне документације и студија оправданости. Ниво детаљности који ће анализирати појединачне објекте и њихове утицаје на животну средину, разматраће се у оквиру Стратешких процена утицаја на нижим хијерархијским нивоима и у оквиру Процена утицаја појединачних објеката и пројеката на животну средину.

Анализирајући Просторни план у целини, као и појединачна планска решења, на основу евалуације значајних утицаја може се закључити да имплементација плана не производи могуће стратешки значајне негативне утицаје на целом планском подручју, већ само на деловима (локалитетима, трасама) планског подручја на коме се реализују одређена планска решења. У случајевима где је процењено да може доћи до потенцијално негативног утицаја потребно је предузети одговарајуће мере заштите прописане овим Извештајем.